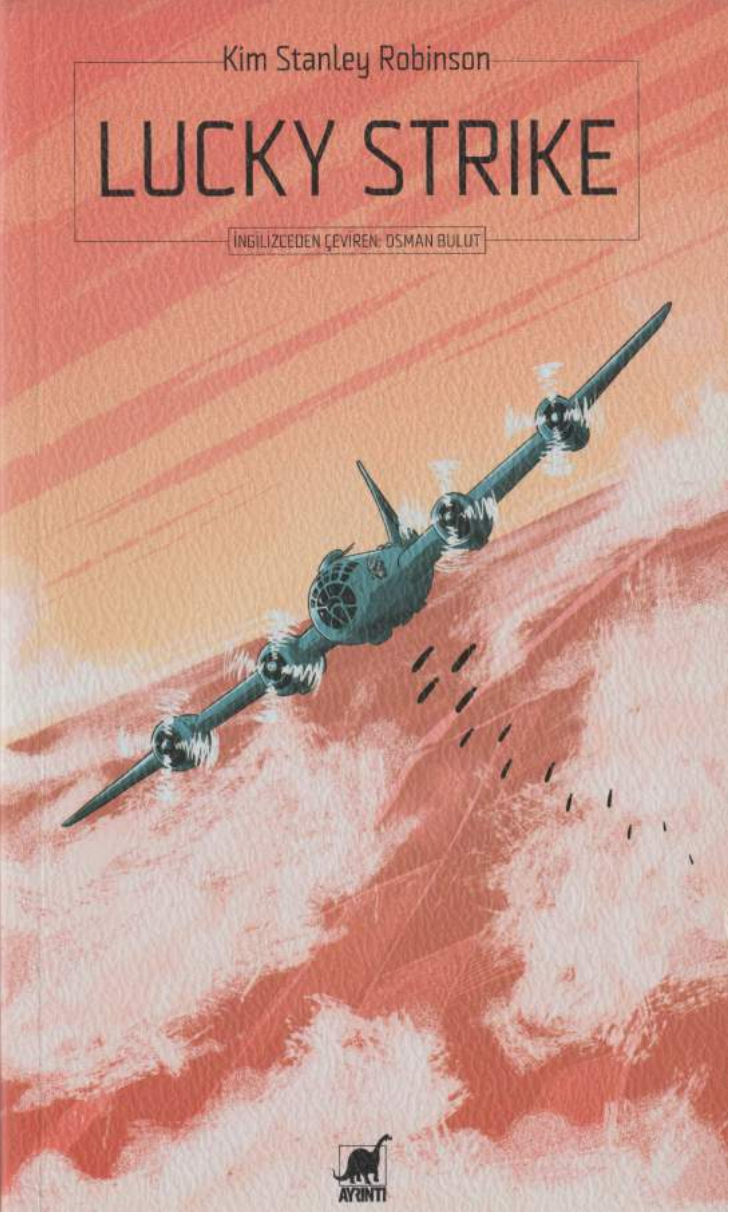
Kim Stanley Robinson

LUCKY STRIKE

İNGİLİZCEDEN ÇEVİREN: OSMAN BULUT

AYRINTI

KIM STANLEY ROBINSON

1952'de doğan Kim Stanley Robinson Kaliforniya'da Orange County'de büyüdü ve edebiyat doktorası olmasına rağmen (Kaliforniya Üniversitesi San Diego) kariyer olarak seçtiği yazarlığı 1980'lerin başından beri başarıyla sürdürdü. Kendisini "yeşil sosyalist" olarak tanımlayan Robinson, günümüzün önde gelen bilimkurgu yazarlarındandır ve arkadaşı Ursula Le Guin ile birlikte hümanist bakış açısı ve edebi çalışmalar yönünden en tutarlı radikallerden biridir. En son çalışması *Galileo's Dream* (Galile'nin Rüyası) adını taşıyor.

Ayrıntı: 1238
Bilimkurgu Dizisi: 5

Lucky Strike
Kim Stanley Robinson

Kitabın Özgün Adı
The Lucky Strike

İngilizceden Çeviren
Osman Bulut

Yayıma Hazırlayan
Saygın Ergen

Son Okuma
İsmail Yamanol

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

© 2009 PM Press

Bu kitabın Türkçe yayım hakları Anatolialit Agency aracılığıyla alınmıştır.

Kapak İllüstrasyonu
Berat Pekmezci

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Yetiş

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım: *Ekim 2018*

Baskı Adedi *2000*

ISBN 978-605-314-328-4
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Kim Stanley Robinson

Lucky Strike

İçindekiler

Şanslı Vuruş **9**
Başlangıç Koşullarına Duyarlı Bağlılık **60**
"Alınacak Gerçek Bir Zevk"
Terry Bisson'ın Kim Stanley Robinson ile Yaptığı Söyleşi **76**

Şanslı Vuruş

SAVAŞ, TUHAF UĞRAŞLAR YARATIR. 1945 Temmuz ayında Kuzey Pasifik'teki Tinian adasında Yüzbaşı Frank January, Lasso Dağı'nın zirvesinde çakıl taşından tepecikler yapmayı kendine uğraş edinmişti: her B-29* kalkışı için bir çakıl taşı, her görev için bir tepecik. En büyük tepecikte dört yüz çakıl taşı vardı. Bu akılsızca bir oyundu, ama poker de öyleydi. 509'uncu hava birliğinin adamları bir palmiye ağacının gölgesinde, ters çevrilmiş bir sandığın etrafında, pamuklu fanilalarının içinde terleyerek, küfürler arasında tüm paralarını ve sigaralarını tüketene kadar, bir el, bir el daha, sonra bir el daha, ta ki kartlar tuvalet kâğıdı niyetine kullanılabilecek kadar yumuşayıp kenarları bükülene kadar milyonlarca el poker oynamışlardı. Yüzbaşı January artık bundan usanmıştı

* B-29: II. Dünya Savaşı'nda ABD ordusu tarafından kullanılan dört motorlu ağır bombardıman uçağı. (ç.n.)

ve oradan birkaç kere sıvışıp tepeye tırmandığında ekibindeki adamlardan birkaçı da onun peşinden gitmeye başlamıştı. Pilotları Jim Fitch de onlara katılınca bu artık resmi bir uğraş haline gelmişti, tıpkı yerleşim yerlerine işaret fişekleri atmak ya da başıboş gezen Japonları avlamak gibi. Yüzbaşı January gelişmeler konusunda ne düşündüğünü söylemiyordu. Diğer adamlar hırpalanmış cep viski matarasını elden ele geçiren Yüzbaşı Fitch'in yanında toplanmışlardı. "Hey, January" diye bağırdı Fitch. "Gel, bir yudum çek."

January o tarafa gidip cep matarasını aldı. Fitch onun çakıl taşlarına güldü. "Bombalama talimlerini burada yapıyorsun, ha Profesör?"

"Evet" dedi January, somurtarak. Gazetelerin çizgi roman sayfalarından daha fazlasını okuyan herkes, Fitch'in gözünde bir profesördü. January susamışçasına biraz rom içti. Burada, yukarıda grup psikiyatristinin gözünden uzakta istediği gibi içebilirdi. Matarayı, navigatör Teğmen Matthews'a uzattı.

"O yüzden en iyisi o" diye espri yaptı Matthews. "Her zaman talim yapıyor."

Fitch güldü. "En iyisi o, çünkü onu en iyi yapan benim, öyle değil mi profesör?"

January yüzünü buruşturdu. Fitch iriyarı bir gençti, büyük suratlı ve küçük gözlüydü; January'nin görüşüne göre bir caniydi. Ekibin geri kalanları da Fitch gibi yirmili yaşlarının ortalarındaydılar ve bu yüzbaşının otoriter hoyrat tarzını seviyorlardı. Otuz yedi yaşında olan January, onun sözüne aldırmadı. Yürüyerek biriktirmekte olduğu çakıltaşı yığının yanına gitti.

Lasso Dağı'ndan tüm adayı, Wall Street'teki limandan Harlem'deki kuzey sahasına kadar kuşbakışı görebiliyorlardı. January, kuzey sahasındaki birbirine paralel dört pistten gürleyerek kalkan ve Japonya'ya doğru uçan yüzlerce B-29 gözlemlemişti. Bu özel görevin son dörtlüsü adanın uzunluğu boyunca vınlayarak uçarken January

yığının içindeki oyukları hedefleyerek dört taş daha attı. Taşlardan biri güzelce tam yerine düştü.

"İşte oradalar!" dedi Matthews. "Havalanma şeridindeler."

January, 509'uncu birliğin ilk uçağını gördü. Bugün, yani Ağustos'un birinde, her zamanki Superfortress bombardıman uçaklarının gösterisini izlemenin çok daha ilginç bir yanı vardı. Alınan haberlere göre General Le May 509'ncu birliğin görevini onlardan almak istiyordu. Birliğin komutanı Albay Tibbets şahsen gidip La May'le atışmıştı, sonunda general bir şartla görevin onların olmasına razı olmuştu: generalin adamlarından biri, onların Japonya üzerinde yapılacak olan muharebeye uygun seviyede olup olmadıklarını anlamak için 509'ncu birliğin ekibiyle bir test uçuşu yapacaktı. Generalin adamı gelmişti ve o sırada Tibbets ve tüm birinci ekiple birlikte bir saldırı uçağının içindeydi. January uçakların kalkışını onlarla birlikte izlemek için arkadaşlarının yanına sokuldu. "Neden saldırı uçağının bir ismi yok ki?" diyordu Haddock.

"Lewis ona bir isim vermez, çünkü kendi uçağı değil ve o da bunu biliyor." Diğerleri güldüler. Lewis ve ekibi Tibbets'ın gözdesi oldukları için, doğal olarak sevilmeyen kişilerdi.

"Onun generalin adamına ne yapacağını düşünüyorsun?" diye sordu Matthews.

Diğerleri bu olmayacak düşünceye güldüler. "Her türlü bahse girerim ki, kalkışta bir motoru bozacak" dedi Fitch. Her pistin sonunu işaret eden ve motorları kalkış sırasında dağılmış, harap durumdaki B-29 uçaklarını gösterdi. "Eğer bu olay kendi başına gelirse, onunla birlikte düşmeyeceğini göstermek isteyecektir."

"Elbette düşmez!" dedi Matthews.

"Sen öyle san" dedi January, kendi kendine.

"Şu Wright motorlarını çok erken devreye soktular" dedi Haddock, ciddi bir yüzle. "Kalkış basıncının yükü altında sürekli bozuluyorlar."

"Yaşlı boğa için bu hiç fark etmez" dedi Matthews. Sonra hepsi birden, hatta Finch bile Tibbets'ın uçuş yeteneği hakkında konuşmaya başladılar. Hepsi de Tibbets'ın bu işin en iyisi olduğunu düşünüyordu. Diğer yandan January, Tibbets'ı Fitch'ten bile daha az seviyordu. Bu, onun 509'uncu birliğe atanmasından hemen sonra başlamıştı. Ona, savaştaki en önemli grubun bir parçası olduğu söylenmiş ve sonra izne çıkarılmıştı. Vicksburg'da İngiltere'den yeni dönmüş iki pilot ona bir sürü viski getirmişlerdi ve January daha önce Londra yakınlarında aylarca görevli olarak bulunmuş olduğundan oldukça uzun bir süre sohbet etmişler ve iyice sarhoş olmuşlardı. İki pilot January'nin şimdi ne yaptığını merak ediyordu, fakat o bu konuyu belirsiz bırakıyor ve sözü sürekli olarak Blitz hava saldırısına getiriyordu. Mesela, orada görüşmekte olduğu bir İngiliz hemşirenin dairesi bombalanmış, ailesi ve komşuları ölmüştü. Fakat pilotlar onun ne yaptığını gerçekten bilmek istiyordu. January sonunda onlara özel bir iş üzerinde olduğunu söylemiş ve adamlar birden rozetlerini çıkartıp göstererek, Ordu İstihbaratı'ndan olduklarını söylemişler ve eğer görev güvenliğini bir daha böyle ihlal ederse, onu Alaska'ya nakletmekle tehdit etmişlerdi. Bu pis bir hileydi. January, Wendover'a dönmüş ve bunu Tibbets'ın yüzüne söylemişti, Tibbets kızarmış ve onu biraz daha tehdit etmişti. Bu yüzden January ondan hiç hoşlanmıyordu. Sonuçta January savaştan kesin olarak çıkarılmıştı, çünkü Tibbets gerçekten taraf tutuyordu. January buna aldırdığına pek emin değildi, ama yıllık eğitimleri sırasında yaşlı boğaya onu devreden çıkarmakla ne kadar yanılmış olduğunu göstermek için her zamankinden daha iyi bomba atışları yapmıştı. Gözleri ne zaman karşılaşsa, olan biten açıkça belli oluyordu. Fakat Tibbets, January'nin bombaları ne kadar isabetli olursa olsun, geri adım atmamıştı. Bu olayın düşüncesi bile January'nin, bir çakıltaşını hizalayıp bir karıncanın üstüne bırakması için yeterli bir nedendi.

"Kesecek misin şunu?" diye şikâyet etti Fitch. "Yemin ederim ki sen sıçarken tavana asılıp tuvaletin deliğine isabet ettirebilir miyim diye talim yapıyorsundur." Adamlar güldü.

"Ben senin üstündeki ranzada yatmıyor muyum?" diye sordu January. Sonra eliyle ileriyi gösterdi. "Gidiyorlar."

Tibbets'ın uçağı Baker pistine doğru yanaşmıştı. Fitch viski matarasını tekrar elden ele uzattı. Tropikal güneş üstlerine vuruyor ve adayı çevreleyen deniz bembeyaz parlıyordu. January terli eliyle beyzbol şapkasının siperliğini indirdi.

Dört pervane hızla çalışmaya başladı ve gösterişli Superfortress hemen hızlanıp Baker pistinde gürültüyle ilerledi. Şeridin dörtte üçlük bölümünü geçtikten sonra dıştaki sağ pervane durdu.

"Aha!" diye böbürlenerek bağırdı Fitch. "Bunu yapacağını size söylemiştim!"

Uçağın burnu yerden kalktı ve birden sağa doğru döndü, sonra January'nin çevresindeki dört genç adamın tezahüratlarıyla birlikte yine rotasına oturdu. January tekrar eliyle işaret etti. "Üç numarayı da durdurdu."

İçteki sağ motor durdu ve sağdaki pervaneler boş yere dönerken uçak o anda sadece sol kanat gücüyle havaya yükseldi. "Vay anasını!" diye bağırdı Haddock. "Bu yaşlı boğa ne acayip bir adam, be!"

Uçağın gücü ve Tibbets'ın sinir bozan kendini beğenmişliği karşısında hep birden sevinçle bağırdılar.

"Tanrım, Le May'in adamı bu uçuşu hiç unutamayacak" dedi Fitch, bağırarak. "Vay, şuna bakın! Yana yatıyor!"

Belli ki iki motorla havalanmak Tibbets'a yeterli gelmemişti; uçağı ölü motorların üstünde duracak şekilde sağa doğru yatırdı ve uçak tekrar kıvrılarak Tinian'a doğru döndü.

Sonra içteki sol motor durdu.

Savaş hayal gücünü tetikler. Frank January üç yıldan beri hayal gücünü hapsetmiş ve onun hiçbir şekilde kendisini etkileyecek oyunlar oynamasına izin vermemişti. Onu tehdit eden tehlikeleri, bombaların yarattığı etkileri, savaşa katılan diğer kişilerin kaderlerini, bunların hepsini düşünmeyi reddetmişti. Fakat savaş onun kontrolünü dağıtmıştı. Şu İngiliz hemşirenin dairesi. Ruhr üzerindeki görevleri. Tam altında bulunan bombardıman uçağının uçaksavar ateşiyle vurulup parçalanması. Sonra, Utah'ta geçirdiği bir yılın ardından, bir zamanlar mengene gibi baskı altında tuttuğu hayal gücü hâkimiyeti elinden sıyrılıp gitmişti.

O yüzden iki numaralı motorun durduğunu görünce kalbi yerinden hoplamış ve kendisini çaresiz bir halde birinci ekibin bombacısı Ferebee ile birlikte havadaymış gibi hissetmişti. Sanki orada pilotun omuzlarının üzerinden bakıyordu...

"Tek motor kaldı?" dedi Fitch.

"Bu seferki gerçek" dedi January, aksi bir sesle. İstemsiz olarak pilot kabinindeki paniği ve sağdaki iki motoru acele içinde çalıştırma çabasını görür gibi oldu. Uçak hızla düşüyordu ve Tibbets uçağı düzelterek onları adaya geri getirecek rotaya soktu. Sağdaki iki pervane belli belirsiz bir pırıltıyla döndü. January nefesini tuttu. Daha yukarı çıkmaları gerekti; Tibbets uçağı adaya döndürmeye çalışıyordu. Belki de adanın güneyindeki kısa piste inmeyi deneyecekti.

Fakat Tinian adası çok uzun ve uçak çok ağırdı. Uçak gürültüyle sahilin üstündeki 42'nci Cadde'nin onların East River'ıyla buluştuğu yerde ormanın tam içine düştü. Alevler içinde kalarak havaya uçtu. Patlamanın sesi kulaklarına geldiğinde oradakiler uçaktakilerden hiçbirinin kurtulamamış olduğunu biliyorlardı. Beyaz gökyüzüne doğru kara dumanlar yükseldi.

Lasso Dağı'na çöken şoke edici sessizlikte böcekler vızıldayıp cırıldıyordu. January'nin ciğerlerindeki hava

bir yutkunmayla birlikte boğazına düğümlendi. Sonuçta düşerken Ferebee ile birlikte o da oradaydı, ümitsiz bağırışları duymuş, hızla akıp geçen son yeşillikleri görmüş, çarpma sonucu dişçi burgusu gibi her yanını delen acıyla donup kalmıştı.

"Aman Tanrım" diyordu Fitch. "Aman Tanrım." Matthews oturuyordu. January viski matarasını kaptı ve Fitch'e fırlattı.

"H-ha... hadi" diye kekeledi January. On altı yaşından beri hiç kekelememişti. Diğerlerine öncülük ederek aceleyle tepeden aşağı koşturdu. Broadway'e geldiklerinde bir cip savrularak onlara doğru yaklaştı ve sarsılarak durdu. Gelen Albay Scholes'tu, yaşlı boğanın yardımcı komutanı. "Ne oldu?" diye sordu.

Fitch, olanları anlattı.

"Şu kahrolası Wright motorları" dedi Scholes, adamlar çevresine toplanırken. Onlardan bir tanesi bu defa tam da yanlış bir zamanda bozulmuştu; ABD'deki bir kaynakçının, elindeki alevi metalin üzerinde her zamankinden bir saniye daha az tutması –ya da buna benzer ufacık, önemsiz bir şey– bu hiç beklenmeyen farklı sona yol açmıştı.

Cipi 42'nci Cadde ile Broadway'in kesiştiği yerde bıraktılar ve sahile inen dar bir patikadan doğuya doğru yürüdüler. Çok sayıda ağaç çember halinde yanıyordu. İtfaiye araçları çoktan gelmişti.

Scholes kederli bir ifadeyle January'nin yanında durdu. "Bunlar, birinci ekibin tümüydü" dedi.

"Biliyorum" dedi January. Hâlâ şoktaydı, bir imgelem içinde ezilmiş, yakılmış, yok olmuştu. Bir zamanlar çocukken kollarına ve beline bağladığı çarşaflarla damdan atlamış ve tam göğsünün üstüne düşmüştü; şu anda aynı hissi duyuyordu. Bu düşüşte olanları bilmesinin bir yolu yoktu, ama kendisinin sahiden çok sert bir şeye çarpmış olduğundan kuşkulanıyordu.

Scholes başını salladı. Yarım saat geçmiş ve yangın neredeyse sönmüştü. January'nin dört adamı Deniz İstihkâm erleriyle sohbet ediyordu. "Uçağa annesinin adını verecekti" dedi Scholes, yere bakarak. "Bana bunu daha bu sabah söyledi. Ona *Enola Gay* adını koyacaktı."

GECELEYİN ORMAN SANKİ NEFES alıyor ve sıcak nemli soluğu 509'uncu birliğin yerleşim alanının üstüne yayılıyordu. January, kendi Quonset* barakasının kapı girişinde durmuş, gerçek bir esintinin çıkmasını umuyordu. Bu gece poker yoktu. Sesler sakinleşmiş ve yüzler ciddileşmişti. Adamların bazıları ölen ekibin teçhizatlarını kutulara koymaya yardım etmişlerdi. Şimdi çoğu ranzalarına uzanmıştı. January esintiyi beklemekten vazgeçip, üstteki ranzasına çıktı ve gözlerini tavana dikti.

Tavanın oluklu kavisini gözledi. Cırcırböceklerinin sesi düşüncelerini bölüyordu. Altından suçluluk duygusu taşıyan alçak sesli hızlı bir konuşma geliyordu, merkezinde Fitch vardı.

"Kalan en iyi bombardımancı January" dedi. "Ben de en az Lewis kadar iyiyim."

"Ama Sweney de öyle" dedi Matthew. "Hem onun Scholes'la arası iyi."

Saldırıyı hangi ekibin üstleneceğini anlamaya çalışıyorlardı. January kaşlarını çattı. Tibbets ve diğerlerinin ölümünün üzerinden daha on iki saat bile geçmemişti ve adamlar onların yerini kimin alacağını tartışıyorlardı.

January bir gömlek kaptı, ranzasından indi ve gömleği giydi.

"Hey Profesör" dedi Fitch. "Nereye gidiyorsun?"

"Dışarıya."

* Quonset: Oluklu galvanizden yapılma prefabrik askeri baraka. (ç.n.)

Geceyarısı yaklaşmış olmasına rağmen hava hâlâ bunaltıcıydı. January yanlarından geçerken cırcırböceklerinin sesi kesildi, arkasından yine başladı. Karanlıkta çitle çevrili yerleşim alanında devriye gezen askeri polisler, yürüyen bir çift kolluk gibi görünüyorlardı. 509'uncu birliktekiler, kendi orduları içinde esir gibiydiler. Diğer gruplardaki havacılar çitin üzerinden taş atmayı alışkanlık edinmişlerdi. January sigaranın dumanını, sanki nefretini onunla birlikte boşaltacakmış gibi kuvvetle dışarı üfledi. Onlar sadece birer çocuk, dedi kendi kendine. Akılları da savaştayken, savaş tarafından ve savaş için şekillenmişti. Ölenler için uzun süre yas tutulamayacağını bilirlerdi; böyle bir yükle devam edersen, senin motorların da bozulabilirdi. January için bu sorun değildi. Bu davranış, Tibbets'ın şekillenmesine yardımcı olduğu bir şeydi ve o yüzden zaten bunu hak ediyordu. Tibbets, görevin selameti için unutulmayı *isterdi*, yaşamının tek amacı Japonların üzerine bir gimmick* atmaktı ve bunun dışında –koca, karı, aile ve daha ne varsa– her şeye karşı kayıtsızdı.

Aslında January'yi rahatsız eden şey, adamlarındaki duygusal eksiklik değildi. Ayrıca bir yıldan beri eğitildikleri bir saldırıya katılmak için uçmak istemeleri son derece doğaldı. Elbette, eğer bir çocuksan ve kafan Tibbets gibi fanatikler tarafından şekillendirilmişse, sadece emir almak ve bunların doğuracağı sonuçları asla düşünmemek üzere eğitilmişsen, bu doğal sayılırdı. Fakat January bir çocuk değildi ve Tibbets gibi adamların kendi aklına bir şey yapmasına izin vermeyecekti. Ve şu gimmick... gimmick doğal bir şey değildi. Onun bir tür kimyasal bomba olduğunu tahmin ediyordu. Cenevre Sözleşmesi'ne aykırıydı. Sigarasını spor ayakkabısının tabanıyla ezdi ve izmariti çitin üzerinden dışarı fırlattı Tropikal hava onun üzerinde nefes alıp verir gibiydi. Başı ağrıyordu.

---

* Immick: Zımbırtı, zamazingo, alet vs anlamında: gizli kalması gereken bir proje olduğu için, atom bombası deyimini gizlemek amacıyla birlik tarafından onun yerine kullanılan sözcük. (ç.n.)

Aylardan beri artık bir saldırı uçuşuna asla katılmayacağına emin olmuştu. Tibbets'la aralarında bakışlarıyla birbirlerine yansıttıkları karşılıklı antipati (January o bakışların kesin olarak farkındaydı) gerçekti ve çok güçlüydü. Tibbets, January'nin Salton Sea üzerindeki uçuşlarda elde ettiği hedefe tam isabet rekorunun onu küçümsediğini göstermenin bir yolu olduğunu, *sen benden, ben de senden nefret ediyor olsak da benden kurtulamazsın* demenin bir şekli olduğunu anlamıştı. Bu rekor Tibbets'ın January'yi dört yedek ekipten birinin içinde tutmaya zorlamıştı, fakat gimmick konusunda gösterdikleri aşırı titizlik yüzünden January, kendisine verdikleri bu alt basamaktaki yerin onu bu işin dışında tutmak için yeterli bir uzaklaştırma olduğunu düşünmüştü.

Şimdi ise bundan o kadar emin değildi. Tibbets ölmüştü. Bir sigara daha yaktı ve elinin titrediğini fark etti. Camel'ın tadı acı geldi. Onu çitin üzerinden, uzaklaşan bir çift kolluğa doğru dışarı fırlattı ve o anda pişman oldu. Bu bir ziyandı. Dönüp tekrar içeri girdi.

Ranzasına çıkmadan önce ayakucundaki küçük sandığından karton kapaklı bir kitap çıkardı. "Hey Profesör, şimdi ne okuyorsun?" diye sordu Fitch, sırıtarak.

January ona mavi kapağı gösterdi. Isak Dinesen'in *Winter's Tales* adlı kitabıydı. Fitch, kitabın küçük, savaş zamanı baskısını inceledi. "Oldukça müstehcen, ha?"

"Kesinlikle" dedi January, sıkıntılı bir sesle. "Adam her sayfaya seks koyuyor." Ranzasına tırmandı ve kitabı açtı. Hikâyeler acayip ve okunması zordu. Alttan gelen sesler onu rahatsız ediyordu. Kitaba daha fazla yoğunlaştı.

January çocukken Arkansas'taki çiftlikte eline geçen her şeyi okurdu..Her cumartesi öğleden sonraları posta kutusuna giden çamurlu patikada babasıyla yarışarak (babası da iyi bir okurdu) ondan önce gidip *The Saturday Evening Post* gazetesini kapar ve eve koşup her satırını yutarak okurdu. Bunun anlamı, bir başka hafta süresin-

ce yeni hiçbir şey okuyamaması demekti, fakat bu elinde değildi. En çok sevdiği Hornblower hikâyeleriydi, ama onun dışında da her ne olursa okuyordu. Bu onun için çiftlikten çıkarak, dünyanın içine karışmanın bir yoluydu. Şimdi yetişkin bir erkek olarak bir kitabın kapakları arasından istediği zaman sıyrılıp dışarı çıkacak kadar büyümüştü.

Ama bu gece bunu yapamayacaktı.

ERTESİ GÜN PAPAZ BİR cenaze töreni düzenledi ve ondan sonraki sabah Albay Scholes barakaların kapısından içeri baktı. "Saat on birde toplantı" diye bağırarak duyuru yaptı. Yüzünde bitkin bir ifade vardı. "Erken gelin." Kan çanağına dönmüş gözleriyle Fitch'e baktı ve bir parmağını kıvırarak, "Fitch, January, Matthews; siz benimle gelin" dedi.

January ayakkabılarını giydi. Diğer adamlar ranzalarında oturup hiç konuşmadan onları izlediler. January, Fitch ile Matthews'u izleyerek barakadan dışarı çıktı.

"Gecenin büyük bir bölümünü General Le May ile telsizde konuşarak geçirdim" dedi Scholes. Her birinin gözlerinin içine baktı. "Sizin ilk saldırıyı yapacak ekip olmanıza karar verdik."

Fitch sanki bunu bekliyormuş gibi başını salladı.

"Bunu yapabilecek misiniz?"

"Elbette" diye cevap verdi Fitch. Ona bakan January neden onu Tibbets'ın yerine seçmiş olduklarını anladı: Fitch tıpkı o yaşlı boğa gibiydi, aynı acımasızlık onda da vardı. Genç boğa.

"Evet, efendim" dedi Matthews.

Scholes ona bakıyordu. "Elbette" dedi January, bunu düşünmek bile istemese de. Kalbi sanki tam göğüs kemiğinin üzerinde atıyordu. Fakat Fitch ve Matthews bir baykuş kadar ciddiydi, o yüzden January tuhaf görünerek aykırı davranmak istemiyordu. Ne de olsa bu büyük bir

haberdi; bunu duyan herkes şaşkınlık geçirirdi. Buna karşın January başıyla onaylamak için kendini zorladı.

"Pekâlâ" dedi Scholes. "McDonald yardımcı pilot olarak sizinle uçacak. Fitch yüzünü buruşturdu. "Gidip şu İngiliz subaylara, Le May'in onları sizinle birlikte saldırıda görmek istemediğini söylemem lazım."

"Peki, efendim."

Scholes köşeyi döner dönmez Fitch yumruğunu havaya doğru salladı. Matthews "Vay!" diye bağırdı. Fitch'le el sıkıştılar. "Başardık!" Matthews, yüzünde şapşal bir gülümsemeyle January'nin elini tutup kuvvetle sıktı. "Başardık!"

"Her neyse, birisi başardı" dedi January.

"Ah Frank" dedi Matthews. "Biraz ateşli ol. Her zaman çok soğukkanlısın."

Fitch, January'ye bakıp, "Yaşlı Profesör Taşsurat" dedi, eğlenir gibi bir küçümsemeyle. "Hadi gelin, toplantıya gidelim."

Toplantı barakası, Quonset'lerin en uzunlarından biriydi ve çevresi tamamen kısa tüfekli askeri polislerle çevrilmişti.

"Vay canına" dedi Matthews, gördüğü manzara karşısında sessizleşerek. İçerisi şimdiden sigara dumanıyla dolmuştu. Duvarlarda her zamanki Japonya haritaları vardı. Öndeki iki karatahtanın üzerinden boş sayfalar sarkıyordu. Bilim insanlarıyla hile üzerinde çalışan Deniz subayı Yüzbaşı Shepherd arkada yardımcısı Teğmen Stone ile bir film makarasını projektöre sarıyordu. Grup psikiyatrı Dr. Nelson, şimdiden duvarın yanındaki ön sıraya oturmuştu. Tibbets son zamanlarda grupta bir psikiyatr olması için ısrar etmişti; bu onun diğer müthiş fikirlerinden biriydi, tıpkı daha önce bardaki casuslar gibi. Adamın soruları January'ye çok aptalca gelmişti. Onunla uçan ya da bir parti poker oynayan herkesin apaçık olarak bildiği bir şeyi, Easterly'nin kaypak bir adam

olduğunu, bile anlayabilecek yetenekte biri değildi. January arkadaşlarının olduğu sıraya kayıp oturdu.

İki İngiliz içeri girdi, soğukkanlı olma çabalarının altında çok öfkeli görünüyorlardı. January'nin arkasındaki sıraya oturdular. Sweeney ve Easterly'nin ekipleri de peş peşe içeri girdiler, onları başka adamlar takip etti ve çok geçmeden içerisi doldu. Fitch ve diğerleri Lucky Strike paketlerini çıkartıp birer sigara yaktılar: uçağa bu ismi verdiklerinden bu yana içlerinden sadece January, Camel içmekten vaz geçmemişti.

Scholes, January'nin tanımadığı birçok adamla birlikte içeri girdi ve öne doğru gitti. Konuşmalar kesildi ve sigara dumanları şeritler halinde yukarı doğru yükselmeye devam etti.

Scholes başıyla bir işaret verdi ve iki istihbarat subayı karatahtaların üzerindeki sayfaları aldılar ve altından havadan çekilmiş keşif fotoğrafları ortaya çıktı.

"Arkadaşlar" dedi Scholes, "Bunlar hedef şehirler."

Birisi boğazını temizledi.

"Öncelik sırasına göre bunlar Hiroşima, Kokura ve Nagazaki. Üç tane hava keşif uçağı olacak: *Straight Flush* Hiroşima'ya, *Strange Cargo* Kokura'ya ve *Full House* Nagazaki'ye. *Great Artiste* ve *91 Numara*, fotoğraf çekme görevine eşlik edecek. Ve *Lucky Strike* bombayı taşıyacak."

Bazı kıpırdanmalar ve öksürenler oldu. Adamlar dönüp January ile arkadaşlarına baktılar ve onlarda sırtlarını dikleştirdiler. Sweeney arkaya doğru uzanıp Fitch'in elini sıktı ve bu arada bazı kısa gülüşmeler oldu. Fitch sırıttı.

"Şimdi beni dikkatle dinleyin" diye devam etti Scholes. "Kullanacağımız silah iki hafta önce ABD'de başarılı bir şekilde test edildi. Ve şimdi onu düşmanın üstüne atmak için emir aldık." Söylediklerinin iyice anlaşılması için bir süre durdu. "Yüzbaşı Shepard size bu konuda daha fazlasını anlatacak."

Shepard sahne alışının tadını çıkarır gibi kara tahtaya doğru yavaşça ilerledi. Alnı terden parlıyordu ve January onun heyecanlı veya sinirli olduğunu fark etti. Psikiyatr bundan ne çıkarırdı, diye merak etti.

"Doğrudan sadede geleceğim" dedi Shepard. "Atacağınız bomba tarihte yeni olan bir şey. Onun dört millik bir alan içindeki her şeyi mahvedeceğini düşünüyoruz."

Oda şimdi tamamen sessizleşmişti. January burnunun büyük bir kısmını, kaşlarını ve yanaklarını gördüğünü hissetti; sanki bir tilkinin deliğine geri dönmesi misali, kendi vücudunun içine geri çekiliyor gibiydi. Bu duyguyu büyük bir çabayla gözardı ederek bakışlarını Shepard'ın üzerinde tutmayı sürdürdü. Shepard kara tahtanın üstüne tekrar bir sayfa koyarken, başka biri ışıkları söndürdü.

"Bu, yaptığımız tek testin filmi" dedi Shepard. Film başladı, takıldı, tekrar başladı. Işık konisinin içinde dalgalanarak yükselen parlak sigara dumanları oda boyunca aydınlandı ve boş sayfanın üzerine hareketsiz gri bir manzara yansıdı: büyük bir gökyüzü, düz bir çöl sahası, ilerde tepeler. Projektör *tık-tık-tık-tık* çalışıyordu. "Bomba kulenin üstünde" dedi Shepard ve January çölün zemininde, tepelerin yakınında iğne gibi yukarı uzanmış bir nesne gördü. Kameradan sekiz veya on mil uzaklıkta, diye tahmin etti January; mesafeleri hesaplamada oldukça iyi hale gelmişti. Yüzü hâlâ dikkatini dağıtıyordu.

Tık-tık-tık-tık, *tık* - sonra ekran bir an beyazlaştı ve odanın içine ışık doldu. Resim geri geldiğinde çölün zemini beyaz bir yangın bulutu ile kaplıydı. Ateş topu birleşti ve neredeyse makineli tüfekten çıkan izli bir mermi gibi birden tümüyle yerden kalkıp arkasında beyaz dumandan bir sütun bırakarak *stratosfere* yükseldi. Sütun kenarlara doğru taştı ve büyüyen duman topu sütunun üzerini kaplayarak dışarı doğru genişledi. January duman bulutunun büyüklüğünü hesapladı, ama bir yanlışlık yaptığından emindi. Fakat işte orada duruyordu. Sanki kamera erimiş ve dünyanın o bölümü dağılmış gibi gö-

rüntü titredi ve ekran tekrar beyazlaştı, fakat bu defa filmin projektörden boşalan ucu, bu görüntünün son sahne olduğunu gösteriyordu.

January açık kalan ağzından havanın içeri girip sonra dışarı çıktığını hissetti. Dumanlı odada ışıklar yandı ve bir an panikledi, psikiyatrın odadaki herkesi inceliyor olabileceğini düşünerek yüz ifadesini kabul edilebilir bir çerçeve içinde tutmaya çabaladı; sonra etrafına bakındı ve endişe etmemesi gerektiğini gördü, çünkü bu konuda yalnız değildi. Adamların yüzündeki kan çekilmiş, şoktan gözleri hayretle açılmış, ağızları ya açık kalmış ya da sımsıkı kapanıp gerilmişti. Birkaç dakika için hepsi ne yaptıklarını idrak etmek zorunda kalmışlardı. January kendinden korkarak içinden gelen bir dürtüyle 'Şunu bir daha oynatsana" deme ihtiyacı duydu. Fitch tedirgin bir halde alnına düşen dalgalı saçlarını çekiştiriyordu. January onun arkasındaki İngilizlerden birinin uçağı kaçırmış olduğu için şimdiden ne kadar öfkeli olduğunu düşünmeye başladığını gördü. Şimdi hastalanmış gibi görünüyordu. Birisinin uzun bir *vay* çektiğini duydu, bir başkası hayret ıslığı çaldı. January tekrar ön tarafa baktı, psikiyatr rahatsız olmamış bir şekilde adamları izliyordu.

Shepard, "Bu büyük bir şey, doğru. Ve hiç kimse havadan atıldığı zaman ne olacağını bilmiyor. Ama bu mantar şeklindeki bulut en az on bin, belki yirmi bin metre mesafeye yayılacak ve başlangıçta görmüş olduğunuz parlak ateş, güneşten daha sıcak."

Güneşten daha sıcak. Dudaklarını ıslatanlar, yutkunanlar arttı, beyzbol şapkaları düzeltildi. İstihbarat subaylarından birisi kaynakçı gözlüğüne benzeyen renkli gözlükler dağıttı. January kendininkini aldı ve opak camları elinde evirip çevirdi.

"Şu anda silahlı kuvvetlerde bütün gözler üzerinizde. O yüzden bu konuyu kendi aranızda bile konuşmayacaksınız" dedi Scholes. Derin bir nefes aldı. "Gelin bunu Albay Tibbets'ın bizden yapmamızı isteyeceği şekilde

yapalım. O her birinizi bu işte en iyi olduğunuz için seçti ve şimdi onun bu konuda yanılmadığını gösterme zamanı geldi. O yüzden gelin o yaşlı adamı gururlandıralım."

Toplantı bitti. İçerdekiler tek sıra halinde parlak gün ışığına çıktılar. Dışarısı sıcak ve göz alıcıydı. Yüzbaşı Shepard, Fitch'e yaklaştı. "Stone ve ben bombayı halletmek için sizinle birlikte uçacağız" dedi.

Fitch başını salladı. "Kaç vuruş uçuşu yapacağımızı biliyor musun?"

"Onları vazgeçirmek için kaç tane gerekiyorsa." Shepard oradaki herkese sertçe baktı. "Ama, sadece bir uçuş yetecek."

SAVAŞ TUHAF RÜYALAR GÖRDÜRÜR. O gece January sıcak ve nemli bitkisel karanlıkta, rüya olduğunu bildiğin halde hiçbir şey yapamadığın o korkutucu yarı uyku halinde çarşafa dolanmış olarak rüyasında kendini yürürken gördü...

... sokaklarda yürürken güneş birden alçalıyor, yere dokunuyor ve sağır edici bir uğultuyla her şey o anda kararıp dumana ve sessizliğe bürünüyor. Ateş duvarları. Başı ağrıyor ve görüşünün orta yerinde mavi-beyaz bir karaltı var, sanki Tanrı'nın kamerasının flaşı yüzünde patlamış gibi. Ah güneş düşmüş, diye düşünüyor. Kolu yanmış. Gözlerini kırpıştırmak acı veriyor. İnsanlar yanından tökezleyerek geçiyor, ağızları açık, korkunç şekilde yanmışlar...

O bir rahip, boynundaki rahip yakalığını hissedebiliyor ve yaralılar ondan yardım istiyorlar. Duymayan kulaklarını işaret ediyor, onlara dokunmaya çalışıyor ama yapamıyor. Her şeyin üzeri kara bir duman tabakasıyla kaplı, şehir sokakların üzerine yıkılmış. Ah, dünyanın sonu bu. Bir parkta gölgeli ve açıklık bir yer

buluyor. İnsanlar korkmuş hayvanlar gibi çalıların dibine saklanmışlar. Parkın nehirle buluştuğu yerde kızıl ve siyah insan figürleri kaynayan nehre dolmuşlar. Bir bambu ağaçlığın içinden bir karaltı el sallıyor. Ağaçlığa giriyor ve birbirine sarılmış, yüzü olmayan beş altı asker görüyor Gözleri eriyip akmış, ağızları birer delik. Sağırlığı yüzünden ne dediklerini anlamıyor. Gözü gören asker su içme işareti yapıyor. Askerler susuz. Başını sallayıp bir kap bulmak için nehre doğru gidiyor. Nehirde akıntıyla birlikte yüzen cesetler var.

Bir kova ararken saatler geçiyor. Molozların arasından insanları dışarı çekiyor. Bir kuşun bağırışını duyuyor ve sağırlığının alevler içindeki şehrin uğultusundan olduğunu fark ediyor, tıpkı kulaklarına pompalanan kanın uğultusu gibi, ama aslında sağır değil, hiç insan çığlığı duymadığı için sağır olduğunu sanıyor. İnsanlar sessizce acı çekiyor. Yarı karanlık gecenin içinde başını ezen bir acıyla sendeleyerek tekrar nehre doğru gidiyor. Bir tarlada topraktan yenilecek kadar pişmiş olan patatesleri çekip çıkartan adamlar görüyor. Onlarla birlikte bir patatesi paylaşıyor. Nehirdeki herkes ölü...

Vücudu tere batmış, ağzında toprak tadı, midesi korkudan düğümlenmiş bir halde debelenerek kâbustan uyandı. Doğrulup oturdu, ıslak sert çarşaf derisine yapıştı. Kalbi umutsuzca nefes almaya çalışan ciğerlerinin arasına sıkışıp ezilmiş gibiydi. Ormanın çiçek kokusu karışmış çürük kokulu havası içine dolmuştu ve rüyadaki görüntüler gözünün önünde hâlâ öylesine canlıydı ki, gözleri loş barakanın içinde başka hiçbir şey görmüyordu. Sigara paketini kapıp ranzadan aşağı atladı ve hızla barakadan dışarıya çıktı. Eli titreyerek sigarasını yaktı ve dolaşmaya başladı. Bir an o aptal psikiyatrın kendisini göreceğinden korktu, sonra bu fikri aklından çıkarttı. Nelson uyuyor olmalıydı. Herkes uyuyordu. Başını sal-

ladı, sağ koluna baktı ve neredeyse elinden sigarasını düşürüyordu; bu sadece eski bir yara izi, bir yemek ocağı yanığıydı, ocağın üzerinden tavayı çekip içindeki kızgın yağla kolunu yaktığından beri hayatının uzun bir bölümünde o izi taşımıştı. Ne olduğunu görmek için telaşla odaya koşan annesinin dehşetle açılmış ağzının korku dolu şeklini hâlâ hatırlıyordu. Sadece eski kötü bir yara izi, diye düşündü, şimdi bunu abartmayalım. Gömleğinin kolunu aşağı çekti.

Gecenin geri kalan bölümünde dolaşarak ve sigara üstüne sigara yakarak bu duygudan kurtulmaya çalıştı. Gökyüzü ışıyıp kampın ve gerideki ormanın üzerini aydınlatıp görünür kılana kadar dolaştı. Aydınlıkla birlikte barakasına geri dönmek zorunda kaldı ve hiçbir şey olmamış gibi yatağına uzandı.

İKİ GÜN SONRA SCHOLES ONLARA Le May'in adamlarından birini bir deneme uçuşu için Rota'ya götürmelerini emretti. Bu yeni yarbay, Fitch'e kalkış sırasında motorlarla oynamamasını emretti. Mükemmel bir deneme uçuşu gerçekleştirdiler. January maket gimmick bombasını tıpkı daha önce Salton Denizi'nde sık sık yaptığı gibi, tam hedef noktasının üzerine bıraktı ve Fitch uçağı saldırı yapılan kıyının üzerine doğru indirerek 150 derecelik bir dönüşle uçuşu güvenceye alarak döndü. Tinian'a dönüşte yarbay onları tebrik etti ve her ikisinin de ellerini sıktı. January diğerleriyle birlikte gülümsedi, eller serin, kalpler sabit. Sanki vücudu bir kabuktu, bir bombalama vizörü gibi dışardan kumanda edebileceği bir şeydi. İyi bir yemek yedi, her zamanki gibi sohbetler etti ve psikiyatr durumu hakkında bazı sorular sormak için onu yanına çağırdığında dostane ve samimi görünüyordu.

"Merhaba, doktor."

"Bütün bu olanlar hakkında ne hissediyorsun, Frank?"

"Her zaman hissettiğim şeyi, efendim. Yani, iyi."

"İyi yemek yiyor musun?"

"Her zamankinden daha iyi."

"İyi uyuyor musun?"

"Bu rutubette ne kadar iyi uyunabilirse. Utah'a alışmışım, sanırım." Dr. Nelson güldü. Aslında January o kâbustan sonra neredeyse hiç uyumamıştı. Uyumaya korkuyordu. Doktor bunu göremiyor muydu?

"Peki, ilk vuruşu yapmak için seçilen ekibin bir parçası olmak sana ne hissettiriyor?"

"Ee, bu doğru bir seçimdi, sanıyorum. Biz en iyi, evet kalan en iyi ekibiz."

"Tibbets'ın ekibinin geçirdiği kazaya üzüldün mü?"

"Evet efendim, üzüldüm." İnansan iyi olur.

Birkaç espriden ve görüşmenin bittiğini belirten sıkı bir tokalaşmadan sonra January dışarıya, öğle vaktinin sıcak tropikal havasına çıktı ve bir sigara yaktı. Adama veda için el sallarken, hem psikiyatrdan hem de onun gözü-kör mesleğinden ne kadar nefret ettiğini düşünmeden edemedi. Kıt beyinli. Neden göremiyordu sanki? Her ne olursa, bu onun suçu olacaktı... Dışarı üflediği dumanla birlikte January, eğer istenirse, birini kandırmanın aslında ne kadar kolay olduğunu acıyla fark etti. Bütün faaliyet, başka bir yerden mükemmel bir şekilde yönetilebilen bir maskelemeden başka bir şey değildi. Ve January o başka yerdeki süreyi tümüyle filmin *tık tık tık* sesleri arasında, bir kâbusun sessiz uğultusunun içinde, bir türlü silemediği görüntülerle boğuşarak yaşıyordu. Tropikal güneşin ısısı -doksan üç milyon mil uzaklıktaydı, değil mi?- canını yakarak ensesinde zonkluyordu.

Psikiyatrın, uçağın makineli tüfekçisi Kochenski'yi durduruşunu seyrederken, adamın yanına gidip, *istifa ediyorum*, demeyi düşündü. Bu işi yapmak istemiyorum. Aklına adamın gözlerinde, Fitch'in gözlerinde, Tibbets'ın gözlerinde oluşacak ifade gelince, bu fikrinden caydı. Bu adamlara karşı içinde aşırı bir nefret hissetti. Onların eline hiçbir şekilde kendini küçük görecekleri bir araç,

ona korkak diyecekleri bir sebep vermek istemiyordu. İnatla bu düşüncesinin tümünü kafasından attı. Onlarla aynı görüşte olmak daha kolaydı.

Ve darmadağınık geçen birkaç günden sonra, 9 Ağustos gece yarısının hemen ardından kendini saldırıya hazırlanırken buldu. Onunla birlikte Fitch, Matthews ve Haddock da aynı şeyi yapıyorlardı. Bir şehri yerle bir etmek, yüz binlerce kişinin hayatına son vermek için hazırlanırken her günkü rutin içinde giyinmek ne kadar acayipti. January kendini ellerini, botlarını, yerdeki muşambanın çatlaklarını incelerken buldu. Hayatı-idame yeleğini giydi, dalgın bir şekilde ceplerinde olta çengeli aradı, su teçhizatını, ilk yardım paketini, acil erzak paketini kontrol etti. Sonra paraşüt kayış takımını geçirdi ve hepsinin üstüne tulumunu giydi. Botlarının bağcıklarını bağlaması dakikalar sürdü; parmaklarına yakından baktığı zaman bunu öyle kolay yapamıyordu.

"Hadi, Profesör!" Fitch'in sesi gergindi. "Büyük gün geldi."

January gecenin içinde onları takip etti. Serin bir rüzgâr esiyordu. Rahip onlar için bir dua etti. Cipleri Broadway'e, Able pistine götürdüler. *Lucky Strike* spot ışıkları ve adamlardan oluşmuş bir çemberin ortasında duruyordu, yarısının elinde fotoğraf makinesi, diğerlerinde muhabir not defterleri vardı. Ekibi kuşattılar; bu manzara January'ye Hollywood galalarını hatırlattı. Sonunda uçağın kapısına ulaştı ve içeri girdi. Diğerleri de onu takip ettiler. Yarım saat sonra da Fitch bir film yıldızı gibi sırıtarak onlara katıldı. Motorları çalıştırdılar ve January onların titreşen ve düşünceleri bastıran gürültülerine minnet duydu. Pistin üzerinde ilerleyerek Hollywood görüntüsünden uzaklaştılar ve January bir an için bir rahatlama hissettiyse de sonra nereye gittiklerini hatırladı. Able pistinde motorlar iki bin üç yüz rpm*'e ulaştı ve temiz ön camdan dışarı bakan January pistin

* rpm : Dakika devir sayısı (ç.n.)

çizgilerinin daha da hızlı hareket ettiğini gördü. Fitch onları Tinian altlarında görünene kadar pistte tuttu ve sonra hızla yukarı kalktı.

Artık yola çıkmışlardı.

GEREKEN YÜKSEKLİĞE ERİŞTİKLERİNDE January, Fitch ve McDonalds'ın üzerinden bombardımancı koltuğuna uzanarak paraşütünü onun üstüne koydu. Arkasına yaslandı. Dört motorun gürültüsü her yanını pamuklu bir elyaf tabakası gibi sardı. Uçağın içindeydi ve artık bunun için yapılacak hiçbir şey yoktu. Yoğun titreşim bir tür rahatlama sağlıyordu, orada uçağın burnunda bunu hissetmek hoşuna gitti. İçinde uyuşukluk veren, acı bir kabullenişin uğultusu vınlıyordu.

Kapalı gözkapaklarının önünde gözleri olmayan siyah bir yüz belirdi ve sıçrayarak uyandı, kalbi küt küt atıyordu. Uçaktaydı ve buradan bir çıkış yoktu. O an January oradan çekip gitmiş olmanın aslında ne kadar kolay yapılabilecek bir şey olduğunu fark etti. Sadece istemediğini söyleyebilirdi. Bunun basitliği onu büyük bir şaşkınlığa uğrattı. Buna kıyasla, psikiyatrın veya Tibbets'ın ya da başka birinin ne düşündüğü kimin umurunda olurdu. Şimdi buradan bir çıkış yoktu. Bir anlamda, bir rahatlamaydı bu. Artık endişelenmeyi bırakabilir, başka seçeneği olduğunu düşünmekten vazgeçebilirdi. Dizleri bombalama vizörünü sarmış vaziyette oturan January uyuklamaya başladı ve uyuklarken bir çıkış yolu hayal etti. Fitch ve McDonalds'ın karşısına geçip kendisinin gizlice binbaşılığa terfi ettirildiğini söyleyip, görevin rotasını değiştirme emri aldığını bildirebilirdi. Tokyo'ya gitmek zorundaydılar ve bombayı körfeze atmaları gerekiyordu. Japonya Savaş Kabinesi'ne bu yeni silahın tatbikatını izlemeleri ve o ateş topunun körfezi yakıp gökyüzüne doğru yükseldiğini gördüklerinde, kamikazeler olsun veya

olmasın hemen koşup hızla teslim kâğıdını yazarak imzalamaları söylenmişti. Ne de olsa deli değillerdi. Bütün şehri öldürmeye gerek yoktu. Bu öylesine iyi bir plandı ki, ABD'deki generaller görevi böyle son dakikada değiştirmekte hiç sakınca görmemişlerdi ve umutsuzca bu talimatı radyoyla Tinian'a ulaştırmaya çalışıyorlardı, eğer hâlâ geç kalmamışlarsa... Böylece Tinian'a döndüklerinde January generallerin aslında ne istediğini tahmin etmiş olduğu ve bunu yapmak için her şeyi göze aldığından bir kahraman olacaktı. Bu olay *Saturday Evening Post* gazetesindeki Hornblower* hikâyelerinden biri gibi olacaktı.

January bir kere daha sıçrayarak uyandı. Uyuşukluk veren fantezinin yerini umutsuz bir aşağılama aldı. Fitch'i ve diğerlerini aldıkları emrin yerine geçen gizli bir emir aldığına ikna etmenin hiç mümkünü yoktu. Ve yanlarına gidip tabancasını sağa sola sallayarak bombayı Tokyo körfezine atmaları için *emir* veremezdi, çünkü bombayı asıl atacak olan kişi kendisiydi ve hem herkesin önüne geçip bombayı bırakmayı, hem de aynı zamanda onlara emir vermeyi bir arada yapamazdı. Boş bir hayaldi bu.

Zaman saniye ibresi gibi yavaş yavaş akıyordu. January'nin düşünceleri ise pervanelerin hızına eşit bir hızla kafasında dönüyordu; bacağı kapana sıkışmış bir hayvan gibi umutsuzca bir çare arayarak, bir o yana bir bu yana sıçrayıp duruyordu. Ekip sessizdi. Altlarındaki bulutlar siyah okyanusun üzerinde beyaz taş yığınları gibi görünüyordu. January'nin dizi bombalama vizörünün çömelme taburesine dayanmış halde titreşiyordu. Bombayı aşağı atması gereken kişi kendisiydi. Düşünceleri ne tarafa yönelirse yönelsin, bu gerçeğin yanında önemsiz kalıyordu. O kişi kendisiydi, Fitch veya ekip değil, Le May değil, gerideki generaller ya da bilim insanları değil, Truman ve onun danışmanları değil. Truman; January bir-

* Hornblower: C.S. Forester tarafından yazılan hikâyelerdeki baş karakter. (ç.n.)

denbire ondan nefret etti. Roosevelt olsa bu işi farklı yapardı. Keşke Roosevelt yaşıyor olsaydı! Roosevelt'in ölümünü öğrendiğinde January'nin duymuş olduğu keder her zamankinden daha şiddetli olarak yeniden içine doldu. O kadar çabaladıktan sonra savaşın bittiğini görememesi, büyük haksızlıktı. Hem FDR [Franklin D. Roosevelt] savaşı farklı bitirirdi. Savaş ilk başladığı zaman da özellikle deklare ettiği tek şey sivil merkezlerin asla bombalanmamasıydı ve eğer yaşamış olsaydı, eğer, eğer, eğer. Ama yaşamıyordu. Ve şimdi o sırıtkan Harry Truman alçağı *ona*, Frank January'ye, iki yüz bin kadın ve çocuğun üzerine güneşi bırakma emrini vermişti. Bir zamanlar babası January'yi Browns'ın yirmi bin kişinin önünde oynadığı maça götürmüştü, dev bir kalabalık vardı; "Sana asla oy vermedim" diye öfkeyle fısıldadı January ve bunu yüksek sesle söylediğini fark edip irkildi. Şans eseri mikrofonu kapalıydı. Ama Roosevelt bunu farklı bir şekilde yapardı, *o yapardı.*

Bomba vizörü siyah gökyüzüne doğru uzayarak ve yüzlerce küçük haç şeklindeki yıldızlardan bazılarını örterek gözünün önünde yükseldi. *Lucky Strike*, Iwo Jima'ya doğru her dakikada dörder mil uçarak hedefine an be an yaklaşıyordu. January öne doğru eğilip yüzünü, alnıyla birlikte, belki kafasındaki düşünceleri de tutar umuduyla vizörün serin baş dayama yerine koydu. Bunu yapmak, şaşırtacak derecede işe yaradı.

Kulaklığından bir çıtırtı geldi ve January doğruldu. "Yüzbaşı January." Shepard'ın sesiydi. "Bombayı şimdi hazırlayacağız, izlemek ister misin?"

"Elbette." Kendi ikiyüzlülüğüne şaşırarak başını salladı. Pilotların arasından yol açıp, kaskatı bir halde kokpitin arkasındaki genişçe kabine geçti. Matthews masasında Iwo Jima ve Okinawa'dan gelen radyo sinyalleri üzerinde navigasyon seyrini sabitliyordu ve Haddock onun yanında duruyordu. Kabinin arka tarafında, uçağın arka kısmına giden genişçe bir tünelin altında küçük yuvarlak

bir kapak vardı. January onu açtı, oturdu ve ayaklarını önden sokarak kendini delikten ileri doğru kaydırdı.

Bomba bölmesi ısıtılmamıştı ve soğuk hava January'ye iyi geldi. Yüzünü bombaya dönerek durdu. Stone bölmenin zemininde oturuyordu, Shepard bombanın altına yatmış ve ellerini ona uzatmıştı. Stone'un yanındaki bir lastik paspasın üstünde aletler, levhalar, birçok silindir bloklar vardı. Shepard kendini geri çekti ve doğrulup oturdu, sıyrılmış elinin bir boğumunu emdi. Başını pişmanlıkla salladı. "Bununla eldiven takmaya cesaret edemiyorum."

"Eğer elinden herhangi bir şeyin kaymasına izin vermezsen ben de o derece mutlu olurum" diyerek espri yaptı January, sinirli bir şekilde. İki adam gülüştü.

"Ben şu yeşil telleri kırmızı tellerle değişmeden önce, hiçbir şey patlamaz" dedi Stone.

"Bana somun anahtarını ver" dedi Shepard. Stone aleti ona uzattı ve tekrar bombanın altına uzandı. Birkaç zahmetli ayarlamadan sonra bombanın içinden silindir şeklinde bir fişi çekti. "Kuyruk tapası" dedi ve onu lastik paspasın üstüne koydu.

January soğuk havada tüylerinin diken diken olduğunu hissetti. Stone bloklardan birini Shepard'a verdi. Shepard tekrar bombanın altına uzandı "Kırmızı uçlar tapaya doğru." "Biliyorum." Onları seyretmek January'ye bir garajın yağlı zemininde bir arabanın altında çalışan araba tamircilerini hatırlattı. Ailesi Vicksburg'a taşındıktan sonra kendisi de birkaç yıl bu işi yapmıştı. Hiroşima bir nehir şehriydi. Bir keresinde Fourth Street yokuşundan inmekte olan çimento torbaları taşıyan üstü açık bir kamyonun frenleri patlamış ve yalpalayarak River Road kavşağına doğru gidip şoförün bütün çabalarına rağmen oradan geçmekte olan bir arabaya çarpmıştı. O sırada bahçede oynayan Frank, çarpışmayı duymuş ve yükselen çimento dumanını görmüştü. Kaza yerine ilk gidenlerden biriydi. Ford T Modeli arabanın yolcu koltuğunda oturan

kadın ve çocuk ölmüştü. Arabayı kullanan kadının durumu iyiydi. Chicago'dan geliyorlardı. Bir grup vatandaş, sürekli T Modeli arabadakilere yardım etmek isteyen, kafasında kötü bir yara olan ve beyaz tozla kaplanmış kamyonun şoförünü sakinleştirmeye çalışıyordu.

"Pekâlâ, şimdi arka tapayı sıkıştıralım." Stone somun anahtarını Shepard'a verdi. "Tam olarak on altı dönüş" dedi Shepard. Körfezin soğuğunda bile terliyordu ve durup alnındaki terleri sildi. "Bir yıldırım çarpmasına maruz kalmayacağımızı umalım." Somun anahtarını yere koydu ve dizlerinin üstüne çökerek yuvarlak bir levha aldı. Başlık kapağı bu diye düşündü January. Stone telleri birleştirdi ve sonra Shepard'ın iki levha daha yerleştirmesine yardım etti. Şu her zamanki bildik Amerikan uzmanlığı, diye içinden geçirdi January ve suyun yüzeyini dalgalandıran hafif esintiler gibi, vücudundaki bütün tüyler ürperdi. İşte Shepard, bir bilim adamı, sanki yağ ve cıvata değiştiren bir araba tamircisiymiş gibi bir bombayı birleştiriyor. January'nin içinde bu bombayı tasarlayan bilim insanlarına karşı büyük bir öfke kabardı. Bunun üzerinde bir yıldan fazla bir süredir New Mexico'da çalışıyorlardı, içlerinden bir tanesi bile bir an durup ne yaptıklarını düşünmemiş miydi?

Ama hiçbiri bundan vazgeçmemişti. January yüzünü Shepard'dan saklamak için döndü, bomba bölümüne geçti. Bomba bir ucunda kanatçıklar ve diğer ucunda küçük bir anteni olan büyük uzun bir çöp kutusuna benziyordu. Sadece bir bomba, aman lanet olsun, diye düşündü January, bu sadece başka bir bomba. Shepard doğruldu ve bombaya eliyle hafifçe vurdu. "Şimdi elimizde canlı bir tane var." Ama onun ne yapacağını hiç düşünen yok. January içindeki nefret dışarı vurup kendini ele vermekten korkarak adamı alelacele geçti. Kemerine bağlı olan tabancası bölmenin ağzına takıldı ve January, Shepard'ı vurmayı, Fitch ve McDonald'ı vurmayı, *Lucky Strike*'ın kontrollerini değiştirip öne eğerek atılmış bir

izli mermi kovanı gibi, uçaksavar ateşiyle vurulmuş bir uçak gibi tüm insanî hırsları geride bırakan bir kavis çizerek denizin içine dalacak şekilde yönlendirmeyi düşündü. Hiç kimse onlara ne olduğunu asla bilemezdi ve taşıdıkları çöp kutusu da ait olduğu yeri, Pasifiğin dibini boylardı. Hatta kerkesi vurup paraşütle atlayabilir ve onları takip eden o Superdumbo [Süpersalak] uçaklardan biri tarafından kurtarılabilirdi de ...

Düşünce kafasından geçerken January bunu aklına getirdiği için kendinden iğrenerek gözlerini kıstı. Ama benliğinin diğer yarısı, bunun bir ihtimal olabileceğinde hemfikirdi. Bu yapılabilirdi. Bu onun sorununu çözebilirdi. Elleriyle tabancasının kabzasını yokladı.

"Biraz kahve ister misin?" diye sordu Matthews.

"Tabii" dedi January ve elini silahından çekip kahve kupasına uzattı. Bir yudum aldı: sıcaktı. Yer belirleme sistemini ayarlayan Matthews ve Benton'a baktı. Gelen bip sesleriyle birlikte Matthews bir cetvel alıp harita masasında Okinawa ve Iwo Jima arasında düz çizgiler çizdi. Bir parmağını kesişme noktasına koydu. "Navigasyonun içinden sanatı çıkartmışlar" dedi January'ye. "Navigatör kubbesini yapmayı da bıraksınlar bari" dedi, baş parmağıyla üzerlerindeki küçük pleksiglas balonu göstererek.

"Nerde o bildiğimiz eski Amerikan uzmanlığı" dedi January.

Matthew başıyla onayladı. İki parmağıyla bulundukları yer ve Iwo Jima arasındaki uzaklığı ölçtü. Benton bunu cetvelle ölçtü.

"Randevu saat beş buçukta, ha?" dedi Matthews. Iwo üzerinde iki izci uçakla buluşacaklardı.

Benton itiraz etti. "Ben beş elli diyorum."

"Ne? Tekrar kontrol et, yahu, biz burada bir römorkörün içinde değiliz."

"Rüzgâr..."

"Evet, rüzgâr. Frank, sen de havuza bir bahis atmak ister misin?"

"Beş otuz altı" dedi January, hemen.

Güldüler. "Bakın, onun bana daha fazla güveni var" dedi Matthews, sersem bir sırıtışla.

January ekibi vurup uçağı burun üstü denize düşürme planını hatırladı ve pişmanlık duyarak dudaklarını büzdü. Arkadaşları olmasa bile, en azından yoldaşları olan bu adamları hiçbir şey için vuramazdı. Onlar arkadaş yerine geçiyordu. Bir kötülükleri yoktu.

Shepard ve Stone kabine girdiler Matthews onlara kahve ikram etti. "Gimmick onların canına okumaya hazır, ha?" Shepard başıyla onayladı ve kahvesini içti.

January, Haddock'un konsolunu geçip öne doğru gitti. İşe yaramayan bir plan daha. Ne yapmalıydı? Uçuş mühendislerinin gösterge ve ölçüm aletleri şartların normal olduğunu gösteriyordu. Belki bir şeye sabotaj yapabilirdi? Bir yerden bir tel kesebilirdi?

Fitch arkaya dönüp ona baktı ve "Iwo semalarına ne zaman varmış olacağız?" diye sordu.

"Matthew beş kırk diyor."

"Haklı olsa iyi eder."

Bir caniydi o. Fitch barış zamanında bir bilardo masasına takılır ve polislere bela olurdu. Savaş için mükemmel bir adaydı. Tibbets adamlarını iyi seçmişti, en azından birçoğunu. Haddock'u geçip arkaya gelen January durup navigasyon kabinindeki adamlara baktı. Şakalaşıyor ve kahve içiyorlardı. Hepsi biraz Fitch'e benziyordu: genç kabadayılar, yetenekli ve pervasız. Eğleniyorlar ve bir macera yaşıyorlardı. January'nin 509'uncu birlikteki yol arkadaşları hakkında baskın olan izlenimi buydu; bütün şikâyetlere ve arada bir üstün gelen anlık korkulara rağmen iyi vakit geçiriyorlardı. Zihni ileriye doğru sardı ve bu genç adamları büyümüş ve şu andaki gibi önünde takım elbiseleri içinde duran varlıklı ve saçları dökülmüş işadamları olarak gördü. Sert ve yetenekli ve de acımasız olacaklar, yıllar geçip büyük savaş gerilediğinde, ölenlerden değil de hayatta kalanlardan oldukları için savaşa daha da artan

bir nostaljiyle bakacaklardı. Bu savaşın her yılını anılarında sanki on yıl gibi hissedecekler ve bu yüzden savaş hayatlarının merkezindeki en büyük deneyim olarak, yani tarihi ellerinde somut olarak tuttukları, her birinin günlük faaliyetlerinin etkilediği, ahlakî konuların basit olduğu ve başkalarının onlara ne yapmaları gerektiğini söylediği bir zaman dilimi olarak kalacaktı; o yüzden yıllar daha çok geçip de kurtulanlar yaşlandıkça, vücutlar çöktükçe, hayatları şu veya bu yeknesaklık içinde akarken dünyayı tekrar bir savaşın sokmak için bilinçsizce çabalayacaklar, içlerinde bir yerde yine bir dünya savaşına, son savaşta oldukları gibi sihirli bir şekilde yine öyle genç, özgür ve mutlu olarak dönebilseler diye hayal kuracaklardı. Ve o zaman geldiğinde o güce sahip bir konumda olarak bunu yapmaya muktedir olacaklardı.

Yani daha başka savaşlar da olacaktı, January bunu görüyordu. Bunu Matthew'un gülüşünde duymuş, onların heyecanlı gözlerinde okumuştu. "İşte Iwo ve saat beş otuz bir. Sökülün paraları! Ben kazandım!" Gelecekteki savaşlarda gimmick gibi daha birçok bomba olacaktı, şüphesiz yüzlercesi. January, şüphesiz Moskova'ya veya nereye gidecekse oraya doğru uçan birçok uçak, bu ekip gibi birçok genç ekip gördü, her başkente bir ateş topu, neden olmasındı? Peki, nereye kadar? Nereye kadar? Ve böylece bu yaşlı adamlar sihirli bir şekilde tekrar genç olmayı umacaklardı. Bundan daha akıllıca bir şey olamazdı.

Iwo Jima'nın üzerindeydiler. Japonya'ya üç saat daha vardı. Radyodan Great Artiste ve 91 Numara'dan gelen hışırtılı sesler duyuldu. Buluşma gerçekleşmişti, üç uçak kuzeybatıya, yollarının üzerindeki ilk Japon adası olan Shikoku'ya doğru uçtular. January tuvaleti kullanmak için uçağın kıç tarafına gitti. "İyi misin, Frank?" diye sordu Matthews. "Evet. Ama kahve berbat."

"Her zaman öyle değil mi?" January beyzbol şapkasını çekiştirip hızla yürüdü. Kochenski ve diğer nişancılar

poker oynuyorlardı. January işini bitirince ön tarafa geldi. Matthews şimdi zorunlu olarak sürekli şekilde rotadan sapma gözlemi yapmak için haritalarının önündeki tabureye oturdu. Haddock ve Benton da kendi bölümlerinde çalışmaktaydılar. January pilotların arasından uçağın burnuna geçti. "İyi atışlar" diye onun ardından seslendi Matthews.

Ön taraf daha sessiz görünüyordu. January yerleşti, kulaklıklarını taktı ve çubuklu pleksiglastan dışarı bakmak için öne doğru eğildi.

Şafak tüm gökkubbeyi pembeye boyamıştı. Işıldayan renk peş peşe değişerek yavaşça lavanta tonuna ve maviye geçiş yaptı. Altlarındaki okyanus kabarık pembe bulutlara benzeyen mermer damarlı desenleri olan parıltılı mavi bir düzlük gibiydi. Üstlerindeki gökyüzü ufuktan daha koyu renkte uçsuz bucaksız bir kubbeye benziyordu. January her zaman şafak vaktini, dünyanın ne kadar büyük olduğunun ve onun ne kadar yükseğinde uçtuklarının en açık görülebildiği bir zaman olarak düşünmüştü. Sanki atmosferin en üst kıyısında uçuyorlar gibiydiler ve January onun ne kadar ince olduğunu, aslında havadan yapılmış bir zar tabakasına benzediğini gördü, en üst yerine de uçsan alttaki yeryüzü hâlâ her yöne doğru göz alabildiğine yayılıyordu. Kahve January'nin içini ısıtmıştı ve terliyordu. Güneş ışığı pleksiglastan göz kırpıyordu. Kol saati altıyı gösteriyordu. Düzlük ve mavi yarımküre bomba vizöründe ortadan ikiye bölünmüştü. January'nin kulaklığı hışırdadı ve hedef şehirlere doğru giden öncü uçaklardan gelen raporları dinledi. Kokura, Nagasaki ve Hiroşima'nın üzerinde onda-altı bulut yoğunluğu vardı. Belki de hava durumu yüzünden tüm görev iptal edilebilirdi. "Önce Hiroşima'ya bakacağız" dedi Fitch. January yeni bir ilgiyle aşağıdaki minyatür bulut tarlasına baktı. Altındaki paraşütü kaydı. Onu düzeltirken bir an onu üstüne geçirmeyi, gizlice arkada navigatör kabininin altındaki merkez kaçış kapağının yanına gitmeyi hayal etti,

böylece kapağı açıp... uçaktan çıkabilir ve daha hiç kimse fark etmeden kaçıp gidebilirdi. Gerisini onlara bırakırdı. İster bombalar, ister bombalamazlardı, ama bunu yapan January olmazdı. Dünyaya hindiba çiçeğinin puf tüyü gibi süzülerek inerken, bedenini yalayan serin havayı hissederek üzerinde minyatür bir gökyüzü gibi asılı duran paraşütün, özel bir dünya yaratan ipek tenteden kubbesini seyrederdi.

Gözleri olmayan siyah bir surat. January titredi; sanki kâbus herhangi bir zamanda geri dönebilir gibiydi. Eğer uçaktan atlamış olsa bile bir şey değişmeyecek, bomba gene düşecekti; o zaman daha iyi mi hissedecekti, kendi İç Denizi'nde su üstünde yüzerken? Bir yanı, elbette, diye bağırdı; öbür yanı, belki, diye isteksizce doğruladı; geri kalanı da o suratı görüyordu...

Kulaklık hışırdadı. Shepard, "Teğmen Stone şimdi bombayı yükledi ve ben de ne taşıdığımızı artık hepinize söyleyebilirim. Yanımızda taşıdığımız şey, dünyanın ilk atom bombası."

Tam olarak doğru sayılmaz, diye düşündü January. Kulaklığında ıslık sesleri yankılandı. İlk bomba New Mexico'da patlatılmıştı. Atomlara ayrılma: January bu deyimi daha önce duymuştu. "Her atomda müthiş bir enerji var" demişti Einstein. Bir tanesi parçalanınca; bunun sonucunu o filmde izlemişti. Shepard radyasyondan söz ediyordu ve bu January'nin aklına daha fazla şeyler getiriyordu. Enerji, X ışınları şeklinde yayılıyordu. X ışınları tarafından öldürülmek! Eğer bunu düşünmüş olsalardı, bu aslında Cenevre Sözleşmesi'ne aykırıydı.

Fitch araya girdi. "Bomba atıldığı zaman teğmen Benton gördüklerimiz karşısında ne tepki verdiğimizi kaydedecek. Bu kayıt tarihe not düşmek için yapılacak, o yüzden laflarınıza dikkat edin." Laflarınıza dikkat edin! January bir kahkaha atmamak için kendini zor tuttu. İlk atom bombası atılıp X ışınlarıyla bir şehrin ve onun için-

dekilerin yakılıp kül edildiğini seyrederken sakın küfretmeyin veya Tanrı'ya sövmeyin, ha!

Saat altı yirmi. January ellerinin bomba vizörünün baş dayama yerinde birbirine kenetlenmiş olduğunu fark etti. Sanki ateşi yükselmiş gibiydi. Sabah aydınlığının göz kamaştıran parlaklığında ellerinin üstündeki deri yarı saydam gibi görünüyordu. Cildindeki sarmal çizgiler denizin yüzeyindeki zarif desenler gibiydi. Elleri atomlardan yapılmıştı. Atomlar bir maddenin en küçük yapı taşlarıydı. Bu gergin ve titreyen elleri yapabilmek için milyarlarca atom gerekliydi. Bir atomu parçalayınca bir ateş topu elde ediliyordu. Bunun anlamı, tek bir elde mevcut olan enerjinin miktarı... January bir avucunu açıp içindeki çizgilere ve saydam cildin altındaki alacalı ete baktı. Bir insan bütün dünyayı havaya uçurabilecek kadar atoma sahipti. January bu görünmeyen gücün içinde kıpırdandığını, her kalp atışıyla birlikte zonklayarak attığını hissetti. Nasıl varlıklardı onlar ve nasıl bir dünyanın mavi boşluğu içindeydiler! Ve şimdi burada, bu hayret verici varlıkların üzerine bir bomba bırakıp onların yüz binlercesini öldürmek için tepelerinde dönüp duruyorlardı.

Bir tilki veya bir rakun bacağından bir kapana yakalandığı zaman, bacağı lime lime olana kadar, çekip bükerek ve hatta kırana dek onu kurtarmaya çalışır, ancak ondan sonra hayvanın çektiği acı ve bezginlik onu bundan vazgeçmeye zorlar. January de aynı şekilde artık vazgeçmek istiyordu. Beyni acıyordu. Kaçma planları öylesine saçma, aptalca ve faydasızdı ki. En iyisi vazgeçmekti. Düşünmemeye çalıştı, ama imkânsızdı. Nasıl düşünemezdi? Bilinci yerinde olduğu sürece düşünecekti. Zihin, sıkıştığı kapanların içinde bir tilkiden çok daha uzun süre mücadele ediyordu.

Lucky Strike burnunu kaldırdı ve bombalama yüksekliğine tırmanmaya başladı. Ufukta bulutlar yeşil bir adanın üzerine yayılmışlardı. Japonya. İçerisi çok ısınmıştı,

ısıtıcı bozulmuş olmalı, diye düşündü January. Düşünme. Matthews her beş dakikada bir Fitch'e küçük rota düzeltmeleri veriyordu. "Şimdi iki yetmiş beş. Tamam." O andan uzaklaşmak için çocukluğunun anılarına döndü. Bir katırla saban sürüyor. Vicksburg'a (nehirler) taşınıyorlar. Bir süre Vicksburg'da, kekemeliği yüzünden arkadaş edinmekte zorlandığı için kendi kendiyle bir oyun oynamıştı. Vakit geçirmek için, yaptığı her şeyin hayatî önemi olduğunu ve dünyanın kaderine yön vereceğini hayal ediyordu. Örneğin, eğer bir yolu belli bir arabanın önünden karşıya geçerse ve o araba bir sonraki kavşağa varmadan bir kamyon ona çarpıp kullanan adamı öldürürse, o adam Başkan Wilson'ı kaçıran adamların elinden kurtaracak olan deniz uçağını icat edemeyecekti, o yüzden o arabayı beklemek zorundaydı, çünkü sonraki her şey buna bağlıydı. Aman, lanet olsun, diye düşündü, lanet olsun, *başka bir şey* düşün. Son okumuş olduğu Hornblower hikâyesi; bunun içinden nasıl çıkacaktı? Annesinin koşarak gelip yanmış kolunu gördüğünde ağzının O harfi gibi şaşkınlıkla açılması: setin gerisindeki çamur kahverengisi Mississipi nehri. Birden başını iki yana salladı, yüzünde hüsran ve çaresizlik vardı, sonunda ona şu anda bir kaçış sağlaması muhtemel hiçbir anı kanalının olmadığını fark etmişti, şimdi içinde bulunduğu durum için hayatında başvurabileceği hiçbir bölüm yoktu ve zihninden ne geçirirse geçirsin, sonunda yüz yüze olduğu o saat gelip çatacaktı.

Bir saatten daha az bir süre. On bin metrede bombalama yüksekliğindeydiler. Fitch, January'ye bombalama vizörüne aktarması için altimetre ölçümlerini verdi. Matthews ona rüzgâr hızı bilgilerini verdi. January'nin gözüne ter kaçtı ve öfkeyle gözlerini sildi. Güneş arkalarından, pleksiglasın her kenar ve köşesini aydınlatarak, January'nin balona benzer bombeli bölmesini parlak bir ışığa boğarak bir atom bombası gibi doğdu. Yıkılan planları zihninde birbirine karıştı, kesik kesik nefes alıyordu ve boğazı

kurumuştu. Faydasızca ve hiç durmadan bilim insanlarına ve Truman'a lanet okudu. Bütün bu karmaşaya daha ilk başta neden olan ve bu durumu kendi üstlerine çeken Japonlara, sarı katillere lanet etti. Pearl'ü* hatırla. Savaş açılmamış olduğu halde binlerce Amerikalı bombalar altında ölmüştü; bunu onlar başlatmıştı ve şimdi bu onlara bir intikam olarak geri dönüyordu. Ve bunu hak etmişlerdi. Ve bir Japonya istilası yıllar sürebilir ve milyonlarca hayata mâl olabilirdi; son ver artık, son ver, bunu hak ettiler, bu insanlar kaynayan bir nehrin içinde sessizce kömürleşerek ölmeyi hak ettiler, lânet olası inatçı manyaklar soyu!

"İşte Honshu" dedi Fitch ve January uçağa döndü. İç Denizin üstündeydiler. Az sonra biraz güneyde kalan ikinci hedef Kokura'yı geçmiş olacaklardı. Yedi otuz. Adanın üzeri denizdekinden biraz daha fazla bulutluydu ve belki bu görev iptal edilebilir diye January'nin yine kalbi hopladı. Ama onlar bunu hak etmişlerdi. Bu da herhangi bir görev gibi bir görevdi. Afrika'ya, Sicilya'ya, İtalya'ya, Almanya'nın her yanına bombalar atmıştı... Öne doğru eğilip nişangâhtan dışarı baktı. Nişan çapraz çizgilerinin alt tarafında deniz vardı, ama en uçtaki nişan kılavuzu karayı gösteriyordu. Honshu. Saatte iki yüz otuz mil hızla Hiroşima'ya yarım saat kalmıştı. Belki daha az. January bu kadar zaman kalbi böyle hızla atmaya dayanabilecek mi diye merak etti.

"Matthews, rehberliği sana veriyorum. Sadece bize ne yapmamız gerektiğini söyle" dedi Fitch.

Matthews yalnızca, "İki derece güneye çevir" dedi. Sonunda seslerinde bir farkındalık belirtisi, hatta korku izleri belirmişti.

"January, hazır mısın?" diye sordu Fitch.

---

* Pearl Harbour Baskını: Japonya'nın II. Dünya Savaşı'nda Hawaii - Oahu adasındaki Pearl Harbour Limanı'nda bulunan ABD deniz üssüne düzenlediği saldırı. (ç.n.)

"Öylece bekliyorum" dedi January. Oturduğu yerde doğruldu, böylece Fitch onun kafasının arkasını görebiliyordu. Bomba vizörü bacaklarının arasında duruyordu. Vizörün yanındaki bir şalter bombalama sürecini başlatıyordu; bomba şaltere basar basmaz hemen uçağı terk etmiyor, arkadan gelen uçaklara verilen on beş saniyelik telsiz uyarısından sonra düşüyordu. Nişangâh ona göre ayarlanmıştı.

"Gidiş hızını iki yüz altmış beşe ayarla" dedi Matthews. "Doğrudan karşı rüzgâra giriyoruz." Bunun anlamı bomba için gereksiz her türlü yana çekmeyi düzeltmek demekti.

"January, saatte ikiyüz otuz bir mile indir."

"İkiyüz otuz bir."

"January ve Matthews dışında herkes, koruyucu gözlüklerinizi takın."

January koyu renkli gözlüğü yerden aldı. Kişiler kendi gözlerini korumalıydılar, yoksa erirlerdi. Onu gözüne taktı ve alnını baş dayama yerine yasladı. Gözlük görüşüne mani oluyordu. Onu çıkarttı. Nişangâhtan tekrar baktığında artı işaretinin altında kara vardı. Saatine baktı. Sekizi gösteriyordu. Kalkıp, çayını içerek gazete okuma vakti.

"Hedef Noktası'na on dakika var" dedi Matthews. Hedef noktası Aioi Köprüsü'ydü, delta çatalındaki şehrin ortasında T şeklinde bir köprüydü. Tanıması kolaydı.

"Orada çok fazla bulut var" dedi Fitch, başını sallayarak. "Görebilecek misin?"

"Deneyene kadar bundan emin olamam" dedi January.

"Bir geçiş daha yapabilir veya gerekirse radar kullanabiliriz" dedi Matthews.

Fitch, "Emin olmadıkça bombayı sakın bırakma, January" dedi.

"Peki, efendim."

Nişangâhtan bakınca parçalı bulutların arasındaki boşluklardan bir grup çatılar ve gri renkli yollar ancak

görünüyordu. Etrafı yeşil ormanlıktı. "Pekâlâ" dedi Matthews, "Başlıyoruz! Tam bu rotada devam et, Yüzbaşı! January, iki otuz birde kalacağız."

"Ve aynı rotada" dedi Fitch. "January, o artık tamamen senin. Herkes koruyucu gözlüklerini mutlaka taksın. Ve dönüşe hazır olun."

January'nin dünyası bomba vizöründen görünen manzaraya kilitlendi. Bulutlar ve ormandan oluşan benek benek bir tarla. Bir dizi küçük tepenin ve Hiroşima'nın su havzasının tam üzerinde. Çamur renginde geniş bir nehir, kara ise açık puslu yeşil, gelişmekte olan karayolları ağı düz gri renkte. Şimdi neredeyse bütün karayı kaplamış minik dikdörtgen şeklindeki evlerle birlikte şehrin sınırları, koyu lacivert bir körfeze doğru uzanan minik dikdörtgen şeklindeki evler görüntüye girdi. Nişangâhtaki artı işaretinin altında kalan şehir, ada ada ve bulut bulut hareket ediyordu. January'nin nefesi durmuş, parmakları şalterin üzerinde taş gibi kaskatı kesilmişti. Ve işte Aoia Köprüsü. Tam artı işaretinin altında, minik bir T şeklinde bulutların arasındaki boşluktan görüş alanına girdi. January'nin parmakları sanki şalteri eziyordu. Derin bir nefes aldı ve tuttu. Bulutlar artı işaretinin altından geçip gidiyordu, sonra ikinci ada göründü. Neredeyse geldik, dedi mikrofona, sakin bir sesle. "Hazır." Artık kararlı olduğundan kalbi Wright motorları gibi uğulduyordu. Ona kadar saydı. Şimdi artı işaretinin altından bulutlarla değişimli olarak yeşil orman ve kurşuni yollar geçiyordu. "Şalteri indirdim, ama bir sinyal sesi alamıyorum!" diye ciyakladı January, mikrofona. Sağ eliyle şalteri basılı olarak tutuyordu. Fitch bir şeyler bağırdı, Matthews'un sesi onunkine karıştı, "Öne a-arkaya itiyorum" diye bağırdı January, vücuduyla bomba vizörünü pilotların gözünden saklayarak. "Ama yine de... Durun bir dakika..."

Şalteri aşağı itti. Hafif bir vınlama kulaklarını doldurdu. "İşte oldu! Çalıştı!"

"Peki ama nereye düşecek?" diye bağırdı Matthews.

"Sıkı durun!" dedi January, bağırarak.

Lucky Strike zangırdadı ve beş altı metre yükseğe çıktı. January eğilip aşağıya baktı ve uçağın tam altında uçan bombayı gördü. Hemen sonra sarsılarak aşağı düştü.

Uçak sağa doğru çekti ve sertçe yan yattı, merkezkaç kuvveti January'yi pleksiglasa doğru savurdu. Bir-iki bin metre aşağı indikten sonra Fitch uçağı doğrulttu ve kuzeye doğru hızla devam ettiler.

"Bir şey görüyor musun?" diye bağırdı Fitch.

Kuyruktaki makineliden Kochenski soluğu kesilmiş bir halde, "Hiçbir şey" dedi.January çabalayıp doğruldu. Kaynakçı gözlüğüne uzandı, ama o artık başında değildi. Bulamadı. "Ne kadar geçti?" diye sordu.

"Otuz saniye" diye cevap verdi Matthews.

January gözlerini sımsıkı kapadı.

Gözkapaklarındaki kan kıpkırmızı parladı, sonra beyazlaştı.

Kulaklıktan karışık sesler geldi. "Aman Tanrım. Aman Tanrım." Uçak metalik gacırtılar içinde hopladı ve takla attı. January kendini pleksiglasa yapıştırdı.

"Apayrı bir şok dalgası!" diye bağırdı Kochenski. Uçak tekrar sallandı ve fırlayıp kontrolden çıkarken, buraya kadar, diye düşündü January, işte dünyanın sonu, sanırım bu da benim derdimi halletmiş olacak.

January gözlerini açtı ve hâlâ görebildiğini fark etti. Motorlar hâlâ uğulduyor, pervaneler dönüyordu. "Bunlar bombanın şok dalgalarıydı" diye telsizden açıkladı Fitch. "Şimdi iyiyiz. Şuna bakın! Şu orospu bombanın yaptığına bir bakın!"

January baktı. Alttaki bulut tabakası açılıp dağılmıştı ve kızıl bir ateşin merkezinden yukarı doğru dalga dalga kabararak siyah bir duman sütunu yükseliyordu. Sütunun yüksekliği neredeyse onların olduğu seviyeye çıkmıştı. Şokla birlikte yükselen haykırışlar January'nin kulaklarında acıyla yankılandı. Bulutun ateşten kıpkırmızı olan

dibine, onu besleyen yangının kaynağına baktı. Birden bulut açılarak geçti ve January gördüğü manzarayla tırnaklarını avucunun içine bastırdı. Bulutların arasındaki bir boşluktan aşağıdaki deltayı, altı tane nehri açıkça görüyordu: orada, duman kulesinin sol tarafında Hiroşima şehri hiç dokunulmamış olarak duruyordu.

"Iskaladık!" diye bağırdı Kochenski. "Onu ıskaladık!"

January yüzünü pilotlardan saklamak için yana döndü; çünkü yüzünde ağzı açık bir sırıtış vardı. Arkasına yaslandı ve duyduğu rahatlığı özümsemeye çalıştı.

Sonra beklediği duruma dönüldü. "Lanet olsun!" Fitch ona doğru bağırdı. McDonald onu sakinleştirmeye çalışıyordu. "January, hemen buraya gel!"

"Peki, efendim." Şimdi bir dizi yeni sorun başlıyordu.

January ayağa kalktı ve döndü, bacakları güçsüzdü. Sağ elinin parmak uçları acıyla zonkluyordu. Adamlar pleksiglas camdan dışarı bakmak için toplanmışlardı. January de onlarla birlikte baktı.

Mantara benzeyen bomba bulutu şekilleniyordu. Cehennem ateşinden ve onun ardındaki siyah gövdeden beslenip büyüyerek sonsuza kadar genişlemeye devam edecekmiş gibi dalga dalga yayılıyordu. İki mil genişliğinde ve yarım mil boyundaydı, onların uçtuğu yüksekliğin oldukça üstüne çıkmış ve uçak onun yanında tam anlamıyla minnacık kalmıştı. "Sizce biz hepimiz steril durumda olacak mıyız?" diye sordu Matthews.

"Radyasyonun tadını alabiliyorum" dedi McDonald. "Ya siz? Tadı kurşun gibi."

Patlayan alevler aşağıdan bomba bulutunun içine doğru yükseldi ve arkasından gelen gövdeye morumsu bir renk yayıldı. İşte orda karşılarındaydı: canlı gibi, kötücül ve yirmi bin metre yüksekliğinde. Bir bomba. January büyük bir şaşkınlık içinde pilotların arasından navigasyon kabinine geçti.

"Herkesin tepkilerini kayıt etmeye başlayayım mı, Yüzbaşı?" diye sordu Benton.

"Tepkilerin canı cehenneme" dedi Fitch, January'yi arkasından takip ederek. Oraya ilk varan, navigasyon kubbesinden çabucak inen Shepard oldu. Kabine dalıp January'yi omzundan tuttu. "Seni alçak!" diye bağırdı ve January arkaya doğru sendeledi. "Cesaretini kaybettin, korkak!"

January sonunda kendine bir hedef bulmuş olmaktan mutlu olarak Shepard'a saldırmak istedi, ama Fitch araya girip yakasından tuttu ve yüz yüze bakacak şekilde onu kendine çevirdi.

"Doğru mu?" diye bağırdı, en az Shepard kadar sinirli bir halde. "Bu işi kasten mi berbat ettin?"

"Hayır" diye hırladı January ve silkinerek onun elini omuzundan itti. Dönerek Fitch'in ağzına sıkı bir tokat attı. Fitch sendeleyerek geriledi, toparlandı ve January'yi rahatlıkla pataklayacağı apaçık olmasına rağmen Matthews, Benton ve Stone araya girip onu tuttular ve düzeni sağlamak için bağırarak geri çektiler. "Kes sesini! Kes sesini!" diye McDonald kokpitten bağırdı ve bir an ortalık karıştı, fakat Fitch kendini dizginleyenlere karşı koymadı ve geriye sadece McDonald'ın susmalarını isteyen bağırtısı kaldı. January tekrar pilot koltuklarının arasındaki yere döndü, sağ eli silahının kılıfındaydı.

"Ben şalteri indirdiğimde şehir artı işaretinin içindeydi" dedi January. "Ama ilk birkaç dokunmamda hiçbir şey olmadı."

"Bu bir yalan" diye bağırdı Shepard. "Şalterde hiçbir sorun yoktu, onu ben kendim kontrol ettim. Ayrıca bomba Hiroşima'nın *millerce* ötesinde patladı, işte kendin bak! Bu, *dakikalar* demek." Çenesindeki tükürüğü sildi ve parmağıyla January'yi gösterdi. "Sen yaptın."

"Bunu bilmiyorsun" dedi January. Ama adamların Shepard'ın söylediklerinden ikna olduklarını görebiliyordu ve bir adım geri çekildi. "Beni hemen bir soruşturma kuruluna çıkarın. O zamana kadar da yakamdan düşün. Eğer bana bir daha dokunursanız" zehir saçan

gözlerle Fitch'e ve Shepard'a baktı, "Sizi vururum." Döndü ve sıçrayıp iskemlesine oturdu, kendini köşeye sıkışmış bir rakun gibi ortada ve savunmasız hissediyordu.

"Bunun için *seni* kurşuna dizecekler" diye arkasından bağırdı Shepard. "Emre itaatsizlik, ihanet!" Matthews ve Stone onu susturdular.

McDonald'ın, "Çıkıp gidelim buradan" dediğini duydu. "Ben kurşun tadı alıyorum, siz almıyor musunuz?"

January pleksiglas camdan dışarı baktı. Devasa bulut hâlâ yanıyor ve yayılıyordu. Bir tek atom... Doğrusu, o ormanı gerçekten halletmişlerdi. January gülmek üzereydi ama gülme krizine girmekten korkup kendini tuttu. Bulutların arasındaki bir boşluktan Hiroşima'nın manzarasını ilk defa net olarak gördü. Adalar üstüne bir harita gibi yayılmış ve hiç zarar görmemişti. İşte, hepsi buydu. Mantar bulutun dibindeki cehennem ateşi körfezin etrafında sekiz-on millik bir mesafeyi ve kara içinde bir-iki millik bir alanı kaplamıştı. Ormanın belli bir bölümü yanarak telef olmuş, tamamen kavrulup yeryüzünden silinmiş olmalıydı. Japonların gidip zararı inceleme fırsatı olacaktı. Ve eğer onlara bunun bir gösteri tatbikatı, bir uyarı olduğu söylenirse ve eğer onlar da hızlı hareket ederlerse işte o zaman bir şansları olabilirdi. Belki bu bir işe yarardı.

Gerginliğinden sıyrılan January kendini hasta gibi hissetti. Sonra aklına Shepard'ın sözleri geldi, planı başarılı olsa da olmasa da başının dertte olduğunu biliyordu. Dert mi? Durum bundan çok daha kötüydü. Japonlara acı acı lanet okudu, hatta bir an keşke bombayı üzerlerine *atmış* olsaydım diye düşündü. Bezgin bir halde çaresizliğini içinden atmaya çalıştı.

Uzunca bir süre sonra sırtını dikleştirdi. Yine kapana kısılmış bir hayvan gibiydi. Tekrar oradan kaçma fikrine kapıldı, planlar yapmaya başladı. Yeni alternatifler üretti. Geri dönüş yolundaki uzun ve sıkıntılı uçuş süresince hep bunları düşündü, zihni dönen pervanelerin hızıyla

ve belki daha da hızlı çalışıyordu. Ve Tinian'a vardıklarında bir plan yapmıştı. Cüretkâr bir plandı ama yapabileceğinin en iyisi buydu.

TOPLANTI BARAKASI YİNE askeri polislerle çevriliydi. January diğerleriyle beraber kamyonun arkasından sendeleyerek dışarı atladı ve içeri doğru yürüdü. Üzerine çevrilen bakışların her zamandan daha fazla farkındaydı ve bunlar sert ve suçlayıcıydı. Onlara aldıramayacak kadar yorgundu. Otuz altı saatten fazla bir süredir uyku uyumamıştı ve en son bir hafta önce barakada olduğu zaman da çok az uyuyabilmişti. Şimdi odanın içi bunu stabilize edecek bir motor titreşiminden yoksundu ve sessizlik kulaklarında gümbürdüyordu. Yapabileceği tek şey yapmış olduğu planın temel ilkelerine sarılmaktı. Fitch ve Shepard'ın kötü bakışlarını, Matthews'un can yakan anlayışsızlığını kafasından söküp atmalıydı. Minnettar kalarak bir sigara yaktı.

Soru ve tartışma yaygaraları arasında diğer adamlar atışı tarif ettiler. Sonra bitkin durumdaki Scholes ve bir istihbarat subayı onlara bombalama sürecini anlattı. January'nin planı onun hikâyesine bağlı kalmak üzerine kuruluydu. "... hedef noktası artı işaretinin altına geldiği zaman şalteri aşağı bastırdım, ama bir sinyal gelmedi. Şalteri aşağı yukarı birkaç kere oynattım ve sinyal devreye girdi. O noktada bombayı bırakmak için daha on beş saniye vardı."

"Sinyal devreye girdiğinde onun çalışmasını sağlamış olabilecek herhangi bir şey var mıydı?"

"Hemen fark ettiğim bir şey yoktu, ama ..."

"Bu imkânsız" diye araya girdi Shepard, kıpkırmızı bir yüzle. "Ben uçmadan önce şalteri kontrol ettim ve hiçbir sorun yoktu. Ayrıca, bombanın atılması bir dakikadan fazla sürdü..."

"Yüzbaşı Shepard" dedi Scholes. "Seni birazdan dinleyeceğiz."

"Ama o açıkça yalan söylüyor."

"Yüzbaşı Shepard! Bunda açık olan hiçbir şey yok. Sana soru sorulmadıkça konuşma."

"Neyse" dedi January, soruları uzunca bir süre geciken konudan uzaklaştırmayı umarak. "Bomba düşerken şalterdeki sıkışmayı açıklayabilecek bir şey fark ettim. Bunu, bombanın tasarımına aşina olan bilim insanlarından biriyle tartışmak istiyorum."

"Neydi o?" diye sordu Scholes, şüpheyle.

January tereddüt etti. "Bir soruşturma yapılacak, değil mi?"

Scholes kaşlarını kaldırdı. "Bu zaten bir soruşturma, Yüzbaşı January. Bize ne gördüğünü söyle."

"Ama bunun dışında da bir işlem yapılacak, değil mi?"

"Evet Yüzbaşı, görünüşe bakılırsa bir askeri mahkeme olacak."

"Ben de öyle düşünmüştüm. O yüzden danışmanım ve bombayı tanıyan bir bilim insanının dışında hiç kimseyle konuşmak istemiyorum."

"Ben bombayı tanıyan bir bilim insanıyım" diye patladı Shepard. "Gerçekten bir şey görmüş olsan bana söyleyebilirdin, seni..."

"Ben, bir bilim insanına ihtiyacım var, dedim!" diyerek ayaklandı January, masanın karşısında kıpkırmızı olmuş Shepard'ın yüzüne bakarak. "L-lanet olası bir tamirciye değil." Shepard bağırmaya başlarken diğerleri de ona katıldı ve odanın içi tartışma sesleriyle doldu. Scholes düzeni tekrar sağlarken January oturdu ve tekrar sorguya çekilmeyi reddetti.

"Senin divana sevkedilmeni sağlayacak ve askeri mahkemeyi başlatacağım" dedi Scholes, açıkça ne yapacağını bilmez bir halde. "Bu arada, muharebe sırasında emre itaatsizlik şüphesiyle tutuklusun."

January başını salladı ve Scholes onu askeri polislere teslim etti.

"Son bir şey daha" dedi January, bitkinliğiyle boğuşarak. "General Le May'e deyin ki, eğer Japonlara bu atılan bombanın bir uyarı olduğu söylenirse, sanki o bomba üstlerine atılmış gibi bir etki yapması..."

"Size söyledim!" diye bağırdı Shepard. "Bunu kasten yaptığını size söyledim!"

Shepard'ın çevresindeki adamlar onu durdurdular. Fakat çoğunu ikna etmiş olduğu için, Matthews bile ona şaşkın bir kızgınlıkla bakıyordu.

January başını bıkkınlıkla salladı. Yaptığı planın, o ana kadar başarılı olmasına rağmen, sonuçta pek de iyi bir plan olmadığına dair içinde bir sıkıntı vardı. "Sadece elimdekinden sonuna kadar yararlanmaya çalışıyorum." Bacaklarının kendisini barakadan dışarıya onurlu bir tavır içinde taşımaya zorlayabilmek için geri kalan tüm iradesini kullanmak zorunda kaldı.

HÜCRESİ BOŞ BİR ASTSUBAY ofisiydi. Yemeklerini askeri polis getiriyordu. İlk iki gün içinde uyumak dışında hiçbir şey yapmadı. Üçüncü gün ofisin demir parmaklıklı penceresinden dışarıya baktı ve bir traktörün, üzeri brandayla kapatılmış bir römorku kamp alanının dışına doğru çektiğini gördü, peşinden içi askeri polislerle dolu cipler onu takip ediyordu. Askeri bir cenazeye benziyordu. January kapıya koştu ve genç bir askeri polis gelene kadar kapıyı yumrukladı.

"Bunlar dışarıda ne yapıyorlar böyle?" diye sordu January.

Soğuk gözlerle ve dudağını bükerek ona bakan askeri polis, "Başka bir vuruş yapacaklar. Bu defa doğru yeri vuracaklar" dedi.

"Hayır!" diye bağırdı January. "Hayır!" Askeri polisin üzerine doğru gitti ve polis onu geri itip kapıyı kilitledi.

"Hayır!" Elleri acıyana kadar kapıya vurarak delice küfürler savurdu. "Bunu yapmak *zorunda* değilsiniz. Bu *gerekli* değil." Sonunda direnci kırıldı, yatağın üstüne yığılıp ağladı. Yapmış olduğu her şey artık anlamını yitirmişti. Kendisini boş yere feda etmişti.

BUNDAN BİR-İKİ GÜN sonra askeri polisler bir albayı onun yanına getirdiler, düz saçlı adam dimdik durdu ve January'nin elini ezer gibi sıktı. Gözleri açık buz mavisiydi.

"Ben Albay Dray" dedi. "Seni askeri mahkemede savunma görevi bana verildi." January adamdan dışarı taşan nefreti hissedebiliyordu. "Bunu yapabilmem için, sendeki her gerçeği bilmem gerekiyor, o yüzden hemen işe başlayalım."

"Ben bir atom bilim insanıyla görüşmeden hiç kimseyle konuşmayacağım."

"Ben senin *savunma* avukatınım."

"Kim olduğun umurumda değil" dedi January. "Senin beni savunman, *buraya* bilim insanlarından birini getirmene bağlı. Ne kadar üst seviyeden biri olursa o kadar iyi olur. Ve onunla yalnız konuşmak istiyorum."

"Benim de yanında olmam gerekiyor."

Demek ki bunu yapacaktı. Fakat January'nin avukatı da bir düşmandı.

"Elbette" dedi January. "Sen benim avukatımsın. Ama başka hiç kimse olmayacak. Atomik sırrımız buna bağlı olabilir."

"Bir sabotaj kanıtı mı gördün?"

"O bilim insanı buraya gelmeden başka tek bir söz bile söylemeyeceğim."

Albay kızgınlıkla başını salladı ve odadan çıktı.

ERTESİ GÜN GEÇ BİR SAATTE albay yanında bir başka adamla birlikte geri geldi. "Bu, Dr. Forest."

"Bombanın geliştirilmesine yardım ettim" dedi Forest ve January'ye göre bu adam kısacık kesilmiş saçları ve giydiği kışla elbisesiyle albaydan daha fazla askere benziyordu. January iki adamı da şüpheli gözlerle süzdü.

"Bir subay olarak bu adamın kimliğini teyit ediyor musun?" diye sordu Dray'e.

"Elbette" dedi albay sertçe ve alınmış bir tavırla.

"Pekâlâ" dedi Dr. Forest. "Anlatmak istediğin şeyleri açıklamakta biraz sorun yaşamışsın. Bana ne gördüğünü anlat."

"Hiçbir şey görmedim" dedi January, sertçe. Derin bir nefes aldı; düşüncelerini söylemenin zamanı gelmişti. "Bilim insanlarına bir mesaj götürmeni istiyorum. Siz arkadaşlar bu şeyin üzerinde yıllardır çalışıyordunuz ve bombanın nasıl kullanılacağını dikkate alacak zamanınız olmuştur. Japonlara bir gösteri yaparak onları teslim olmaya ikna edebilecek olduğumuzu biliyorsunuz..."

"Bir dakika" dedi Forest. "Sen hiçbir şey görmediğini mi söylüyorsun? Şalterde bir arıza yok muydu?"

"Doğru" dedi January ve gırtlağını temizledi. "Bunu yapmak *gerekli* değildi, anlıyor musun?"

Forest Albay Dray'e bakıyordu. Dray ona doğru tiksinmiş bir ifadeyle omuz silkti. "Bana bir sabotaj kanıtı gördüğünü söyledi."

January, adamın dikkatini çekmek için sesini yükselterek, "Senden gidip bilim insanlarından benim için araya girmelerini rica etmeni istiyorum" dedi. Askeri mahkemede hiçbir şansım yok. Ama eğer bilim insanları beni savunurlarsa, belki o zaman benim yaşamama izin verirler, anlıyor musun? Sizlerin, bilim insanı olarak her birinizin yapmış olabileceği bir şey için kurşuna dizilmek istemiyorum."

Doktor Forest geriledi. Yüzü kızarmaya başlarken, "Bunu bizim yapmış olabileceğimizi sana düşündüren şey nedir? Bizim bunları dikkate almadığımızı mı sanıyorsun? Buna karar vermesi gereken adamların senden

daha kalifiye kişiler olduğunu hiç düşünmüyor musun?" Elini havaya doğru salladı. "Lânet olsun, sana böylesine önemli bir kararı vermeye yetkin olduğunu düşündüren neydi!"

January adamın bu tepkisi karşısında afalladı; yaptığı plana göre bu farklı yönde gelişecekti. Kızgın bir halde bir parmağıyla Forest'i dürttü. "Çünkü bunu yapan adam *bendim, Doktor* Forest. Bundan bir adım geriye bile gidiyorsun, ama birdenbire bu senin yaptığın bir şey değilmiş gibi davranıyorsun. Sana göre hava hoş, ama *ben oradaydım.*"

Her sözle birlikte adamın rengi kızarıyordu. Boynundaki damarlardan biri her an patlayabilirmiş gibi görünüyordu. January bir atak daha yaptı. "Senin yaptığın bombalardan birinin insanlarla dolu bir şehri ne hale getirebileceğini hayal etmeye çalıştın mı hiç?"

"Bu kadarı yeter!" diye patladı adam. Dray'e döndü. "Burada duyduklarımı gizli bilgi olarak tutmak gibi bir sorumluluk altında değilim. Bunların Yüzbaşı January'nin mahkemesinde birer kanıt olarak kullanılacağından emin olabilirsin." Dönüp January'ye öylesine nefret saçan gözlerle baktı ki, January durumu anladı. Bu adamlar için onun haklı olduğunu kabul etmek demek, kendilerinin haksız olduğunu itiraf etmek demekti; her birinin January'nin kullanmayı reddettiği o bombanın yapımında kendi paylarınca sorumlulukları vardı. Bunu anlayan January, artık hapı yuttuğunu biliyordu.

Doktor Forest'in giderken çarptığı kapının sarsıntısı küçük ofiste hâlâ yankılanıyordu. January karyolasına oturdu ve bir sigara çıkardı. Albay Dray'in soğuk bakışları arasında elleri titreyerek yaktı ve derin bir nefes çekti. Albay'a bakıp omuz silkti. "Bu benim tek şansımdı" diye açıkladı. Bu söz adamda farklı bir etki yaptı; ilk defa albayın hor bakan soğuk gözlerinde biraz sert ifadeli de olsa avukatça bir saygı pırıltısı belirdi.

Askeri mahkeme iki gün sürdü. Varılan hükme göre, January muharebe sırasında emre itaatsizlik, düşmana yardım ve rahatlama sağlamaktan suçlu bulundu. Cezası idam mangası tarafında kurşuna dizilmekti.

KALAN GÜNLERİNİN ÇOĞUNDA January çok az konuştu, kendisini çok uzun zamandır gizlendiği o maskenin çok daha gerisine çekti. Bir din adamı onu görmeye geldi, fakat adam 509'uncu bölüğün papazıydı ve onlar göreve giderken havalanmadan önce *Lucky Strike*'ın görevini kutsayan duayı eden kişiydi. January kızgınlıkla onu başından savdı. Ancak daha sonra genç bir Katolik rahip geldi. Adı Patrick Getty idi. Kısa boylu ve tombul bir adamdı, gözlüklüydü ve her nedense January'den biraz korkar gibi bir hali vardı. January adamın kendisiyle konuşmasına izin verdi. Ertesi gün tekrar geldiğinde January de onunla biraz konuştu, ondan sonraki gün biraz daha konuştu. Bu onda bir alışkanlık oldu. January genellikle çocukluğuyla ilgili konuşuyordu. Bir katırın arkasında sabanla gübreli ve kara zeminli bir tarlayı sürdüğünden söz etti. Ev yolundan aşağı posta kutusuna doğru koşmasından; uyuması için talimat aldıktan sonra ay ışığında kitap okuduğundan ve bunun için annesinin onu yüksek topuklu ayakkabısıyla dövdüğünden. Kolunun yandığı zamanla ilgili hikâyeyi ve Dördüncü Cadde'nin aşağısındaki araba kazasını anlattı rahibe. "Kamyon şoförünün yüzünü hatırlıyorum, düşünebiliyor musun, Peder?"

"Evet" dedi genç rahip. "Evet."

Sonra January rahibe, oynamış olduğu oyunu ve orada yaptığı her hareketin dünya meselelerinin dengesini bozarak sonucu nasıl değiştirdiğini anlattı. "O oyunu hatırladığım zaman bunun çok aptalca olduğunu düşündüm. Bir kaldırımın çatlağına basıp depreme neden olmak, bilirsin işte, aptalca bir şey. Çocuklar böyle işte."

Rahip başıyla onayladı. "Ama şimdi düşünüyorum da, eğer herkes tüm hayatınca böyle yaşamış ve yaptıkları her hareketin gerçekten önemli olduğuna inanmış olsa, o zaman ...bu bir fark yaratabilirdi." Elini belirsiz bir hareketle salladı ve sigara dumanını üfledi. "Herkes yaptığı işten kendi sorumludur."

"Evet" dedi rahip. "Evet, öyledir."

"Ve eğer sana yanlış bir iş yapman için emir verilmişse, ondan da sorumlu olursun, öyle değil mi? Emirler bunu değiştirmez."

Doğru."

"Hmm." January bir süre sigara içti. "Neyse işte, öyle diyorlar. Ama bak ne oluyor." Eliyle ofisi işaret etti. "Bir hikâyede okuduğum adama benziyorum: adam kitaplardaki her şeyin gerçek olduğunu sanıyor ve birtakım kovboy kitapları okuduktan sonra bir treni soymaya çalışıyor. Onu hapse atıyorlar." January bir an güldü. "Kitaplar bir sürü saçmalıkla dolu."

"Hepsi değil" dedi Rahip. "Ayrıca sen bir tren soymaya çalışmıyordun."

Bu fikre ikisi birden güldü. "O hikâyeyi okumuş muydun?"

"Hayır."

"Çok acayip bir kitaptı, içinde iki hikâye vardı ve ikisinin de bölümleri iç içe dönüşümlü olarak anlatılıyordu, ama birbirleriyle hiçbir bağlantı yoktu! Bir şey anlamamıştım."

"... Belki de yazar her şeyin başka bir şeyle bağlantısı olduğunu anlatmaya çalışıyordu.

"Belki. Ama bunu anlatmak için tuhaf bir yol."

"Ben sevdim."

Ve zamanı böyle konuşarak geçirdiler.

Sonra bir gün Rahip gelip January'ye Devlet Başkan'ından bulunduğu af talebinin reddedildiği haberini verdi. Getty mahcup bir halde ona, "Başkan cezayı onaylamış görünüyor" dedi.

"Alçak herif" dedi January, yavaş bir sesle. Karyolasına oturdu.

Bir süre geçti. Yine sıcak ve rutubetli bir gündü.

"Neyse" dedi Rahip. "Sana biraz daha iyi bir haber vereyim. Bunu sana söylememem bildirildiği halde, içinde bulunduğun durum göz önüne alınırsa, söylesem de bir şey fark etmeyecek. Şu ikinci görev, ikinci bir vuruş daha yapıldığını biliyor musun?"

"Evet."

"Yani, onu da ıskaladılar."

"Ne?" diye bağırdı January ve ayağa fırladı. "Şaka yapıyorsun!"

"Hayır. Kokura'ya uçtular ama şehrin üzerinin bulutlarla kaplı olduğunu gördüler. Nagazaki ve Hiroşima'da da durum aynıydı, o yüzden Kokura'ya geri uçtular ve bombayı radar kumandasında atmaya çalıştılar, ama anlaşılan bu defa gerçek bir donanım arızası oldu ve bomba bir adanın üzerine düştü."

January ağzı açık bir halde bir aşağı bir yukarı seke seke dans etti "Yani, biz h-hiç..."

"Biz hiçbir Japon şehrine bir atom bombası atmadık. Bu doğru." Getty sırıttı. "Ve şunu dinle, ben bunu üst rahibimden duydum, Japon hükümetine bir mesaj gönderip her iki patlamanın da bir uyarı olduğunu söylemişler ve eğer Eylül'ün birinde teslim olmazlarsa, Kyoto ile Tokyo'yu ve sonra da başka her neresi gerekirse aynı şekilde bombalayacağımızı bildirmişler. Söylentiye göre İmparator zararı incelemek için Hiroşima'ya gitmiş, gördükten sonra da Kabine'ye teslim olma emri vermiş. Yani..."

"Yani, işe yaradı" dedi January. "İşe yaradı, işe yaradı!" diyerek etrafta dans etti.

"Evet."

"Tam benim dediğim gibi oldu!" diye bağırdı January ve rahibin önünde gülerek hoplayıp zıpladı.

Getty de biraz dans eder gibi hopladı ve onun bu görüntüsü January için dayanılmayacak kadar komikti. Karyolasına oturup gözlerinden yaş gelene kadar güldü.

"Ve" dedi, birden aklı başına gelerek. "Ve Truman yine de beni bunun için kurşuna dizecek, ha?"

"Evet" dedi Rahip, mutsuz bir sesle. "Sanırım bu doğru."

January bu defa acı acı güldü. "O tam bir alçak. Ve alçaklığıyla gurur duyması onu daha da alçak yapıyor." Başını iki yana salladı. "Şimdi Roosevelt yaşıyor olsaydı..."

"Durum farklı olurdu" diye onun sözünü tamamladı Getty. "Evet, belki de öyle olurdu. Ama yaşamıyor." January'nin yanına oturdu. "Sigara?" Bir paket sigara uzattı ve January savaş zamanına ait beyaz paketi fark etti. Yüzünü buruşturdu.

"Sende Camel yok mu?"

"Ah. Üzgünüm."

"Ha, neyse. Sorun değil." January, Lucky Strike'lardan birini alıp yaktı. "Bu müthiş iyi bir haber." Dumanı dışarı üfledi. "Zaten Truman'ın beni affetmesini beklemiyordum, o yüzden sen aslında bana büyük ölçüde iyi haber getirdin. Ha. Demek ıskaladılar. Bununla kendimi ne kadar iyi hissettiğimi tahmin edemezsin."

"Sanırım, edebilirim."

January sigarasını içti.

"... Sonuçta ben iyi bir Amerikalıyım. *Ben* iyi bir Amerikalıyım" diye ısrar etti, "Truman ne söylerse söylesin."

"Evet" dedi Getty ve öksürdü. "Sen her zaman için Truman'dan daha iyisin."

"Ne dediğine dikkat etsen iyi edersin, Peder." January gözlüklerin arkasındaki gözlerin içine baktı ve orada gördüğü ifadeyle duraksadı. Bombayı attığından beri ona yöneltilen her bakış nefret doluydu. Askeri mahkeme süresince bu bakışları o kadar sık görmüştü ki, onlara bakmamayı öğrenmişti; ve şimdi tekrar bakmayı kendisine öğretmesi gerekiyordu. Rahip ona sanki... sanki bir

tür kahramanmış gibi bakıyordu. Bu, tam olarak doğru değildi. Ama bunu görmek...

January gelecek yılları görecek kadar yaşayamayacaktı, o yüzden yaptığı eylemin sonucunun ne olduğunu hiçbir zaman bilemeyecekti. Zihninden ileriye dönük kehanetler geçirmeyi bırakmıştı, çünkü bunun bir anlamı yoktu. Planları sona ermişti. Zaten savaş sonrası yıllarının gelişim sürecini hayal edebilmeye gücü yetmezdi. Dünyanın hızla bir atom savaşının kıyısında yalpalayan silahlanmış bir kamp haline geldiğini tahayyül edebilirdi. Ama pek çok insanın bir January Derneği'ne katılacağını asla tahmin edemezdi. Kore krizi sırasında Derneğin Dewey*'nin üzerindeki etkisini hiçbir zaman bilemeyecekti, Derneğin bomba deneme yasağı antlaşması için yürüttüğü başarılı kampanyayı, kısmen Derneğin ve onun taraftarlarının sayesinde dünyanın büyük güçleri arasında imzalanan ve atom bombalarının sayısını sonunda hiçbir tane kalmayıncaya kadar yıldan yıla azaltacak olan bir antlaşmanın yapılacağını hiçbir zaman öğrenemeyecekti.

Frank January bunların hiçbirini bilemeyecekti. Ama o an karyolasında oturup genç rahip Patrick Getty'nin gözlerinin içine bakarken, sanki bir belirti sezinlemiş, sadece bir an, bunun tarih üzerindeki etkisini hissetmişti.

Bu duyguyla rahatladı. Son haftasında onu gören herkeste aynı izlenim oluşmuştu: Truman'a ve diğerlerine kızgın, ama içine dönük ve sanki duygusuzmuş gibi görünen sakin ve sessiz bir adam. O günlerden sonra January Derneği'nde etkili bir güç olarak çalışan Patrick Getty, January'nin Kokura'ya yapılan saldırıda bombanın ıskaladığını öğrendikten bir süre sonra konuşkan hale geldiğini söyledi. Ve günü yaklaşırken giderek sessizliğe bürünmüştü. Sabahleyin şafakta onu uyandırıp aceleyle

* Thomas Dewey: 1943-1954 yıllarında New York valisi olan, Roosevelt ve Truman karşısında iki kere başkan adayı olup kaybeden Amerikalı avukat, savcı ve politikacı. (ç.n.)

inşa edilen idam kulübesine götürürlerken, gözcüsü olan askeri polis elini sıktı. Son sigarasını içerken Rahip yanındaydı ve başına geçirilecek olan kukuletayı hazırladılar. January sakin bir şekilde Rahip'e baktı. "Silahlardan birinin içine boş mermi koyuyorlar, değil mi?"

"Evet" dedi Getty.

"Böylece idam mangasındaki herkes, beni vurmamış olabileceğini düşünecek."

"Evet. Bu doğru."

January'nin yüzündeki son ifade gergin ve keyifsiz bir gülümsemeydi. Sigarasını yere atıp ezdi, rahibin kolunu dürttü. "Ama ben biliyorum." Sonra kukuletayı gereksiz kılan o ifadesiz maske tekrar yüzünü kapladı ve January güçlü adımlarla duvarın önüne gitti. Onu gören, huzur içinde olduğunu söyleyebilirdi.

Başlangıç Koşullarına Duyarlı Bağlılık

TARİHSEL OLAYLARI BAĞLANTILARLA AÇIKLAMA modeli, bir olayın bir dizi başlangıç koşullarından ve bir dizi genel tarihsel kurallardan mantıksal çıkarımlar yapılarak açıklanabileceğini söyler. Bu diziler *açıklayıcı olan* ve olayın kendisi ise *açıklanacak olan*'dır. Başlangıç koşullarına genel kurallar uygulandığında, olayın açıklaması kaçınılmaz sonuç olarak ortaya çıkar. Bu model içinde yapılan bir açıklama, bir tahmin yapısı taşır.

6 Ağustos 1945 sabahı Albay Paul Tibbets ve ekibi *Enola Gay*'i Tinian Adası'ndan Hiroşima'ya uçurup şehre bir atom bombası attı. Yaklaşık yüz bin kişi öldü. Üç gün sonra bir başka ekip Nagazaki'nin eteklerine bir bomba attı. Yaklaşık yetmiş bin kişi öldü. Japonlar teslim oldu.

Başkan Harry Truman danışmanlarıyla yaptığı bir konsültasyon sonucunda bombaları atmaya karar verdi.

Neden bu kararları almıştı? Çünkü Japonlar Güney Pasifik'teki pek çok adayı şiddetle savunuyorlardı ve onların ele geçirilmesinin bedeli çok yüksek olmuştu. Kamikaze saldırıları pek çok Amerikan gemisini batırmıştı ve Japonların anavatanları olan adalarda devasa boyutta bir kamikaze savunması hazırladıkları söyleniyordu. Bu adalara yapılacak olan bir istilanın sonucunda Amerika'nın vereceği can kaybının bir milyon kişiye kadar çıkacağı tahmin ediliyordu.

Koşullar böyleydi. Ya genel kurallar? Liderler savaşı mümkün olduğunca kısa sürede ve en az kan dökecek şekilde bitirmek isterler. Ayrıca savaş sonrası düşmanlarını korkutmak isterler. Avrupa'da savaşın sona ermesiyle Sovyet ordusu Stalin nereye gitmelerini isterse oraya gitmeye hazırdı. Hiç kimse Stalin'in nereye gitmek isteyebileceğinden emin olamıyordu. Onu korkutan Japonya savaşına son vermek hiç de fena olmazdı.

Ama başka koşullar da vardı. Japonlar havada ve denizde savunmasızdılar. Amerikan uçakları istedikleri anda onların merkez adalarını bombalayabilirdi ve Japonya'nın denizden tamamen abluka altına alınması kesinlikle mümkündü. Japonya'nın sivil halkı şimdiden açlık içindeydi; askeri bölgelerin bombalanmasıyla birlikte yapılacak bir abluka, istilaya gerek kalmadan Japon liderleri pekâlâ teslim olmaya zorlayabilirdi.

Fakat Truman ve danışmanları bombaları atmaya karar vermişlerdi. Uzunluğu nedeniyle burada atlamak zorunda kaldığımız bu kararın tümüyle açıklanması için Truman'ın, onun danışmanlarının, bombayı imâl edenlerin, Japonya ve Sovyetler Birliği liderlerinin biyografilerinin incelenmesini de buna dahil etmek; ayrıca 1945'te Japonya'nın içinde bulunduğu durumun ve Amerikan haber alma servisinin bu durumla ilgili ayrıntılı bir analizini de yapmak gerekir.

Başkan Truman 1948'de rakibi Thomas Dewey'yi altüst eden bir zafer kazanarak tekrar başkan seçildi. İki yıl son-

ra ABD, Kore'nin Sovyetler Birliği ve Çin tarafından desteklenen Komünistlerce yönetilmesini önlemek için Kore ile savaşa tutuştu. Bu savaş yirminci yüzyılın ikinci yarısında çıkan büyük savaşlardan sadece bir tanesiydi; bu savaşlar altmışın üzerindeydi ve hiçbiri nükleer savaş olmamasına rağmen, yaklaşık elli milyon insan öldürüldü.

Heisenberg'in belirsizlik ilkesi, bir molekülün hem hızını hem de konumunu aynı anda belirleyemeyeceğimizi söyler. Bu insan algısının bir işlevi değil, evrenin temel bir özelliğidir. Bu nedenle uzay-zaman* sistemi içinde tüm moleküllerin hareketini saptayıcı şekilde tahmin etmek hiçbir zaman mümkün olamayacaktır. Bu olayları en iyi tanımlayan mekanik olarak klasik mekaniğin yerini alan kuantum mekaniği de ihtimalleri ancak diğer birtakım olası sonuçlardan yola çıkarak öngörebilir.

Tarihsel olayları bağlantılarla açıklama modeli, tarihsel açıklama ile bilimsel açıklama arasında mantıksal bir fark olmadığını ileri sürmektedir. Fakat bu modelin anladığı bilimsel açıklama, klasik mekaniğe dayanmaktadır. Kuantum gerçeğinde ise, olayları ilişkilendirerek açıklayan bu model bozulur.

TARİHSEL AÇIKLAMADA YETERLİ KOŞULLAR modeli, tarihsel olayları bağlantılarla açıklama modelinin tadil edilmiş şeklidir; bu model, eğer birisi olayın ortaya çıkışını sağlayan bir dizi yeterli (ama gerekli olmayan) başlangıç koşullarını tanımlayabilirse, o zaman bu olayın açıklanmış olduğu söylenebilir, demektedir. Genel kuraldan bir çıkarım yapmak, kuralcı olmaktan çok tanımlayıcı olan bu modelin parçası değildir ve "sadece kabul edilebilir tutarlı bir anlatım derecesi" bulmaya çalışır.

* Uzay-zaman sistemi: üçü uzaysal boyut ve biri zaman boyutu olarak dört boyutlu bir koordinat sistemi. Einstein'ın görelilik teorisinde tüm olaylar bu koordinat sistemi içinde gerçekleşir. (ç.n.)

1945 Nisan'ında Albay Tibbets'a, ekibine batı Pasifik üzerinde bir uçuşla deneme görevi yaptırarak onların bir atom silahını atabilme yeteneğini göstermesi emredildi. Kalkış sırasında Tibbets sağ kanattaki her iki pervaneyi de durdurarak, eğer silahla birlikte havalandıklarında böyle bir şey ortaya çıkarsa uçağı yine de kontrol edebileceğini göstermek istedi. Fakat bu manevranın doğurduğu zorlama içteki sol motorun da durmasına neden oldu ve Tinian'a acil dönüş sırasında *Enola Gay* yere çakıldı ve içindeki herkes öldü.

Onların yerine Tibbets'ın hava birliğinden yeni bir ekip seçildi ve 9 Ağustos 1945'te Hiroşima'yı bombalamaya gönderildi. Hiroşima üzerindeki uçuş sırasında bombardıman subayı olan Yüzbaşı Frank January, bombanın atılışını kasten geciktirdi ve bomba Hiroşima'yı ıskalayarak şehrin on mil kadar ötesinde patladı. O haftanın sonlarında yapılan diğer görev uçuşunda da karşılarına bir bulut örtüsü çıktı ve tesadüf eseri olarak Kokura'yı ıskaladılar. January askeri mahkemede yargılanarak emirlere itaatsizlik suçundan kurşuna dizildi. Patlamaları gören ve yol açtığı sonuçları değerlendiren Japonlar, teslim oldular.

January hedefi ıskalamaya karar vermişti, çünkü: bombalamanın sonuçlarını gösteren sezgisel bir rüya görmüştü; bir yıldan fazla süredir bir muharebeye girmemişti; savaşın bittiğine ikna olmuştu; Blitz hava saldırısı sırasında Londra'da bulunmuştu; uçağının pilotundan hiç hoşlanmıyordu; Paul Tibbets'tan nefret ediyordu; yalnız biriydi ve birliğindeki diğer üyelerden daha yaşlıydı; *Saturday Evening Post*'taki Hornblower hikâyelerini okuyordu; bir keresinde bir kamyonun bir arabaya çarptığını görmüş ve kamyon şoförünün akıbetini gözlemişti; çocukken ocaktaki tavanın yağından kolu yanmıştı; bir hayal gücü vardı.

Enola Gay'in içindeki sol motor bozulmuştu, çünkü Wright imalat fabrikasında çalışan bir işçi elindeki

kaynak makinesinin alevini gerekli olan yirmi saniye süresince kaynak yerinin üzerinde tutmayı ihmal etmişti. Üç saniye daha kısa tutarak bitirmişti. Üç saniye daha önce bitirmişti, çünkü yorgundu. Yorgundu, çünkü bir gece önce arkadaşlarıyla içki içtiği için geç vakte kadar uyumamıştı.

Başkan Truman 1948'deki seçimi, biraz January Derneği adı verilen siyasi bir grubun da etkisiyle Thomas Dewey'ye karşı az bir farkla kaybetti. Kore anlaşmazlığı müzakereler sonucunda çözüldü ve 1956'nın Şubat'ında Cenevre'de nükleer silahların kullanımını ve yapımını yasaklayan bir antlaşma imzalandı.

Işık, nasıl gözlemlendiğine bağlı olarak bir dalga ya da bir molekül gibi hareket eder. Ünlü çift-yarık deneyinde, yayılan ışık desenine müdahale ederek aralıklı iki yarıktan arkadaki bir düzleme yansıtılan ışığın orada açık ve koyu renkli çubuklardan oluşan bir desen şeklinde yansıması bunun için iyi bir örnektir. Fotonlar* bu yarıklardan tek tek sırayla gönderildiğinde bile bu açık ve koyu çubuk deseni yine belirir, bu da bize her iki yarıktan aynı anda geçen tek bir ışık kuantumunun, kendi içinde bir desen ayrışımı yarattığını gösterir.

Olayları açıklama modeli, tarih böyle müdahaleyle ayrışıma uğramış bir desendir, der. Koşullar moleküllerdir; kurallar ise ışık dalgalarıdır.

GEREKLİ KOŞULLAR MODELİ, tarihsel açıklamaların yalnızca açıklanacak olan olayın türünün tanımlanmasına ve sonra onun başlangıç koşulları arasından, olayın meydana gelişinin nedeni gibi görünen bazı koşulların saptanmasına gerek duyduğunu belirtir. Tarihin genel kuralları burada yardımcı olamaz; kişi burada ancak çok daha gerekli olan koşulları saptayabilir. William Dray'in

* Foton: Işıncık olarak çevrilebilir. (ç.n.)

Laws and Explanation in History adlı kitabında söylediği gibi, bir açıklama, ancak "biz onun ortaya çıkmasına neden olan olayların seyrini izleyebildiğimiz durumda" bir açıklama olur.

Tibbets ve ekibi bir eğitim uçuşu sırasında meydana gelen kazada öldüler ve *Enola Gay*'in yerine *Lucky Strike* gönderildi. Bombardıman subayı Yüzbaşı Frank January, oradaki uçuş sırasında bir sürü çılgın düşüncenin ardından aynen Tibbets'ın bombardımancısının yapacağı gibi görevini yapmış ve bombayı Hiroşima'daki T-şeklindeki Aioi Köprüsü'nün üzerine bırakmıştı. Yaklaşık yüz bin kişi öldü. Üç gün sonra Nagazaki bombalandı. Japonlar teslim oldu. Truman tekrar seçildi. Kore Savaşı Soğuk Savaş'a yol açtı, 22 Kasım 1963'te Kennedy suikasti, Vietnam Savaşı, 1989 sonbaharında Sovyet Bloku'nun çöküşü. Bir ekibin yerine bir başkasının konulması, büyük bir fark yaratmadı.

Richard Feynman'ın "tarihlerin özeti" kavramı, bir molekülün klasik mekanikte olduğu gibi A noktasından B noktasına bir tek yoldan varmadığını, aksine dalga içindeki olası her yöne doğru hareket ettiğini ileri sürer. Bu olası yolları tanımlayan iki rakam vardır, bir tanesi dalganın boyutunu, diğeri de dalga spiralinin en üst ve en alt değerler döngüsü içinde yolun konumunu belirler. Belirsizlik ilkesinin matematiksel sınırları dahilinde iki molekülün aynı hız içinde aynı konumda olamayacağını belirten Pauli'nin dışlama ilkesi, "geçmişlerin toplamı"na uygulandığında, bazı olası yolların desen ayrışımına neden olduğunu ve birbirini dengelediğini ileri sürer; diğer yollar bunların oluşumunu destekleyerek daha olası hale getirecek şekilde aşamalı olarak devreye girer.

Belki de tarihin kendisinin bir geçmiş toplamı vardır ve böylece bütün olası tarihler bizimkine benzemektedir. Belki de her olası bombardımancı Hiroşima'yı seçer.

OLAYLARI ZAYIF BAĞLANTILARLA açıklama modeli, genel tarihsel kurallar kavramını, onların katılığını artık kimsenin sadece önermelerden bir açıklama çıkaramayacağı bir noktaya kadar yumuşatarak kurtarmaya teşebbüs eder; kurallar artık kural olmaktan çıkıp, olaylar ve onların başlangıç koşulları arasında "yol gösterici ipuçları" sağlayarak tarihçilere yardımcı olan yönelimler haline gelir. Böylece belirsizlik ilkesi kabul edilmiş ve olayları bağlantılarla açıklama modeli yirminci yüzyıla taşınmış olur.

Ama herhangi bir tarihsel model yirminci yüzyılı açıklayabilir mi? Tibbets'ın uçağı çakıldı, *Lucky Strike* Hiroşima'ya uçtu ve Yüzbaşı January şehri korumayı seçti. Kurşuna dizildi, savaş sona erdi, Dewey 1948 seçimini kazandı; Kore anlaşmazlığı müzakerelerle çözüldü ve 1956 Şubat'ında yapılan bir antlaşmayla nükleer silahlar yasaklandı.

Biz devam edelim. 1956 Şubat'ında Orta Doğu'da Mısır ile İsrail arasında bir çatışma patlak verdi ve İngiltere ile Fransa Süveyş Kanalı'ndaki çıkarlarını korumak amacıyla hemen bu çatışmaya katıldılar. Başkanlık görevini, seçilmiş fakat henüz göreve başlamamış olan Dwight Eisenhower'a kısa bir süre sonra devredecek olan Başkan Dewey, İngiltere ve Fransa'dan bu çatışmaya son vermelerini istedi; bu isteği dikkate alınmadı. Savaş bütün Orta Doğu'ya yayıldı. Aralık ayında Sovyet Ordusu Batı Almanya'yı işgal etti. ABD Sovyetler Birliği'ne savaş ilân etti. Çin, Hindiçini'ye saldırılar başlattı ve Üçüncü Dünya Savaşı yoldaydı. Hem Birleşik Devletler, hem de Sovyetler Birliği alelacele birkaç atom bombası hazırladı ve 1957'nin ilk haftasında Kudüs, Berlin, Bonn, Paris, Londra, Varşova, Leningrad, Prag, Budapeşte, Amman, Kahire, Moskova, Vladivostok, Tokyo, Pekin, Los Angeles, Washington, D.C., ve Princeton, New Jersey (New York'a hedeflenmiş bir bombayla) yerle bir edildi. O

hafta ve onu takip eden yıl içinde kaybedilen hayatlar yaklaşık yüz milyon kişi olarak tahmin edildi.

Normal enerjilerde, güçlü nükleer kuvvetin içinde, zerrecikleri sıkıca birbirine bağlayan, sınırlama adı verilen bir özellik vardır. Molekül hızlandırıcılarla elde edilen yüksek enerjilerde ise, güçlü nükleer kuvvet çok daha zayıf hale gelir ve zerreciklerle glüonların neredeyse serbest moleküllermiş gibi hızla dağılmalarına izin verir. Yüksek enerjilerdeki bu dağılma özelliğine "asimptotik özgürlük" denir.

Tarih bir molekül hızlandırıcısıdır. Enerjiler her zaman normal olmaz. Biz bir asimptotik özgürlük koşulu içinde yaşarız ve her türlü tarih olasıdır. Her bombardımancı bir seçim yapmak zorundadır.

KARL POPPER, *THE OPEN SOCIETY AND ITS ENEMIES** adlı kitabında şöyle diyor: "Eğer iki ordu eşit derecede iyi yönetilmiş ve iyi silahlanmış olsa ve bir tanesi çok büyük bir sayısal üstünlüğe sahip olsa, diğeri asla kazanamayacaktır." Popper bu önermeyi, çok geniş bir açıklama gücü olan herhangi bir tarihsel kuralın neredeyse önemsiz sayılacak kadar genel bir hale gelebileceğini göstermek için yapmıştı. Onunla aynı fikirde olan düşünce ekolü için, bağlantı kurulacak hiçbir açıklama kuralı yoktur.

1945 Haziran'ında Manhattan Projesi'nde çalışmış olan yedi bilim insanı, Geçici Komisyon Bilimsel Paneli'ne Franck Raporu denilen ve bombanın gelişimini denetleyen bir belge sundu. Franck Raporu, Japonya'nın da dahil olduğu birçok ülkeden gelen gözlemcilerin önünde bombanın tatbikatının yapılmasını istiyordu. Bilimsel Panel bunun mümkün bir seçenek olduğuna karar vererek Raporu Komisyona aktardı ve

* Karl Popper, *Açık Toplum ve Düşmanları*, Çev. Methe Tunçay & Harun Rızatepe, İstanbul: Leberte. (ç.n.)

Komisyon da bunu Beyaz Saray'a havale etti. "En son karar bana ait." Truman raporu okudu ve konuyu tartışmak üzere James Franck, Leo Szilard, Niels Bohr ile Albert Einstein'ı Beyaz Saray'a davet etmeye karar verdi. Son danışılanlar arasında Oppenheimer, Savaş Bakanı Stimson ve Manhattan Projesi'nin askeri lideri General Leslie Groves vardı. Bir hafta süren yoğun tartışmalardan sonra Truman, Stimson'a Japon liderlerle temas kurarak Tokyo Limanı'nın güneyindeki Izu Shichito takımadaları arasında bulunan ıssız adalardan birine bir gösteri bombası atılması için hazırlık yapması talimatını verdi. 24 Ağustos 1945'te Udone Shima'da bir atom bombası patlatıldı; bombanın mantara benzeyen dumanı Tokyo'dan görülüyordu. Patlamanın filmleri İmparator Hirohitho'ya gösterildi. İmparator hükümetine teslim olma emri verdi ve hükümet, Truman'ın Japonya şehirlerini bombalamaya başlayacağını ilan ettiği günün bir gün öncesinde, 31 Ağustos'ta teslim oldu.

Truman 1948'de seçimi kazandı. 1950'de Kuzey Kore birlikleri Güney Kore'yi işgal etti, ta ki peşpeşe altı tane ve her biri ilerlemekte olan kuzey birliklerinin daha da yakınında patlatılan bir dizi Shima bombasıyla 38'inci paralelde durdurulana kadar. 1952'de Adlai Stevenson Başkan oldu ve Leo Szilard'ı ilk başkanlık bilim danışmanı olarak atadı. 1953'te Stalin öldü ve 1956'da Szilard, Kruşçev'le bir müzakere yapmak üzere Moskova'ya gönderildi. Bu görüşme Uluslararası Barış Tugayı'nın kurulmasına önayak oldu ve uluslararası genç insanların oluşturduğu ekipler çalışmak üzere gelişmemiş ülkelere ve hâlâ İkinci Dünya Savaşı'nın yaralarını sarmaya çalışan ülkelere gönderildiler. 1960'ta John Kennedy başkan seçildi ve 1968'de onun yerini kardeşi Robert Kennedy aldı. 1976'da hükümette ortaya çıkan skandalların ardından Richard Nixon seçildi. Bu noktaya gelindiğinde genellikle savaş

sonrası döneminin sona erdiği düşünülüyordu. Yüzyıl, daha başka büyük savaşlar olmadan kapandı. Her ne kadar bir takım bölgesel çatışmalar olduysa da nükleer silahların varlığı, yüzyılın ilk yarısında yaşanmış olan savaş faaliyetlerini sona erdirdi. İkinci yarıdaki savaşlarda sadece yaklaşık beş milyon kişi öldü.

Büyük adam teorisi molekülleri dikkate alır, tarihsel materyalizm ise dalgaları. Dalga/molekül ikiliği, birçok kez deneyimlerle kanıtlandığı gibi, her iki teorinin de gerçeği tam olarak ortaya koymadığını bize göstermektedir. Bu yüzden her iki teori de olayları bağlantılar yoluyla açıklama modeli olarak bir yarar sağlayamaz.

OLAYLARI BAĞLANTILARLA AÇIKLAMA modelini savunanlar, çeşitli eleştirilere karşı, tarihçilerin bu modeli kullanıp kullanmamalarının aslında yersiz bir tartışma olduğunu ileri sürerek karşılık veriyorlar; işin aslı, bunu kullanmaları gerektiğidir. Eğer kullanmazlarsa, o zaman "bir şişenin masadan yere düşmesi" gibi bir olay, ya "kedinin kuyruğu şişeye çarptı" veya "kedi ona yan gözle baktı" diye açıklanabilir ve her iki açıklama arasından birini seçmek için bir temel bulunamaz. Tarihsel açıklama yalnızca tarihçilerin üzerinde çalışma yaptıkları bir mesele değil, aynı zamanda gerçeğin doğası meselesidir. Gerçeğin doğası içinde fiziksel olaylar, genel kurallar tarafından kısıtlanır ya da bunlar kurallar değilse bile, en azından bir olayla onu izleyen diğer olaylar arasındaki bağlantıyı son derece ayrıntılı olarak açıklayan tahminlere yer vererek, belirleyici bir kesinlikte olmasa bile fiziksel gerçeklik üzerinde çok büyük bir güç oluşturacak yeterlikte bir doğruluk payı taşıyan tanımlamalardır. Yani, David Hume taraftarları dışındaki herkes için, bunlar yeterli bir kural oluştururlar. Ve evrendeki maddelerin bir parçası olarak insanlar, evrendeki diğer bütün

olayları kontrolü altında tutan aynı fiziksel kurallara tâbidirler. O yüzden bir tarih bilimi peşinde olmak ve bazı genel tarihsel kurallar formüle etmeye çalışmak mantıklı bir yaklaşımdır.

Bu genel kurallar nasıl şeylerdir? Bazı örnekler:

Eğer iki ordu da iyi yönetilmiş ve iyi silahlanmışsa, bunlardan birinin çok büyük sayısal üstünlüğü varsa, diğer ordu asla kazanamaz.

Ayrıcalığa sahip bir grup, ayrıcalıklarından gönüllü olarak asla vazgeçmez.

İmparatorluklar döngüsel bir düzen içinde yükselir, gelişir, yıkılır ve onun yerini başkası alır.

Bir ulusun kaderi, savaştaki başarısına bağlıdır.

Bir toplumun kültürü, onun ekonomik sistemi ile belirlenir.

İnanç sistemleri, eşitsizliği örtbas etmek için vardır.

Son olarak, yukarıda belirtilen örneklerin pek çoğunu kapsayan, zarafet ve güç açısından alternatifi olmayan bir kural: güç yozlaştırır.

Yani, tarihsel açıklamaların aslında bazı oldukça güçlü kuralları var gibi görünmektedir. Fakat bir başka kuralı da hatırlayın:

Bir çivinin yokluğu, savaşı kaybettirir.

Örneğin: 29 Temmuz 1945'te Kırgızistan'da bir göçebe, çadırından çıktı ve bir kelebeğe bastı. Kelebeğin kanatlarını çırpmasının önüne geçilmiş olduğu için o bölgedeki rüzgâr biraz daha hafif esti. O yüzden alçak basınçlı bir hava cephesi, doğu Çin'e doğru olması gerekenden daha yavaş bir hızla ilerledi. Ve bu yüzden 6 Ağustos'ta *Enola Gay* Hiroşima'ya uçtuğunda şehrin üzeri yüzde elli yerine yüzde doksan oranında bulutla kaplıydı. Albay Tibbets ikincil hedef olan Nagazaki'ye uçtu; orası da bulutlarla kaplıydı. *Enola Gay*'in yakıtı çok az kalmıştı, fakat uçağın mürettebatı Tinian'a dönerken Kokura üzerinden geçmeyi başardı ve bulutlar arasındaki bir aralıktan istifade ederek bombayı oraya bıraktılar.

Kokura'da doksan bin insan öldü. *Enola Gay* Tinian'a indiğinde deposunda o kadar az yakıt kalmıştı ki, "bir çakmağı doldurmaya bile" yetmezdi. 9 Ağustos'ta Hiroşima'ya bir görev uçuşu denemesi daha yapıldı, fakat bulutlar hâlâ yerinde duruyordu ve bu yüzden ekip bombayı daha az bulutlu olan ikincil hedef Nagazaki'ye bıraktı, şehrin merkezini ıskalayarak sadece yirmi beş bin kişiyi öldürdü. Japonlar bir hafta sonra teslim oldular.

11 Ağustos 1945'te Hiroşima'da Ai Matsui adında bir kız çocuğu doğdu. 1960'ta yöre toplantılarında Hiroşima'nın dünyadaki özel konumu da dahil birçok konuda konuşmaya başladı. Şehrin vatandaşlarının, sanki şehrin üzerini örten bir koruyucu melek (veya bir kural) tarafından korunmuş gibi imha edilmekten kurtulduğunu söyledi; Kokura ve Nagazaki'de ölenler için, onları yaşayan insanların dünyasında temsil etmek ve dünyayı temelli olarak değiştirmek konusunda bu kişilere karşı bir sorumlulukları olduğunu söyledi. Hiroşima Barış Partisi çok kısa bir sürede Hiroşima'nın en etkili siyasi hareketi haline geldi ve sonra 1960'larda Vietnam ve başka yerlerdeki şiddete karşı duyulan nefretle birlikte Japonya'nın her yanını sardı.Parti 1970'lerde eski Başkan Kennedy ve Başkan Babbitt'in de coşkulu desteğini kazanarak dünya çapında bir hareket haline geldi. Her ülkeden pek çok genç insan sanki bir din değiştirme deneyimi yaşar gibi partiye katıldılar. 1983'te Japonya kendi Asya Yardım Birliği'ni başlattı. Birliğin sağlık hizmetleri programlarından biri, Hindistan'da sıtmaya yakalanmış genç bir kadının hayatını kurtardı. Bir sonraki yıl bir çocuk sahibi olan bu kadın Hindistan'ın en büyük lideri olacağı alnına yazılmış olan kadındı. 1987'de Filistin halkı Batı Şeria ile Ürdün ve Lübnan'ın bazı yerlerinde kendi bayrağını çekti; kamplarda yaşayan bir neslin çocukları evlere taşındı. Galilee'de bir çocuk doğdu. Japonya 1990 yılında kendi Afrika Yardım Birliği'ni başlattı. Hiroşima Barış Partisi'nin bir milyar üyesi oldu.

Vesaire; böylece 29 Temmuz 2045'e gelindiğinde, dünya üzerindeki hiçbir insan, eğer Kırgız göçebe bir asır önce kelebeğin üstüne basmamış olsaydı muhtemelen yaşamış olacak insanlarla aynı değildi.

Bu fenomen kelebek etkisi olarak bilinir ve diğer bütün tarihsel açıklama modelleri için ciddi bir sorundur; yani, sana ve bana sorun yaratır demektir. Bunun bilimsel tanımı "başlangıç koşullarına duyarlı bağlılık" olarak geçer. Bu, ilk defa hava durumu kalıplarının bilgisayar simülasyonu üzerinde çalışırken, simülasyonun başlangıç koşullarında yapılan en küçük bir değişikliğin hızla tamamen değişik bir hava koşuluna yol açabildiğini keşfeden, meteorolojist Edward Lorenz tarafından incelenen kaos teorisinin bir başka yönüdür.

* * *

BÖYLECE OLAYLARI GÜÇLÜ BAĞLANTILAR yoluyla açıklama modeli, tarihsel açıklamaların, bilimsel açıklamaların katılığıyla eşit tutulması gerektiğini söylüyordu. Sonra bunun savunucuları bu modeli kuantum dünyasına taşıyarak tahminlerin en iyi haliyle bile bir olasılıkçı durum dışında bir şey olamayacağını kabul etmek zorunda kaldılar. Artık açıklanacak olan olay, onu açıklayacağı varsayılan olaylara dayanarak sonuca bağlanamazdı; kişi, ancak bazı ihtimalleri öne sürebilirdi.

Bu durumda kaos teorisi yeni sorunlar getirdi. Ama yine de düşünün: Yüzbaşı Frank January Hiroşima'yı ıskalamayı seçti. On yıl sonra nükleer silahlar evrensel çapta yasaklandı. On bir yıl sonra Orta Doğu'daki yöresel çatışmalar büyüyerek genel bir savaşa yol açtı ve nükleer silahlar hızla yeniden monte edilerek kullanıldı. Bilgi bir kere öğrenilince, kolay kolay unutulmadığı için; zaman oku hangi yönü gösterirse göstersin, fiziksel kanunlar hep aynıdır diyen T simetri teorisi aslında doğada mevcut değildir. Geriye dönüş yoktur.

Ve böylece 1990'larda, bu belli dünyada, bombalanmış olan şehirler yeniden inşa edildi. Batılı sanayileşmiş milletler zengin, gelişmekte olan güneyli milletler ise fakirdi. Dünya ekonomisini çokuluslu şirketler yönetiyordu. Sovyet Bloku dağılıyordu. Silahlanmaya harcanan para miktarı devasa boyutlardaydı. 2056 yılında bu dünyayı, January'nin bombayı atmış olduğu, Tibbets'ın Hiroşima'yı bombaladığı, Tibbets'ın gösteri uçuşu yaptığı, Tibbets'ın Kokura'yı bombaladığı dünyadan ayırt edecek çok az şey vardı.

Belki de tarihlerden çıkarılan özet, olasılıkları bir araya getirmiştir. Bu mümkün müdür? Bilmiyoruz. Bizler bir dalga içinde hareket eden molekülleriz. Dalga kırılır. Hiçbir matematik, nerede nasıl bir köpük ortaya çıkacağını tahmin edemez. Ama tarihlerin bir özeti vardır. Kaotik sistemler garip çekicilerin çekimine kapılarak kalıplara otururlar. Doğrusal kaotik şekiller tamamen birbirini tekrarlamaz gibi görünürler, ama onları Poincaré kesitlerine ayırırsanız, ortaya en basit türde desenler çıkar. Bir gelgit var ve biz onun içinde yüzüyoruz; belki de bu kozmosun kendi akışıdır; ister o yana ister bu yana yüz, gelgit bizi yine de aynı yere götürür. Belki.

YANİ, OLAYLARI KURALLARA BAĞLAYARAK açıklama modeli bir kez daha değişmiş olur. Açıklamalar için hâlâ kurallara ihtiyaç var, ama her bir olay için bir kural mevcut değildir. Böylece tarihsel açıklama görevi, bir olayın kurallarla açıklanabilen kısımlarıyla, açıklanamayan kısımları arasında bir ayırım yapma işi haline gelir. Bir olayı açıklamak üzere bir araya gelen bileşik olaylar, sırayla analiz edilir, sonra da tarihçi açıklanabilir parçalar üzerine yoğunlaşır.

Paul Tibbets Hiroşima'ya doğru uçar. Göçebe, çadırından dışarı çıkar.

Lyapunov katsayıları, esneme ve kasılmaların çelişen etkilerini ölçen ve çekimine kapıldığı bir şeyin faz uzayı-

nın içine giren rakamlardır. Tahmin edilemeyenlerin topolojik parametrelerini düzenlerler. Sıfırdan büyük bir katsayı esneme demektir ve zaman geçerken her alternatif tarih gitgide daha da uzaklaşır. Sıfırdan küçük bir katsayı ise kasılma demektir ve o yüzden alternatifler birlikte geri gelme eğilimi gösterirler. Katsayı sıfıra eşit olduğu zaman, periyodik bir yörünge ortaya çıkar.

Tarihin Lyapunov katsayısı nedir? Bu, hiç kimsenin bilmediği bir kuraldır.

Frank January Hiroşima'ya doğru uçar. Göçebe, çadırında kalır.

TARİHÇİLERİN GÖREVİNİN, GEÇMİŞTE önemli hareketler yapmış olan insanların düşüncelerini ve o yaptıkları işlerin koşullarını yaratıcı bir şekilde yeniden yapılandırmayı gerektirdiği söylenir. "Bir açıklama için, ancak tarihçinin açıklamaya çalıştığı olayla ilgili geçmişi yeniden yaşama duygusunu hissedebildiği ölçüde başarılı bir açıklamadır, denilebilir"

Hiroşima'ya doğru uçuyorsun. Bombardımancı sensin. Bu görev sana iki gün önce verilmiş. Bombanın ne yapacağını biliyorsun. Ama sen, ne yapacağını bilmiyorsun. Karar vermek zorundasın.

Beyinde yüz milyar nöron var. Bazı nöronlarda seksen bin kadar sinaptik uçlar var. Düşünme esnasında, sinir iletici kimyasallar bir sinirin sinaptik düğümleri ile diğerinin dendritik uzantıları arasındaki sinaptik yarıkların üzerinden akar ve hafif bir elektrik yükünü ters yöne çevirerek bunu bir sinyale geçirir. Bir sinyalin geçişi süreç boyunca genellikle sinapsis ve dendritlerde değişiklikler bırakarak beynin yapısında sonsuza kadar değişime uğratır. Bu esneklik bellek ve öğrenmeyi mümkün kılar. Beyinler sürekli gelişir; ilk beş yılda yoğun bir şekilde, ondan sonra da istikrarlı bir şekilde.

Seçim anında, sinyaller bir ömür süresince özel ve eşsiz bir yapıya dönüştürülmüş olan bir sinir ağının arasından uçarak geçerler. Bazı sinyaller bilinçlidir, diğerleri değildir. Roger Penrose'a göre, karar sürecinde beyindeki kuantum etkileri yönetimi ele alarak çok sayıda paralel ve eş zamanlı hesaplamaların yapılabilmesine izin verir; rakam olağanüstü büyüklükte olabilir, 10'uncudan 21'inci kuvvete kadar veya daha büyüğü. Yalnızca "gözlem", yani karar verme işin içine girdiğinde paralel hesaplamalar tek bir bilinçli düşünceye geri döner.

Ve karar verme eyleminde zihin: potansiyel olayları onları meydana getiren bileşenlerine ayırarak, koşullarını belirleyerek, olası seçenek çeşitleri içinden neyin izleneceğinin tahmin edilmesine olanak sağlayacak olan genel bağlantı kurallarını arayarak, tarihçilerin işini yapmaya kalkışır. Alternatif gelecekler, şimdiki andan dendritik dallar gibi uzaklaşarak ve belli belirsiz algılanan cezbediciler tarafından bir o yana bir bu yana çekilerek kaotik bir halde yer değiştirirler. Muhtemel sonuçlar bu daha az olasılıklardan ortaya çıkar.

Ve sonra kuantum zihninin sayısız yarıklarında, bir gizem; karar verme gerçekleşir. Seçim yapmak zorundayız, hayatta sırası geldiğinde. Bazı güçlü seçim işlemleri, belki estetik, belki etik, belki pratik (düşünenin hayatta kalması) olarak, en güvenli veya en doğru ya da en güzel gibi görünen o planları –biz bunu bilmeyiz– bilince sokar; ve seçim yapılır. Bu gözlem anında alternatiflerin büyük çoğunluğu hiçbir iz bırakmadan kaybolur ve bizi, belirsiz olarak, zamanın asimetrik akışı içinde, asimptotik özgürlüğümüzle hareket etmeye bırakır.

Birkaç bağlantılı açıklama kuralı vardır. Başlangıç koşulları asla tam olarak bilinemez. Kelebek belki uçuyordur, belki ayakaltında ezilmiştir. Sen Hiroşima'ya doğru uçuyorsundur.

"Alınacak Gerçek Bir Zevk"
Terry Bisson'ın Kim Stanley Robinson ile Yaptığı Söyleşi

David Hartwell bir keresinde bilimkurgunun Altın Çağı on iki yaştır, demişti. Bu sizin için de geçerli miydi? İlk okuduğunuz kitap neydi?

Ben on sekiz yaşına gelene kadar bilimkurgu diye bir şeyin varlığından haberdar değildim; sonra basbayağı içine düştüm. İlk okuduğum kitabın Huckleberry Finn olduğunu hatırlıyorum ve o kitap hâlâ bende duruyor; Huck ile Jim'in yakaladıkları bir balığı salın üstüne çekerken canlı renklerle resmeden çok müthiş bir kapağı var. Ben yıllarca Huck Finn'mişim gibi davrandım. Ebeveynlerim Ayın Bilimsel Kitabı kulübüne üyeydiler, ben onları neredeyse postayla geldikleri gün alıp okurdum. Çocukken kütüphanede gözüme takılan her şeyi okur-

dum, ergenlik çağımda da aynı şekilde ama o sıralar en başta John Dickson Carr ve ayrıca Ellery Queen olmak üzere 1930'ların bütün geri kalan o yazarların kilitli-oda türündeki esrarengiz dedektif hikâyelerine merak sardım. Derken tam üniversiteye gideceğim sırada kütüphanedeki bilimkurgu bölümüne rast geldim ve oradaki sırtlarında roket ve radyasyon işareti olan kitapları gördüm, bu çok heyecan vericiydi. Üniversitede tarih ve edebiyat uzmanlığı eğitimi aldım ve ek olarak bilimkurgu eğitimi gördüm ve tesadüf eseri Yeni Dalga'yı da oldukça özümsemiş oldum.

Anne babanız küçükken size kitap okur muydu? Ya da herhangi biri? Siz kendi çocuklarınıza kitap okuyor musunuz?

Evet, annem bana ve kardeşime uyku vakti kitap okurdu ve ben de ondan sonra kendi kendime el feneri ışığında okumaya devam ederdim. Ben büyük oğluma çocukluğu ve gençliği süresince evde uyku vaktinde kitap okudum (karım da küçük oğlumuza okurdu) ve böylece tüm Joan Aiken ve tüm Patrick O'Brian dizilerini, çocukluğumdan hatırladığım ve ikinci el kitapçılarda bulduğum başka pek çok çocuk kitabını okumayı sürdürdük. Şimdi oğlum üniversiteye gidiyor ve ben bu okumaları çok özlüyorum, küçük oğluma da burnumu uzatmak istedim ama işe yaramadı, bunun bitmesi üzücü, ama şunu söylemeliyim ki, bu bana diğer her şeyle birlikte, kendi eserlerimi halka açık okumalarda kesinlikle çok yardımcı oldu. Ağzım daha güçlü ve daha becerikli laflar eder hale geldi.

On parmak daktilo kullanabiliyor musunuz? Bilgisayarda mı yazıyorsunuz? Sizin ve Karen Fowler'ın kafelerde yazmayı sevdiğinizi duydum? Bu neyle ilgili?

Evet, on parmak yazıyorum, tam doğru olmasa bile oldukça hızlı yazabiliyorum. Bir deftere elle yazıyorum

ve sonra laptop'ta kurguluyorum. Şimdi açık havada yazmaya çalışıyorum, ön bahçemin gölgesinde, bu çok güzel. Dışarda olmanın çok yardımı oluyor. Uzun yıllar kafe'lerde yazdım ve o da çok hoşuma gidiyordu; yüzleri görmeyi seviyordum ki bunlar bazen hikâyelerimdeki karakterlerin yüzleri haline geliyordu, çevremdeki sesleri duymayı da seviyordum ve sanırım bunlar diyalogları oluşturmama yardım etti, yazdıklarımın bir toplumu yönlendiren meseleler olmasını daha fazla sağladı. Karen Fowler şehir merkezindeki birçok kafe'de bunu yaparken bana katıldı, ki bu kafelerin hepsi kapanıp gitti, her ne kadar bunun bizim varlığımız yüzünden olmadığını umuyorsak da, bunların üç tanesinin ölümüne biz neden olmuş olabiliriz. Aynı konular üzerinde çalışan biriyle buluşmak güzeldi, bu bir tür yalnızlık ve biraz da polislik gibi bir şeydi, işin içinde belli bir zamanda buluşulacak olan ve sonra da bir tür gözetleme yapan birisi vardı. Bu bir arkadaşlığa yapılan büyük bir katkıydı Ama şimdi Karen taşındı ve ben de yalnız başımayken bahçemi şehirde bıraktığım diğer kafelerin hepsinden daha çok sevdiğimi fark ediyorum. Daha önce artık yazmaktan yorulduğumu düşünüyordum, ama şimdi asıl içerde oturarak çok fazla zaman geçirmekten yorulduğumu fark ediyorum. Dışardayken her şey tamamen farklı geliyor.

Bir günlük tutmak için hiç aklınız çelindi mi? Buna boyun eğdiniz mi?

Belki çelindi, ama buna hiç boyun eğmedim. Ancak, şöyle bir şey yaptım; uzun zaman önce, her sayfası bir haftalık ve her gün için çok dar bir yeri olan Sierra Club haftalık takviminin sayfalarını doldurmaya başlamıştım; bu tür takvimleri bilirsin. O yüzden her gün için en fazla birkaç cümleyle, o gün olanların basit bir tanımlamasını yazabiliyordum. Şimdi bunlardan bende doldurulmuş olarak yirmi üç yıllık takvim var ve karımla ben yatak odası masasında yeni takvimin altında duran benim on

yıl önce ve yirmi yıl önce tutmuş olduğum takvimlerle şöyle bir oyun oynuyoruz, ona bizim on yıl ve yirmi yıl önce o gün ne yaptığımızı söylüyorum. Bu bizim kendimizi ve hayatımızı zamanda bir yere yerleştirmemizin bir yolu ve çok ilginç bir şey; bazen çok gülüyoruz ve çoğunlukla da sızlanıyoruz. Yirmi yıl önce gençtik ve çocuğumuz yoktu, Avrupa'da yaşıyor, trenlerle ve uçaklarla her yeri geziyor, Venedik ve Edinburgh gibi romantik şehirleri görüyorduk; şimdi ise, işe gidiyor ve marketten alışveriş yapıyoruz, takvime yazdıklarım her gün neredeyse birbirinin aynısı. Ama yine de iyi. Bu ayrıca çok ilginç bir zihin testi, çünkü bazen biz olayları, hatta insanları hatırlamıyoruz, fakat bazen tek bir cümle bir olayın tüm anılarını geri getirebiliyor ve orada beyinde bekleyen bu anı eğer günlükteki o cümlenin dürtücü özelliği olmamış olsa hiçbir zaman bize geri dönmezdi. O yüzden, anıların beyindeki yapılar gibi dayanıklı olabilmesi için hatırlanması gerekebilir ve bu da kendi içinde iyi bir şeydir. Oysa biz evrimsel bir rastlantının bizi çok çok büyük sayıda olayları hatırlayabilen beyinlere sahip olarak acayip bir durumda bıraktığına ikna olmuşuz; fakat geriye dönüp onlara ulaşmak için iyi bir hatırlama mekanizmamız olmadığından onlar orada bir sinapsis düğümü veya kümesi halinde durup beklemek dışında bir şey yapamıyorlar. Bu çok acayip bir şey.

Günlüklere gelince, ben Henry David Thoreau ve Virginia Woolf'un günlüklerini seviyorum ve edebiyat söz konusu olduğunda çoğu zaman bana hikâyenin tamamı bunlarmış gibi geliyor; bunlar, diyelim ki, tek bir bilincin birinci tekil şahıs ağzından hiperrealist açıklamaları olarak yazılmış romanlar. Ve bunların başka bir insanın beynine girerek yaptığı bu işi, belki sadece Proust'un romanı dışında, yanına yaklaşacak kadar bile yapabilen başka herhangi bir roman yok. O yüzden bu anlamda onlar önemli edebi eserlerdir ve ben sık sık acaba günlükler bu özel şeyi yapabilmek için gidilecek

bir yol olabilir mi diye merak ederim, ki bana çoğu edebiyat eseri aslında gerçekten bunu yapmak istiyor gibi geliyor. Ama ne Woolf'un ne de Thoreau'nun çocukları vardı. Burada bir zaman sorunu var ve ayrıca yıldan yıla bunu sürdürmek belli bir zihniyet gerektirir, ki bu da olması gereken bir şeydir. Ayrıca onların her ikisinin de, gerçekten kötü şeyler olduğunda, günlükleri genellikle aylarca ve bazen yıllarca sessizliğe bürünür. O yüzden burada, günlüğün aslında bir form olarak neyi göze alması gerektiğine dair bir tür sorun var gibi görünüyor. Sanırım.

Şiir yazdığınızı ve bunları yayınladığınızı biliyorum. Bunları bilimkurgu alanı dışında mı yayınladınız? Bu alanın dışında kurgu eser yayınladınız mı?

Hayır, benim bütün şiirlerim hikâyelerimin ve kitaplarımın içine sıkıştırılmıştır. Bu bana şiirlerimin başka biri tarafından yazıldığını düşünmemi sağlıyor. Ayrıca bütün kurgu hikâyelerim bilimkurgu dergilerinde veya kitaplarında yayınlandı, bazen yayıncım tarafından "genel kurgu" kategorisinde çıkarılsalar da kitapevleri onları ön masalardan kaldırıldıktan sonra hangi bölüme koyacaklarını biliyorlar.

Bilimkurgu yazarken özel "beceriler" gerekiyor mu? Bilimkurgunun daha az emek talep ettiği başka yöntemler var mı?

Bilmiyorum, sanırım bilimkurguya has bazı teknikler var, belki geleceğin arka planının oluşturulmasına ilişkin veya buna benzer bazı yöntemler. Ben bunun başka türlerdeki herhangi bir kurgudan daha az zorlayıcı olduğunu düşünemiyorum, zaten en azından benim başa çıkabileceğim kadar bir zorlayıcılığı var gibi geliyor. Benim yakın gelecek ve uzak gelecekteki hikâyelerim yazma açısından aynı zorlayıcılık içinde oluyor, ancak yıllarca

Mars'ta kaldıktan sonra dönüp Antartika hakkında yazmaya başlarken, onu tamamen kendi başıma yaratmaya çalışmam yerine diğer insanların benim için konuyla ilgili zaten hazır bir kültür yaratmış olmalarından dolayı bende çok büyük bir rahatlama yarattığını da söylemeliyim. Sanırım bu açıdan bilimkurgu biraz daha zor. Ama hepsi zor ve hiçbiri "realizm" değil, o yüzden buradaki ayrımların oldukça belirsiz olduğunu düşünüyorum.

Roman yazarken en çok hangi yöntemi seviyorsunuz? Ya da en az? Roman yazmada bir yöntem var mı?

Yazmayı seviyorum. Bu günlerde yalnızca roman yazıyorum ve roman yazmanın en çok iyice yüklenip gerçekten bir manyak gibi üstüne saldırdığım son üç ay ile altı ay arasındaki dönemi seviyorum. Deli gibi bir görevi sona erdirmeye çalışmaktan alınacak gerçek bir zevk var. Parçaların birleştiğini hissediyorsun ve süreç, sorunları belirlemeye, onları anında çözümlemeye ve sonra devam etmeye bağlı olarak ilerliyor. Yani sürecin bir sorun halletme tarafı var ki bu da banaher adımın bir karar verme anlamı taşıdığı Sierra'daki *cross-country* arazi yürüyüşünü hatırlatıyor, tıpkı bir cümlede ortaya çıkarılacak sözcükler gibi. O akışın içine dalıyorsun ve ardından süreç bir sorun bir çözüm, bir sorun bir çözüm şeklinde ilerliyorve uzunca bir süre düz bir tempoda böyle devam ediyor, sonunda kendini bir başka yerde buluyorsun. Bu akış hali içinde genellikle iki saat geçiriyorum ve bu bana sanki on beş dakika geçmiş gibi geliyor ve ben bunu bir kutsanma durumu, Zen durumu, biribadet, daha her neyse öyle olarak kabul ediyorum. Yazmak, bir ibadet yürüyüşü gibi bir şey.

En az sevdiğim yanı ise... Ee, zorlu bir fikirle karşı karşıya kalan ilk taslak çok çetin olabilir. Kendini aptal gibi hissettirir. Ama ben bunu göz ardı etmeyi öğrendim ve böyle sürdürüyorum, bir kere bu alışkanlığı

kazanınca o kadar da kötü gelmiyor. Editoryal yorumlarla uğraşmaktan pek hoşlanmıyorum, ama samimi olmak gerekirse, editörlerim şimdi o kadar iyiler ki, artık işin o kısmı da fazla tatsız gelmiyor, çünkü bu kitaba yardımcı oluyor ve bu bana kendimi her zaman daha iyi hissettiriyor. Halka açık okumaları seviyorum. İş gezilerine bağlı olarak harcanan zamanı sevmiyorum, ama bu da çok kötü bir şey sayılmaz. Galiba ben genellikle bunların hemen hepsini seviyorum. İnsanların bana, ne yapabilirim ve ne yapamam anlamında romanın ne olup olmadığını söylemelerinden hoşlanmıyorum.

Önce araştırma yapıp sonra mı yazıyorsunuz, yoksa bu ikisi üst üste mi biniyor?

Ben genellikle yazarken araştırma yapıyorum, temelin bilinmesine gereksinim olduğu için. Eğer araştırmamı önceden yaparsam, yazmaya asla başlayamam. Ben buna Coleridge Problemi diyorum, çünkü o epik şiirini yazmadan önce öğrenme ihtiyacı duyduğu ne varsa onları listelerdi ve epik şiirini hiçbir zaman yazamadı. Ve ben araştırmanın özellikle belli bir sahne veya bölümü desteklemek için kullanıldığında çok daha etkili olduğunu düşünüyorum. O yüzden *Mars* kitaplarında, *Years of Rice and Salt* adlı kitapta ve iklim kitaplarında araştırmalarımı onları yazarken yaptım ve o sahnelerde neyin gerektiğine dair ve daha da iyisi, o sahnelerin nasıl genişletilebileceği ve daha ilginç hale getirilebileceği konusunda bana fikir vermek açısından çok işe yaradı. Çalışma anında yapılan araştırma kurgu için iyi bir uyarıcı.

Years of Rice and Salt *fikri nerden doğdu? Bu kitap, daha KEŞFEDİLMEMİŞ yüksek kavramlı bilimkurgu fikirlerinin en büyüklerinden biri olmalı. Bizler genellikle eski kavramları (mahşer, ilk temas, vb.) geri dö-*

nüşümle kullanıyoruz. Bu bir "buldum!" anlarından biri miydi, yoksa bir başka yerden mi sızmıştı?

Teşekkürler, o fikri ben kendim de çok seviyorum. Bu fikir bana 70'lerin sonuna doğru gelmişti ve bu gerçekten de bir tür "İŞTE BUDUR" anıydı, ben bunun içinde alternatif tarih hikâyeleri düşünüyordum, fikirler arıyordum ve bunlardan bir tanesi de *The Lucky Strike* için olandı; alternatif tarihleri gözden geçirirken gerekli olan şeyin düşünülebilecek en büyük değişiklik olmasını istedim, sadece oyunun seyrini belli ölçüde değiştirecek bir şey değil, her şeyi toptan silecek kadar büyük bir şey. Çünkü burada bir kıyaslama gerekiyor. O yüzden Harry Harrison'ın memeliler yerine dinozorların evrim geçirerek yüksek zekâ düzeyine ulaşmalarını anlatan romanı bir anlamda alternatif bir tarih, ama değil aslında çünkü sonuçsuz kalıyor, buradaki değişikliğin oyunu götüremeyecek derecede büyük olması nedeniyle kıyaslamalar geçersiz hale geliyor. Dolayısıyla ben de, acaba tarihimizle kıyaslama açısından hâlâ geçerliliğini koruyan en büyük değişiklik ne olabilir diye düşünüyordum, sonra bana Avrupa'nın dünyayı fethetmesi o kadar büyük bir olay olarak göründü ki, eğer bu olmamış olsaydı. Birden kafama dank etti ve *vay be* dedim, unutmamak için koşup hemen bir yere yazmak istedim ve sonuçta, benim iyi bir fikrim vardı, benim iyi bir fikrim vardı, ama şimdi hatırlayamıyorum, artık aklıma gelmeyecek (ki bu bana birkaç kez oldu) diye inleyerek ortalıkta dolanmaya başladım.

Yani, bu fikir aklıma geldiğinde onu yazamayacağımı biliyordum, onun ima ettiği şey benim ifade edebilme yeteneğimin ötesindeydi. Böyle bir şeyi acaba hiç becerebilecek miydim diye merak ettim (hiç yazmadığım bazı iyi fikirlerim var, çünkü bunu nasıl yapacağımı henüz bilemiyorum) ama Mars romanlarından sonra bunun yöntemini bulmuş olduğumu fark

ettim ve kendimi cesur hissetmeye başladım. Onu o zaman yazmış olduğuma memnunum; şimdi onu yazacak beyin hücrelerine sahip miyim, bilemiyorum. Bu kısmen o kitabın suçu, çünkü onu yazarken sigortalarımdan bazılarını patlattım ve bunlar bir daha hiç yerine konulamadı.

Antartika. Oradaydınız. Bu korkutucu muydu, yoksa eğlenceli mi?

Eğlenceliydi. Uyanık olduğum her an eğleniyordum ve zaten çok ender uyuyordum. Çok güzeldi ve çok da yabancı; başka bir gezegende bulunmak gibi. Aslında orada korkutucu bir yirmi dakika yaşadım, bir Kiwi helikopterinin içindeydik, pilot yirmi sekiz yaşlarında gerçek bir eski askerdi ve yardımcı pilot yirmi dört yaşlarındaydı, Cape Crozier'den McMurdo'ya dönmek için Ross Island'ın güney ucunun çevresinden düz bir rota izleyerek uçmak yerine kuzey ucunun çevresinden uçmaya çalışıyorduk; bir bulut yığınına doğru uçuyorduk ve uçağı kullanan yardımcı pilot, "Bunun içinden uçmamı istemezsin, öyle değil mi?" diye sordu pilota ve pilot "Hayır" demeden önce yaklaşık on saniye kadar bir sessizlik oldu, sonra geriye döndük. Ama bu durumda Cape Crozier'e geri uçmak için yaklaşık yirmi dakikamız vardı ve rüzgârın bizim yere inmemize izin verip vermeyeceği hiç belli değildi. Altımızdaki siyah sularda katil balina sürüleri (önceleri çok keyifliydi) ve Ross Island'ın çok dik karlı yamaçları görünüyordu. Ayrıca Ross Island'ın ve kuru vadilerin her tarafında parçalanmış ve karlara yarı gömülmüş epey sayıda helikopter enkazları hâlâ duruyordu ve biz neler olabileceğini biliyorduk. Sonunda yardımcı pilot doğruca Cape Crozier'daki rüzgârın içine doğru iniş yaptı ve biz oradaki penguen araştırmacılarının kulübesine sığındık ve rüzgârlar kesilene kadar yirmi dört saat kaldık. Bunun dışında orası bir cennetti. Tekrar gitmeyi çok isterim.

Manzara tasvirlerinde oldukça iyisiniz. Bu nasıl oluyor? Bir kurgulama yeteneği mi yoksa tamamen başka bir şey mi? Ayrıca erotik sahnelerde de oldukça iyisiniz.

Teşekkürler. Manzaraları severim ve onları tanımlamak için söylenecek birkaç cümleye değer olduklarını düşünüyorum. Ayrıca, bazı manzaralar gördüm ve onların içindeyken dikkatle inceledim, o yüzden onları yazarken sayfaya yeni bir şeyler getirebileceğimi hissediyorum, bir kitapta okuduğum şeyler değil de, benim kendi gördüğüm bir şeyler. Sadece kitaplardan veya kendi kişisel ilişkilerinden öğrendiklerini yazan oldukça fazla sayıda yazar var. Fiyakalı ve zevkli kelime kombinasyonlarının iyi bir yazı için yeterli olacağını sanıyorlar ama ben pek emin değilim. Dünya dışından yeni algılar olması bence daha iyi. Yani, bu benim getirebileceğim bir şey

Erotik sahnelere gelince, ben uzun zaman önce hikâyelerimin içine, Hollywood ve TV filmlerinde olduğu gibi, sırf olay örgüsünü renklendirmek için şiddeti katmamaya karar verdim çünkü o da sahteydi, tamamen kitaplardan, TV ve filmlerden alınmaydı ve yazarlar neden bahsettiklerini bilmiyorlardı, eğer ben de deneseydim, ben de bilmiyor olacaktım. Bu bir tahmin işi, tembelce bir şey, bir aldatmaca. Fakat roman bu günlerde ve belki de her zaman seks ve şiddete oldukça bel bağlamıştır, bu durumda şiddeti çıkarırsan geriye seks kalıyor. Bu alanda herkes bir uzman ve o yüzden o konuda yazma denemeleri romana cinsellik katacak yollar bulmaktan geçiyor. Bu kolay değil, ama denemek eğlenceli oluyor.

Birisi sizin Mars *kitaplarınızı öykücü köstebeklerin dehlizler açtığı bir bilgi yığını olarak tanımlamış. Sanırım bu bir iltifat. Siz ne düşünüyorsunuz?*

Hayır, bir iltifat değil. Ben bilgi yığını sözünü kategorik olarak reddediyorum çünkü bu siberpunk'ların

atölye kültürüne has ukalaca bir deyim, kendilerinin romanların nasıl olacağını bildiklerini sanıyorlar ve onu sanki bir teneke oyuncak gibi söküp parçalara ayırabilecekleri ve ne yaptıklarını biliyorlarmış gibi küstahça etiketleyebilecekleri bir şeymiş gibi davranıyorlar. Bu hiçbir şekilde doğru değil. Ben ayrıca "açıklama yumağı" deyimini de reddediyorum, bu da onun bir başka şekilde söylenişi. Bütün bunlar, "romanlara her türlü yazı dahil edilebilir", fikri üzerinden yapılan bir saldırıdır. Bu bir, "roman yalnızca bir sahne işi olabilir", deme teşebbüsüdür, benim amazon.com ve benzer sitelerdeki yorumlarda sıklıkla gördüğüm ve nefret ettiğim çok bilindik bir durumdur. Romanın ne olduğunu bildiklerini sanan bütün bu insanlar, nerden çıkıyorlar böyle? Ben otuz senedir roman yazıyorum ve hâlâ ne olduğunu bilmiyorum, ama bildiğim bir şey var ki roman özellikle çok büyük ve esnek bir formdur ve ben şöyle diyorum, veya o şarkıyı söylüyorum: *Don't fence me in!**

Ben diyorum ki, ilgi çekici olan şey, senin ilginç kılabildiğin her şeydir. Ve dünya bizim aptal sahne işimizin çok ötesinde ilgi çekici bir yerdir. O yüzden işin içine "açıklama" girer. Peki, nedir bu? Bu, başka tür bir anlatıdır. Benim inandığım bir şey var: her şey bir anlatıdır. Zaten telefon rehberinden uzak olduğunuz zaman, her şey bir anlatıdır. Ve bilimkurguda bazen biraz bilime ihtiyaç duyarsın; ve bilim açıklayıcıdır; o yüzden açıklamasız bilimkurgu, bilimsiz bilimkurgu gibidir ve bizde bu fazlasıyla var, ama işe yaramaz. O nedenle bilgi yığını sözü benim için kırmızı bayrak gibi bir şey, sanki Düşünce Polisi'nin "Şunu basitleştir, dünya hakkında konuşmayı kes, insanların dikkat süreleri yok, falan falan falan" diyen emirleri gibi. Hayır. Ben gidin Melville'i, Dostoyevski'yi,

* *Don't fence me in!* (Beni sınırlama!) Cole Porter bestesi olan 1940'lı yılların ünlü şarkısı. (ç.n.)

Garcia Marquez'i, Jameson'ı, Bahktin'i, Joyce'u, Sterne'i okuyun diyorum; roman'ın neler yapabileceğini biraz öğrenin ve işinizi bitirdikten sonra bana gelin. Bu dediğim asla olmuyor ve ben huzur içinde işimin başına dönüyorum.

Ama ben sizin bilgi yığınlarını sevdiğinizi sanıyordum.

Seviyorum. Ama biz onlara başka bir ad verelim ve farklı şekilde düşünelim. Bütün yazıları anlatı olarak düşünün, çünkü (telefon rehberi ve böylesi başka yerler dışında) öyledir. Bilimsel özetler, TV Rehberi özetleri, bütün yazıların anlatımı içinde ve de gerçekte zamanın içinden geçiş yapan bilgiler vardır ve o yüzden bunların HEPSİ birer hikâyedir. Şimdi, tamam, her yerde var olan bu hikâyelerin bazıları bizim hakkımızda ve bu hikâyelerin bazıları da dünyanın geri kalanı hakkındadır. Ve ben bu "açıklayıcı yumaklar" lafı eden insanların ya da bunu bilgi yığını'na indirgeyen ukalaların söylediklerini, "sen sadece bizim hakkımızda konuşabilirsin" olarak algılıyorum. Pope*, "İnsanoğluna uygun düşen inceleme, insan olmalıdır" diyor, vs, vs, yani bu çok aptalca. Neden bu kadar narsist olmak zorundayız? Bizim hakkımızda olmayan son derece ilginç bir sürü hikâye var. Bunu bilim sık sık söylüyor ve benim de bilimkurgularımda söylediğim bu. Yani, benim *Mars* romanlarım uzun bir anlatıdır ve hikâye bir tek cümle için bile durmaz, iki sayfa boyu süren aletlerle ilgili listede bile duraklamaz, bazen öyle olur ki anlatılan sadece kayaların, aletlerin ve havanın hikâyesidir ve bazen de orada bütün bunlarla etkileşim içinde olan insanların hikâyesini anlatır. Bunu okumanın biraz değişik geldiğini ve bazı insanları dehşete düşürdüğünü biliyorum, ama aynı zamanda bundan hoşlanan diğer insanları da görüyo-

* Pope: 18. yüzyıl İngiliz şairi Alexander Pope'un *An Essay On Man* adlı risalesinden bir alıntı. (ç.n.)

rum. Hatta dehşete düşenlerden bazılarının bile rahatsız ve şaşkın bir halde okumaya devam ettiklerini biliyorum

Dünya'nın şu andaki Mars girişimleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ee, ayak basan robotlar dünyaya çok fantastik fotoğraflar gönderiyorlar. Ve yörüngeye konulan uydular. Alçak seviyeden uçan bir balon güzel fotoğraflar çekiyor ve hareketli görüntüler akıllara durgunluk veriyor. İnsanların oraya ayak basmasına gelince, bu çok heyecan verici olacak, ama daha çok uzun bir süre gerek gibi görünüyor; bunu biz yaşadığımız süre içinde görebilecek miyiz, bilemiyorum. Fakat bunun acele edilecek bir şey olduğunu düşünmüyorum. Ben, uygarlığımızı, vs., kurtarmak için bir an önce oraya gidelim diyen gruptan değilim. Bunun doğru olduğuna inanmıyorum. Bizim sağlıklı bir Dünya'ya ve sürdürülebilir bir uygarlığa gereksinimimiz var, Mars Projesi arkadan gelecektir. O yüzden bu biraz zaman alabilir.

Neden sadece Ford arabalar kullanıyorsunuz?

Ha, şey, benim babam Ford Aerospace için çalışıyordu ve o nedenle Ford'ları hem kendisi hem de ailesi için bayi fiyatına veya daha aşağı bir fiyata alma hakkı vardı, bu yüzden bu hakkı bizim için kullanabiliyordu. Ben bir Cortina, bir Escort station-wagon ve bir Focus station-wagon kullandım, hepsi de güzel arabalardı ve karım da iki tane Taurus kullandı, biz bunları konuşmayız. Bir sonraki arabamın, arkasında uyuyabileceğim ve bisikletimle saman balyalarımı sığdırabileceğim elektrikli bir station-wagon olmasını istiyorum. Eğer Ford böyle bir araba yaparsa, iyi. Yoksa, başka bir yere gidebilirim.

Siz bilimkurgu "eğitim-kampı" atölyesi Clarion'un büyük destekçilerinden birisiniz. Neden?

Büyük bir Clarion destekçisiyim, çünkü şükranlarımı ölü bir kişiye ifade etmeye çalıştım. Belki bu çok iyi bir fikir değildi. Clarion bana altı haftalık bir parti ve bir grup iyi arkadaşlar, bir taraftarlar grubu verdi, bilimkurgu denilen küçük bir şehirde bir açıkhava partisi verdi. Bir yazar olma konusunda ciddi olduğuma dair bana somut deliller verdi ve bana bazılarını doğru bulduğum, bazılarını bulmadığım bir sürü beceri püf noktaları öğretti. Bana o zamandan beri yoğun bir ilgi ve zevkle okuduğum (Delany, Wolfe, Zelazny, Haldeman, Knight ve Wilhelm gibi) altı iyi yazar ve iyi insanla bir süre zaman geçirme şansı verdi.

Son zamanlarda edebiyattaki yüksek lisans furyası [MFA] hakkında ne düşünüyorsunuz? Ticari bir alanda (bilimkurgu gibi) çalışmak, bir yazarın vizyonunu keskinleştirir mi yoksa zayıflatır mı?

Bence yaratıcılık isteyen edebiyat için bir yüksek lisans almak kötü bir fikir. Eğer bir iş bulabilmek için üniversite mezuniyet derecesi almak istiyorsan, doktora lisansı daha güçlü ve daha fazla seçenek sunuyor. MFA ile iş bulabilmek için ayrıca yayınlama kredisine de ihtiyacın var, yani tek başına PhD [doktora] gibi yeterli değil ve zaten bütün edebiyat alanlarında değil, sadece yazmayı öğretme konusunda sana bir şans sağlıyor. Yani bu açıdan zayıf bir derece. Eğer yazma hakkında daha fazla bir şeyler öğrenmek için MFA sahibi olmak istiyorsan, herhangi bir üniversite mezuniyet derecesinin sana, sen kendine yazmayı öğretirken (zaten her halûkarda bunu yapmak zorundasın) yazıların için daha fazla hammadde sağlayacağını söyleyebilirim.

Ticari bir alanda çalışmanın bir yazarın vizyonunu nasıl etkileyeceğini bilmiyorum. Bu etkilerin pek çoğu bilinçsiz olacaktır. En sonunda, okura duyulan arzu senin

yazdıklarını değiştirir mi, diye bir soru sorman gerekir gibi görünüyor. Elbette değiştirecektir. Ama zaten okura duyulan arzu yazmanın temeli değil midir? O nedenle belki de bu açıdan bakarsan, bunun vizyonu keskinleştirdiği söylenebilir.

Bilimkurgu alanında hiç kendinizi bir "ekol"e ait olarak düşündünüz mü? Bu devam etti mi? Eğlenceli miydi?

Ah, ben bütün edebi ekollerden nefret ederim, sadece bilimkurguda değil, her konuda. Bilimkurguda bunlar özellikle küçük ve aptalcadır: pazarlama hileleri, sürü içgüdüleri, tekrar lise günlerine dönmeyi dileyen beyaz çocuklar ve park yerinde sigara içen sert çocuklar (bu çok aptalca bir dilek) ah, keşke lise yıllarına dönebilsem. Üzgünüm, ama cevabım hayır.

Bana bir süre "edebi bilimkurgucu" dediler, satışlar açısından bu öldürücü bir şeydi, sonra belli bazı siberpunk'ların punk olduklarını göstermek için onlar adına zevzeklik edecek birine duydukları ihtiyacın kurbanı oldum, bu sorun değildi, ama onlara "muhalif" olarak, Sharks ve Jets* gibi sokak döğüşü yapan bir "ekol" icat edildi ve böylece ben "hümanist" oldum, bu çok ahmakçaydı; sonra Mars kitaplarını yazdım ve birdenbire "sert bilimkurgucu" oldum, ama sert bilimkurgu sadece yoksullara karşı, diğer bir deyişle sağ kanata karşı, takındığı tavır içinde serttir, işte o yüzden ben her ne kadar teknolojiden söz ediyor olsam da, bu pek iyi oturmadı gibi göründü. Artık insanlar bundan vazgeçtiler. Bazen bana "ütopik bilimkurgucu" deniyor, ama bu bir ekol olamaz, çünkü içinde sadece sen, ben, bir de Ursula var: ekol olmaktan çok, bir çalışma grubu. Yani, ben bunlara inanmıyorum. Ben, edebiyatın içinde bir tür küçük şehir gibi olan bilimkurguya inanıyorum, büyük şehir insanları

* Sharks ve Jets: Köpekbalıkları ve Jetler, 1960'larda *West Side Story* adlı kült filmde birbirine düşman iki sokak çetesi. (ç.n.)

tarafından pek muteber bir gözle bakılmasa da ben onu seviyorum ve büyük şehri de seviyorum. Bütün mesele, olabildiğince kendi şahsına özgü biri olmak, kasabanın delisi gibi. Ne var ki bizim kasabada bu, kazanılması çok zor bir etiket.

Bilimkurgu alanında eski tüfeklerden herhangi biriyle bir yakınlık kurdunuz mu? Hangileriyle? Onlardan ne elde ettiniz?

Fazla yakınlık içinde oldum denemez, ama Jack Williams'la pek çok kere kurduğumuz karşılıklı etkileşimlerden çok hoşlandım, yazın dünyasında tanıdığım en nazik ve en zeki insanlardan biri, alçakgönüllü ama keskin fikirli. 1928'den 2008'e kadar bilimkurgu yayınlamış, bu seksen yıl ediyor, değil mi? Matematiğime güvenmekte bazen sıkıntı çekiyorum. Her neyse, müthiş bir adamdı.

Asimov ve Bradbury ile tanıştım ve Clarke'la da telefonda konuştum, hepsi de son derece arkadaş canlısı insanlar. Ben onlardan bu camianın gerçek bir camia olduğu, küçük şehirlerdeki insanlar gibi yakın bir komşuluk ilişkisi içinde ve genç insanlara yardımcı oldukları duygusunu aldım, sanırım.

Sizin ilk büyük üçlemeniz Orange County (Wild Shore) *serisiydi. Bunu, doğduğunuz yere borçlu olduğunuzu hissettiğinizden mi, yoksa* Orange County, *California'nın bir şekilde modern Amerika'nın iyi ve kötü tüm eğilimlerini bir araya topladığını düşündüğünüz için mi yaptınız?*

Bu üçlemeye, etkileyici Tor ticari kitaplarında belirtildiği gibi, Üç Kaliforniya deniyor. Sanırım sorudaki şeylerin her ikisinden de biraz var. Ben bilimkurgumu biraz benim asıl doğum yerimle harmanlamak istedim ve bir de kendimi şanslı bir tesadüften yarar sağlayan kişi

olarak hissettim, şöyle ki, doğduğum şehir bana Amerika için bir tür son vakayı temsil eden, ülkenin geri kalanı için daha şimdiden gelmiş olan ve temenni olarak kaçınılması gereken bir tür geleceğe tanıklık eden bir yer gibi göründü. Bunun doğru bir algılama olup olmadığından emin değilim, ama bunun Amerikan tarihinde batı yönüne yapılan büyük göç hareketiyle bağlantılı olması gerekiyordu, orada Pasifik Okyanusu'na ulaşan insanlar gidecek başka bir yer olmadığı gerçeğini gördüklerinde, bu tatminsiz ve hayalperest insanların başını çekenler orada sıkıştılar ve buna karşı bir şeyler yapmak zorunda kaldılar. Los Angeles bunun nasıl yanlış gidebileceğine büyük bir örnektir, San Francisco nasıl doğru gidebileceğinin örneğidir ve *Orange County* ise Los Angeles'ın en katıksız ifadesidir. Ve benim zamanımda o kadar güzeldi ki, sonra öylesine mahvedildi ve öylesine uyuşturucuya battı ki; Amerika'dan söz etmek için iyi bir yer olduğunu düşündüm ve onu kullandım. Ben hâlâ bunun bir talih olduğunu hissediyor ve daha en baştan bir bilimkurgu yazarı olmamda bana temel teşkil ettiğini düşünüyorum. On sekiz yaşında bilimkurguyla karşılaştığımda, Aa, ben bunu tanıyorum, burası benim memleketim, burası Orange County, dedim.

Benim bu dizide en çok sevdiğim Pacific Edge, Ütopya. *Sizin en sevdiğiniz hangisi? Bir Ütopya yazarken belli bazı zorluklar var mı?*

Benim en sevdiğim, bazı şahsi sebeplerden dolayı, *The Gold Cost* ama sanırım *Pacific Edge* bizim için şimdi daha önemli. Bu günlerde herkes sadece gazete başlıklarını toplayıp bir kolaj yaparak bir distopya yazabilir, ama ütopyalar zor ve önemlidir, çünkü orada bir şeyleri çocuklarımıza anlatacak kadar iyi yapmış olsaydık bu nasıl olurdu diye düşünmek, elimizden gelen her şeyi yaptığımızı, bunların en azından bize bırakıldığı zamandaki

kadar iyi olduğunu, onlara çok iyi bakın ve daha da iyileştirin diyebilmeyi hayal etmek gerekiyor. Bir medeniyet olarak ne elde etmeye çalıştığımızı aktaracak bir tür anlatı vizyonu bu. More'un bu sözcüğü (ütopya) icat etmesinden bu yana olagelen zayıf bir gelenek, ama çok ilginç ve belli noktalarda da çok önemli: Edward Bellamy'nin *Looking Back from the Year 2000* adlı kitabından sonraki Bellamy kulüpleri Amerikan siyasetindeki İlerici hareket üzerinde çok etkili oldu ve H.G. Wells'in elli yılı aşkın bir süreyle ütopyalar yazma konusundaki (çok satan eserleri değil) inatçı kararlılığı bu vizyonu ileri taşıyarak savaş sonrası sosyal güvence düzenini ve bir tür liyakate dayalı hükümet yönetimini gerçeğe dönüştürdü. Böylece ütopyaların gerçek dünya üzerinde önemli etkileri oldu. Yakın bir geçmişte sanırım Callenbach'ın *Ecotopia*'sı sonraki yıllarda, aileler ve ortak topluluklar kurarak bir hayat sürdürmeye çalışan hippie kuşağının yaşam felsefesi üzerinde çok etkili oldu.

Ütopya yazmanın bir sürü sıkıntısı var, ama bunlar fırsata dönüşebilir. Ütopyanın sıkıcı olduğunu ileri süren genel itirazlar, çoğunlukla siyasi bir saldırı ya da bir repliğin bilgisizce tekrarıdır, veya "açıklama yumakları olmasın lütfen, bu benim hakkımda olmalı"nın bir başka şekilde söylenişidir. Siyasi saldırılar çözümlemesi ilginç şeylerdir. "Ütopyalar çok sıkıcı olabiliyor, çünkü hiç çekişme yok, tarih duruyor, büyük bir sanat yok, drama yok, ihtişam yok." Bunları her zaman karnı tok beyazlar söylüyor. Bana göre eğer bunlar aç ve hasta olarak kartondan bir barakada yaşıyor olsalardı, ütopyayı bir kere denemek için daha istekli olurlardı. Ve eğer gerçekten adil ve sürekliliği olan bir dünya uygarlığı gerçekleştirebilseydik, eminim ki yine de, benim *Pacific Edge*'de göstermeye çalıştığım gibi, yeteri kadar drama olurdu. Yine kaybolan aşklar ve yine ölümler olurdu. Bu kadarı da yeterlidir. Gereksiz trajedinin korkunçluğu belki azalabilir ve bu tür şeyleri seven insanlar stoklarındaki drama

malzemelerinde oluşacak bir azalmayla uğraşmak zorunda kalabilirler.

Böylece ütopya yazmak, sadece bu konuları ilginç bir yol kullanarak konuşabilmenin yöntemlerini bulmaya çalışmak gibi oluyor; ne kadar hafif olmalı, ne kadar kırılgan olmalı, ne kadar bir gerginlik ve gelişme olmalı. Ve bunlar her zamanki bilimkurgu sorunu olan açıklamaları halletmeye çalışırken yapılıyor. Yapılabilir ve keşke çok daha sık yapılabilse.

Sizin iki eski "yalnız kalmış" işleriniz bazı yeni temalar öngörüyor: Icehenge'de süper-uzun-yaşam ve başka gezegenleri dünya gibi yaşanabilir kılma. Ve Memory of Whiteness*'da on boyutlu uzayın keşfi. Sizi hep bu temalara döndüren şey nedir?*

Süper-uzun-yaşam teması hoşuma gidiyor, çünkü ben beş yüz sene yaşamak isterim ve zaman zaman geçmişimi düşündüğümde sanki beş yüz sene yaşamışım gibi geliyor, yani bu hem bir istek, hem de bir metafor gibi. Ve tıbbın tüm itkisi bu istek doğrultusunda, sanırım. O yüzden bilimkurgu iyidir. Mars'ı dünyalaştırıp yaşanılır kılma isteği de aynı şey ve bu başarılabilir ve hatta başka yerleri de dünyalaştırıp yaşanılabilir hale getirme fikri bile ilgi çekici bir düşüncedir. Ayrıca bu, şimdi insanlığın geri kalan zamanı içinde bizim Dünya'da neler yapmamız gerektiğini gösterme açısından da iyi bir metafor. On boyutlu uzay konusuna gelince, fizikçiler bin dokuz yüz yirmilerdeki Kaluza ve Klein'den beri devamlı bu konuya dönüyorlar ve ben de bu ne anlama geliyor diye düşünüp duruyorum. Bu, modern fiziğin tüm o derin tuhaflığının ve onların yaşadığımız bu dünya hakkında söylediklerinin yerine geçen bir şey gibi görünüyor, ama belli ki çok iyi göremiyorlar. Ayrıca, eğer aptalca bir zamanda yolculuk hikâyesi üstlenmişseniz, onu akla yatkın bir şeymiş gibi göstermenin tek yolu budur.

Plüton'un artık bir gezegen olmayışı sizi üzüyor mu?

Hayır, hiç üzmüyor. Bence bu açıkça iyi bir ders

Bu kitaplar hemen hemen Three Californias *ile aynı zamanda çıktı. Bunlar daha önce mi yazılmıştı? Yoksa bunların arasında bir zamanda mı?*

Onları aşağı yukarı hep birden yazdım, ya da o yıllar içinde birbirinin üstüne bindiler. Şöyle bir gidişat oldu, *Icehenge* Bölüm 3, *Memory of Whiteness*'ın ilk taslakları, *Icehenge* Bölüm 1 ve *Memory of Whiteness*'ın son taslakları. *Gold Coast* ve *Pacific Edge* daha sonra geldi.

Siz bir zaman önce bir yazarın üç ayaklı bir taburede oturması gerektiğini söylemiştiniz. Sanırım (!) üç okur türünü kastetmiştiniz: bilimkurgu camiası, bilim camiası ve daha "edebi" tipler. Bu size göre hâlâ böyle mi?

Evet, sanırım bu benim yetişkin okurlarımın üç ayrı kısmını tanımlayabilir, ancak üniversite ve lise öğrencilerinin de bu üç gruptan herhangi biri kadar büyük bir grup oluşturduğunu sanıyorum. Ayrıca, solcular, çevreciler ve vahşi doğa koruyucuları da var. Ben her üç okur kitlesini de çok seviyorum, bana bu kariyeri sağladıkları ve kendimi bir yazar olarak hissetmeme dayanak oldukları için onlara gerçekten derinden müteşekkirim, onlar olmasa ben yazar olamazdım. O nedenle bilimkurguyu kendi memleketim gibi düşünürsem, bilim adamlarını gerçek bir büyük şehir gibi kabul ederken, "edebi" okur grubunu birbirlerini tanımadıkları ve genellikle kitap okumadıkları için büyük şehir gibi hareket etme eğiliminde olan kibirli bir küçük şehir gibi düşündüğümü söyleyebilirim; o nedenle burada ağızdan ağıza söylentiler, diğer topluluklarda olduğu kadar yaygın değildir. Daha genç olan okurlar arasında laf aktarma yaygındır ve ayrıca biraz öğretmenlerini de dinlerler, dolayısıyla

önemlidirler. Kitaplarımı bir kere deneyip okusalar onları sevebilecek olanlara bunu söyleme fırsatı bulmak açısından; bu büyük bir sorun ve sonuçta iş ağızdan ağıza yayılma durumuna gelip dayanıyor. Bu yüzden ben yine okurlarıma bağımlıyım. Bu gerçek bir bağımlılık!

Siz sıkı sıkıya bir türün (bilimkurgu) içinde yer alıyorsunuz. Birçok yazar bunu bir tuzak olarak görürken, bazıları da bir fırsat olarak görüyor. Siz nasıl bakıyorsunuz? Gelişmiş, değişmez fikirli, delişmen bir hayran kitlesinin olduğu bir alanda çalışmak bir lütuf mu, yoksa lanet mi?

O (bilimkurgu) benim kendi vatanım. Bazı yönlerden bir taban ve bir tavan. Bu türü ve bu camiayı seviyorum, ama ben, benim kitaplarımı denemek için genellikle kendilerini bilimkurgu okuru olarak görmeyen okurlar istiyorum, geçmişte Bradbury, Asimov, Frank Herbert, Ursula Le Guin, vb. gibi yazarları okurken yaptıkları gibi.

Bu günlerde türler arasında oldukça fazla bir geçirgenlik var gibi görünüyor. Chabon'un *The Yiddish Policeman's Union* müthiş bir bilimkurgu romanı, alternatif bir hikâyeydi, ama o da bilimkurguydu ve pek çok insan tarafından okundu ve beğenildi. Belki Philip K. Dick'in eserlerinin filmlere uyarlanması, engellerin bir kısmının yıkılmasına yardımcı oldu.

Her neyse, onun bir getto olduğu ve bizim de dünyanın bir şans tanımadığı ezilmiş sanatçılar olduğumuz numarası yapmak için bir neden yok. 1950'lerde bu doğruydu ve birçok yazarı deli ediyordu. Şimdi ise bu pozisyona sarılmak (ki bazıları bunu yapıyor) büyük bir okyanusta yüzmek yerine küçük bir havuzda büyük bir balık olmayı tercih etmeyi itiraf etmek anlamına geliyor. Okyanusu severim, ama bilimkurguyu da severim. Ve gerçekten, sahnede bir tür geri bildirim amplifikatörü gibi seninle yüksek sesle konuşan ve her an konuşmaya hazır edebiyatçı bir topluluğa sahip olmak, her yazar için

bir şans demektir. Birçok yazarın seyircilerinden uzak olarak yaşadığı yalnızlık ve yabancılaşma bana üzüntü veriyor. Bu haliyle günlük çalışma olarak zaten yeterince yalnızlık isteyen bir iş bu.

Doktora tezinizi PK Dick üzerine yazdınız. Onunla hiç tanıştınız mı? Çok tanınmış bir bilimkurgu yazarı olarak Asimov'un yerini almanın eşiğinde gibi görünüyor. Bugünkü piyasada nasıl bir yeri olurdu diye düşünüyorsunuz?*

Ben PKD'ye bir kere Cal State Fullerton**'ın koridorunda rastladım, ikimiz de Harlan Ellison'ın bir konferansına katılmak üzere gelmiştik. Okuma sonrası soru-cevap bölümünde PKD ayağa kalkarak bilimkurgunun genel kültür içindeki saygı seviyesini yükselttiği için topluluk önünde ona teşekkür etti; PKD 1950'lerdeki edebiyat kültürü içinde küçümsenmeyi gerçekten hissetmiş bir yazardı. (Bu, 1973 yılındaydı). Sonra koridorda ona, *Galactic Pot-Healer* adlı kitabını okumaktan ne kadar çok zevk aldığımı söyledim Yüzüme sanki deliymişim gibi baktı. Teşekkür ederim ya da başka bir şey deyip demediğini hatırlamıyorum. Ama bunu yapmış olduğuma seviniyorum.

Sanırım o şu anda Amerikan kültürü içinde "tam anlamıyla bir bilimkurgu yazarı". Galiba bu ona tam olarak uyuyor; biz birçok bakımdan Asimov'un ileri görüşlerinden daha çılgın olan PKD gerçekliğinin içinde yaşıyoruz. PKD'nin pek çok öngörüsü şimdi geleceği haber veren önseziler ve şu anki yaşamın mükemmel metaforları gibi görünüyor. Onun bu anlamda büyük bir Tanrı vergisi yeteneği vardı.

* Philip Kindred Dick (1928-1982): *Blade Runner, Total Recall* ve *Minority Report* gibi sinemaya da uyarlanmış roman ve kısa hikâyeleri bulunan Amerikalı ünlü bilimkurgu yazarı. (ç.n.)

** Cal State Fullerton (California State University, Fullerton) Kaliforniya Eyalet Üniversitesi. (ç.n.)

Kitaplarının çoğu iki haftalık bir sürede yazılmıştı ve bu da belli oluyor. Bugünün piyasasında (özellikle eğer onun bütün filmleri çekilmiş olsaydı) yavaş bir tempoda yazmaya yetecek maddi güce kavuşabilirdi. Yetenekliydi, eğer bu günkü piyasada yazmaya başlamak zorunda olsaydı, iyi iş yapardı; eğer gerçek başlangıcını önceden yapmış olarak hâlâ yaşıyor olsaydı, o zaman muazzam iyi olurdu. Ve kitapları, her ne olursa olsun mutlaka çok ilginç olurdu. O iyi bir yazardı.

Tom Disch bir keresinde tüm bilimkurguların gerçekte bir fantezi olduğunu söylemişti. Bunu söyleyen sadece Disch miydi, yoksa bunda biraz gerçek payı var mı?

Sanırım her ikisinden de biraz var; zaten tanımı gereği fantezi olmak zorunda. Ama geleceğe dönük bu fantezi-ler bizim fiziksel olarak mümkün olduğunu düşündüğümüz şeylere uyabilir ve bu benim anlayışıma göre bilimkurgudur. Kurgusal bir gelecek, o gelecek içinde fiziksel olarak mümkün görünen her neyse, gelecekle bizim bu günümüz arasında, açık veya üstü kapalı tarihsel bir bağlantının olduğu anlamına gelir. Bu, bilimkurgunun içinde her zaman var olan ışıktan daha hızlı yolculuk ve zaman içinde yolculuk kavramlarını ortadan kaldırır, belki de Disch'in kastettiği şey budur. Ama bunları ekarte edebilir ve gerçek bir bilimkurgu elde edebilirsiniz, sanırım.

Disch bilimkurgu camiasına çok kızgındı, çünkü büyük eserleri olmasına rağmen kendi şehri onu bir şekilde dışlamıştı. Çok kötü. Bu hiçbir şekilde onun hikâyesinin tamamı değil, elbette, sadece bir bölümü. Ben onun kitaplarının ve hikâyelerinin pek çoğunu severim, fakat onun bilimkurgu hakkında söylediği hiçbir şeye inanmayın. Çünkü o konuda çok kızgındı.

Bilimkurgu yazarları her zaman yayımlanma safhasından şikâyet ediyorlar. Düzgün işleyen bir yayın dünyasında bilimkurguya uygun rol sizce nasıl olmalı? Türler ve kategoriler hiç olmamalı mı?

Bilmiyorum! Çünkü bu gerçekten alternatif bir tarih. Eğer türler ve kategoriler olmasaydı insanlar yeni şeyler denemeye daha açık olabilirlerdi. Bu iyi olurdu. Denemeyi isterdim. Ama dünyamız böyle değil. İleriye dönük olarak, sanırım her kitabevinin bilimkurgu bölümünde şöyle bir yazı olacak: "Bilimkurgu: Burada Yaşıyorsunuz, Neden Bu Konudaki Kitapları Okumayasınız?" veya "Bilimkurgu: Bu Dükkândaki En Gerçek Bölüm" gibi bir şey. İnsanlara gerçekliği hatırlatacak bir şey, hepimizin içinde sıkışmış olduğu koca bir bilimkurgu romanı ve bunun kaçışı yok; o yüzden en iyisi onu kabul et ve içine dal.

Siz uzun-mesafeli Sierra yürüyüşlerinizde çok minimalist oluyorsunuz; süper hafif bir paket, çadır tabanı yok, direk de yok, ocak yok, sadece bir pelet ve taşlar. Bunlardan herhangi biri yazılarınız için gerekli oluyor mu? Ben sizin pek çok değişik konuya değindiğinizi biliyorum ...

Hayır, ben yazılarımda daha çok maksimalistim. Her şeyi deniyorum, her şeyi dahil ediyorum; minimalist edebiyatçıların düşündüklerine benzer şekilde, benim her şeye uygun düşen bir yöntemim yok.

Sierra'larda ultra hafif olarak uzun yürüyüşler yapıyorum, çünkü evim sırtımda yürüyorken daha az sıkıntı çekiyorum ve bir kampta olduğu kadar rahat olabiliyorum Bu teknolojik gelişmenin bir versiyonu. Çok yüksek bir teknoloji, *makineleşme* karşıtı olmak gibi bir şey değil. Benim dağ deneyimlerim felsefe olarak oldukça karmaşık, ama bu bana mutluluk veriyor, sanki bir dindeki adanmışlık veya ibadet gibi, o yüzden ben de bunu yapıyorum

ve zevk alıyorum, evde de bunu düşünmek hoşuma gidiyor. Ama benim ultra-hafif ultra-güzel teçhizat listem ve tekniğimle senin canını sıkmayacağım.

Eğer ticarete girmek zorunda kalsaydınız, hangi işi seçerdiniz? Eğer müzik aleti çalıyor olsaydınız, ne çalardınız? Çalışırken müzik dinler misiniz?

Taşlarla çalışmayı seviyorum ve Andy Goldsworthy veya daha çok New England'daki daha yerel ve pratik yığma duvar sanatçıları gibi iddialı bir yığma duvar ustası olmak isterdim. Bu işi iyi yapardım, sanıyorum: bu, roman yazmak gibi bir şey, bir desen işi ve ben taşları seviyorum.

Trompet çalarım ve Louis Armstrong ya da Clifford Brown gibi çalmak isterdim, ama iyi şanslar! Her trompet çalan bunu söyler, ancak yapılamaz.

Çalışırken müzik dinliyorum, çoğunlukla sözleri İngilizce olmayan müzikler ve pek çok değişik türde. Müziği yazmak istediğim sahnenin ruh haline uygun olacak şekilde seçerim. Aslında çalışırken onu pek duymam, ama bir etkisi olduğundan eminim.

En sevdiğiniz şairler kimler? Eğlenmek için kimi okursunuz?

Yaşayan şairler içinde Gary Snyder ve W.S. Merwin'i severim, ayrıca birçok Amerikalı şair özellikle Stevens, William Bronk, Rexroth ve tüm 20'inci yüzyıl Amerikan geleneği içindeki şairler, ayrıca İngiliz romantikler ve Elizabeth dönemindekiler. Şiiri seviyorum. Onu eğlenmek için okurum, genellikle yatmadan önce son yaptığım şey bir şiir okumaktır, ondan önce bir roman yazıyorken yarım saatten daha fazla okurdum. Her zaman bir roman okuyorum, romanlara bayılırım ve geniş kapsamlı bir çerçevede okumaya çalışırım, yeni yazarları denerim. Roman-dışı kitapları işim için veya yemeklerde okurum.

Sizin en son "Küresel Isınma" üçlemeniz (40 Signs of Rain; 50 Degrees Below; 60 Days and Counting) *küresel ısınma hakkındaydı, ki bu dondurucu soğuklara yol açıyor! Obama'nın "yeşil" gündemi hakkında ne düşünüyorsunuz? Doğru yönde mi ilerliyor?*

İklim değişikliği çoğunlukla ısınma yönünde olacak, ama bu dünyanın sistemine öyle bir enerji katacak ki bu türbülans bölgelerde kışın çok daha büyük soğuklara ve çok daha şiddetli fırtınalara, vs. yol açacak. Bu yüzden ben burada "ani iklim değişikliği" hakkında bilim adamlarının tarihsel kayıtlarda buldukları, Kuzey Atlantik'in en kuzeyine akan çok fazla tatlı su nedeniyle Gulf Stream'in kuzey ucunun kapatılmasıyla sonuçlanan bir senaryoyu izledim. Bu, Grönland'ın erimesiyle olabilecek bir şey, ama şimdi benim yazdığım zamana göre bunun daha düşük bir olasılık olduğunu düşünüyorlar (ne iyi).

Obama'nın "yeşil" gündemini beğeniyorum ve tüm ekibinin diğer herkesle birlikte bu konunun üstüne atlayıp olabildiğince çaba göstermesini umuyorum.

Duruma bakılırsa, ABD'deki Cumhuriyetçi Parti, iklim değişikliği fikriyle savaşmaya karar verdi (anketler ve çalışmalar, bunun aleyhine dönen liderlerle onları takip eden sıradan insanlar açısından bu yüzyılın ilk on yılındaki değişimi gösteriyor) tıpkı Katolik Kilisesi'nin Galile'nin zamanında olduğu gibi dünyanın güneşin etrafında döndüğünü inkâr etmesine benzer bir durum; daha sonra yavaşça kaçacakları ve sanki hiç olmamış gibi davranacakları büyük bir hata bu. Ve burada zarar çok daha kötü olabilir, çünkü şimdiden harekete geçmek zorundayız.

Şimdi kurulan ve oynanmakta olan şey bilim ve kapitalizm arasındaki bir Büyük Tarihi Dünya Savaşı'dır. Bilim bunun gerçek ve mevcut bir tehlike olduğunda her geçen gün daha fazla ısrar ediyor. Kapitalizm ise öyle olmadığını, çünkü doğru olmuş olsa o zaman bunun ekonomilerde daha fazla devlet kontrolü ve daha fazla

sosyal adalet (bir iklim dengeleme tekniği olarak) olması anlamına geldiğini söylüyor, vesaire. Bunlar bizim uygarlığımızın iki büyük oyuncusu ve ben o yüzden dikkatli olun, ağır topların bu işe saldırmalarını gözleyin ve bilimi her bulduğunuz fırsatta destekleyin, diyorum. Dünyanın her tarafındaki yoldaş solculara sesleniyorum: bilim şimdi solculuktur ve Tanrı'ya şükür ki öyledir; ama kapitalizm çok çok güçlü. Dolayısıyla bu tehlikeli bir an. Tarihlerinin dramatik ve ütopyasız olmasını isteyen insanlar bundan memnun olmalı.

Hiç sesli kitap yaptınız mı? Film ya da TV söz konusu mu?

Ben kendi kitaplarımı seslendirmedim, ama birçok kitabım sesli kitaplar arasında. Bir film veya TV çalışması yok, ancak AMC kanalı *Red Mars* adlı kitabımı bir TV dizisi yapmanın başlangıç safhasının hazırlıkları içinde. Bu güzel bir şey olacak, ama şu an için gerçekleşmesine daha çok uzun bir zaman var.

Short Sharp Shock *sizin külliyatınız içinde nereye oturuyor? O bir fantezi mi?*

Ben onu kendi fantezimin bir versiyonu olarak kabul ediyorum, bana göre bir fantezi acayip, yeni imgelerle dolu ve olası bir bilimkurgu açıklaması şeklinde olmalı (bilimkurgunun bir alt türü olan bilim-fantezi, o kadar uzak bir geleceği anlatıyor ki, bir fantezi olarak görülüyor, bunu en iyi Vance ve Wolfe yaptı). Benim fantezi anlayışım tam olarak kavranamadı gibi görünüyor, ama yapacak bir şey yok.

Ben onu ilk çocuğumuz doğduğunda yazdım ve o zamanlar ne fazla uyuyabiliyor ne de fazla yazabiliyordum. Ne olursa olsun yazmam gerektiğine karar verdim ve en iyisinin bir rüya hikâyesi olabileceğini düşündüm. Bu, hemen *Red Mars*'ın öncesindeydi ve ben çok rasyonel bir

tarihsel proje için yıllar harcayacağımı biliyordum, o yüzden o projeye girişmeden önce bünyemdeki bazı delilikleri boşaltmamın iyi olabileceğini düşündüm. *Short Sharp Shock*'un üzerinde çalışmaktan çok zevk aldım ve onu basıp yayınladığı için yayıncım Bantam'a müteşekkirim.

Everest hakkında harika bir kitap yazdınız, Escape from Kathmandu (Katmandu'dan Kaçış). *Bunun hiç kişisel deneyimlerinize dayanan tarafları var mıydı? Mallory ve Irvine hakkında gizli bilgiye dayanan tahminler sadece tesadüf eseri miydi?*

Evet, onun büyük bir kısmı 1985'te karımla birlikte Nepal'de yaptığımız uzun doğa yürüyüşlerine dayanıyor. Orada Jimmy Carter ile karşılaştık, günlerce çok güldük, bize evcil hayvanlar gibi bakan Şerpa rehberlerimizden çok memnun kaldık, ülkeyi ve dağları çok sevdik. Tekrar oraya dönmek ve yine George ile Freds'i kullanarak *Return to Kathmandu* (Katmandu'ya Dönüş) adlı bir kitap yazmak isterim. O zamandan bu yana geçen yirmi üç sene içinde pek çok değişiklikler oldu, ama bahse girerim birçok şey hâlâ aynıdır. Evet, devrimci güçler hakkında ve ayrıca Everest'in kuzey tarafında Mallory'nin bulunuşuyla ilgili telefonlar aldım. Bu tamamen tesadüftü, ama bunun mümkün olabileceğini görebiliyordum.

Siyasi görüşünüzü nasıl tanımlarsınız? 60'lı yıllardaki savaş karşıtı hareket ve siyasi akımlarla olan ilişkileriniz nasıldı? Bir aktivist miydiniz? Bugün de öyle misiniz?

Ben kendimi bir Amerikan solcusu olarak adlandırıyorum ve bir direniş, aktivizm ve başarı geleneği içinde Amerikan tarihindeki bütün sol faaliyetlere dikkat çekmeye çalışıyorum. Gerçekten de bugün gazetede El Salvador'daki solcu bir başkanın seçilmesi hakkındaki

haberi okudum, atılan slogan "Sol birleşirse asla yenilmeyecek" idi. Çok güzel bir düşünce, özellikle solculuk içindeki ve kendi aralarındaki bölünmelerin büyük bir sorun haline gelmesinden beri. Bunlar sıklıkla Freud'un "küçük farklılıkların narsizmi" dediği şey ve herkesin incelemesi gereken önemli bir kavram ...

Ben savaş karşıtı hareket sırasında UCSD*'deydim, ya da 1970'den sonra demeliyim. 1960'larda Orange County'de lisedeydim ve orada o yıllar, uzak bölgelerin haberleri dışında, 1953'le aynı denilebilirdi. UCSD'de her şey daha günceldi ve ben biraz da bulunduğum grubun taraftarı olma duygusuyla savaş karşıtı görüşlere geçiş yaptım ve grup numaram (89) idi. Marcuse ve Angela Davis'i spor salonundaki bir mitingde konuşurken gördüm ve kampüste birkaç kere bir araya geldik, ama ben bir sempatizandım. Zamanla savaş hakkında kendi fikirlerim oluştuğunda, artık savaş bitmişti.

Şimdi sadece kendi şehrim olan Davis, Kaliforniya'daki yerel siyasi olaylarda aktivistim ve orada üniversitenin önerdiği bir gayrimenkul geliştirme işiyle savaşmaya çalışıyorum. Oldukça yıpratıcı ve zahmetli bir uğraş. Ben yazılarımın bir aktivizm olduğunu düşünüyorum ve biz pek çok aktivist amaca finansal destek sağlıyoruz

Siz ünlü post-modernist Fredric Jameson'ın öğrencisiydiniz. Çalışmalarınız üzerinde onun nasıl bir etkisi oldu?

Meşhur Marksist Fredric Jameson, demek istiyorsun. Onun yapmayı başardığı şey, herkesin postmodernizm tanımını bir moda veya bir tarzdan, sermaye ve dünya tarihindeki bir döneme kadar yeniden düzenlemek oldu. Yani bu oldukça önemli bir başarıydı. Ve onun bu konuda yıllarca süren ısrarı, solculara bir tür lens görevi yaptı ve diğer herkesin modern tarihi Marksist ilkeler

* UCSD: (University of California, San Diego) Kaliforniya Üniversitesi, San Diego. (ç.n.)

içinde anlamasını sağladı. Bu nedenle pek çok insan için dolaylı yoldan da olsa herkes üzerinde büyük etki bıraktı sanırım.

Benim için bu doğrudan bir etkiydi. Fred kişisel olarak çok eğitici bir insan, büyük bir öğretmen, ben UCSD'de onunla birlikte geçirdiğim zamanın sonrasında onu okumaya devam ettim ve onun eserlerini okumak bana dünya tarihini ve bizim şu andaki durumumuzu anlamam açısından çok iyi bir zemin hazırladı. Böyle bir şeye sahip olmak bir yazar için büyük bir şey. Onunla irtibatımı sürdürdüm, tanımak için iyi bir insan ve ilginçliğini sürekli koruyor.

Sizin ütopik bir komünde yaşadığınızı biliyorum. Bu nasıl bir yaşam şekli? Pre-modern mi yoksa post-modern mi?

Sanırım her ikisi birden. Model, aslında bir İngiliz köyü; yaklaşık 325 dönüm kadar, büyük bir kısmı ortak mülk, yani bir "avam sınıfı" var ve küçük bahçelerin etrafı dışında çevrede çitler yok. Bir sürü sebze bahçesi var ve çevre düzenlemesi yenilebilir olarak tasarlandı, yani bol miktarda meyve çeşitleri, üzümler ve fındıklar var.

Orası aslında sadece bir çimdik banliyö tasarımı, ama gerçekten iyi bir örnek. Tasarımcılar için enerji tüketimi önemliydi ve biz aynı büyüklükteki sıradan bir komşu banliyönün kullandığı enerjinin yaklaşık yüzde kırkını tüketiyoruz. Bu yine de büyük bir oran ama bir gelişme sayılır. Buranın yapılışından bu yana (1980 veya civarı) her banliyö aynı örneği izliyor olsaydı, Amerika'da çok daha az çılgınlık olurdu; çünkü standart banliyöler sağlık açısından kötü yerler. Ama bu yapılmadı, o nedenle burada yaşayan 1000 kişi için burası bir tür cep ütopyası. Bir çözüm olmasa da şu anda yaşamak için güzel bir yer ve uzun vadeli bir çözüm için de fikirler önerebilir. Burada yaşamak bizim için gerçek bir lütuf oldu.

Google talk'lardan birini yaptınız. Eğlenceli miydi, peki? Onlara ne anlattınız?

Çok eğlenceliydi. Google'daki insanlar müthişti ve ücretsiz kafeteryaları olağanüstüydü. Konuşmayı online olarak koydular, onu YouTube'da bulabilirsin. Bu benim o güne kadar yaptığım tek Power Point konuşmaydı ve o yüzden biraz beceriksizceydi, ama eğlenceliydi Google kullanıcıları için hazırlanmış ve Google'a iklim değişikliğiyle savaşmak ve ütopya oluşturmak için neler yapabileceğini söylemek için yapılan bir konuşmaydı. Google.org'daki (onların hayırsever/aktivist vakfı) arkadaşların beni dinlediklerinden emin değilim, ama bir denemeye değerdi ve esas olarak benim herkesin yapması gereken şeyler hakkında her zaman anlattığım konuşmalarımı bir çerçeve içine alma yoluydu. Çoğunlukla ben, dışarı çıkıp oturun ve bir arkadaşınızla konuşun, diyorum; bu bizim primat ütopyamız ve bu gezegende bunu yapmak çok kolay.

Henüz yayımlanmamış olan en son çalışmanız Galile hakkında. Veya bilim ve siyaset arasındaki ilişki hakkında. Yoksa hırs ve din hakkında mı? Yoksa çalışma ve yaş hakkında mı?

Bunların hepsinden biraz var, ama ben çoğunlukla bilim ve tarih düşünüyordum; bilim nedir, tarihi nasıl etkilemiştir, gelecekte nasıl etkileyecektir. Ayrıca son derece ilginç olan Galile'nin asıl çalışması hakkında. O çok büyük bir karakter.

En sevdiğiniz şehir hangisi?

En sevdiğim şehir San Francisco, ama New York, Londra, Edinburgh, Paris, Venedik, Sidney, Vancouver ve Katmandu'yu da seviyorum.

Bilimkurgu yazarları için, kısa hikâyeler aracılığıyla alışılmış (eski) usulde baskı işine girdiniz. Kısa

hikâyelere dönmeyi planlıyor musunuz? Günümüzdeki kısalan hikâyeler "pazarı" hakkında ne düşünüyorsunuz?

Kısa hikâyelere dönmeyi göz ardı etmiyorum, ama romanları daha çok seviyorum ve bunun üzerine yoğunlaştım; bu hiç sona ermeyebilir. Kısalan hikâyeler pazarı için iyi düşünmüyorum ve acaba okuma alışkanlıkları internetle birlikte mi değişiyor diye merak ediyorum Bir bakıma daha kısa hikâyeler muhtemelen internet yaşamının çabukluğundan yarar sağlıyor olabilir, ama bilmiyorum. O konuda fazla düşünemeyecek kadar dışarıda kalmış durumdayım.

Bilimkurgunun daha önce bir gündemi vardı: gelecek ve özellikle uzay yolculuğu. Bugün bir gündemi var mı?

Bilmiyorum! Onun mutlaka bir gelecek gündemine sahip olmak zorunda olduğunu düşünüyorum. Ama eğer gelecek, aşikâr bir ikinci aşama olarak uzay yolculuğunu içermiyorsa, o zaman çok daha karmaşık bir hale gelir. Dünyadaki şeyler o kadar bilimkurgusal görünmezler. Ama diğer yandan bütün dünya bir anlamda hepimizin birlikte yazdığı bir bilimkurgu romanıdır. O yüzden bütün bunlar çok kafa karıştırıcı. Benim yanıtını, "yazmaya devam et, bir defada bir roman" ve en iyisini umut et.

Diğer gezegenlerde hayat olduğunu düşünüyor musunuz? Ya zekâ? Bizim onlarla herhangi bir "temasa geçme" olanağımız olacağını sanıyor musunuz?

Diğer gezegenlerde hayat olduğunu kesinlikle düşünüyorum, zekâ olduğunu da, ama ne tür bir zekâ olduğu çok esrarengiz bir konu bence, ayrıca temas kurmanın ciddi bir sorun olacağını sanıyorum, belki de bunun hiçbir zaman gerçekleşmemesini gerektirecek kadar ciddi olabilir, bu kısmen evrenin büyüklü-

günden (sandığımızdan çok daha büyük) ve bir de uzaylı yaratıkların zekâlarının potansiyel olarak bir açıklanamama özelliği taşımasından, bu nedenle biz o zekâ düzeyiyle temas kurmayı başaramayacağız (Lem'in büyük romanı *Solaris*'teki problem).

Nasıl oluyor da Years of Rice and Salt *adlı kitabınızda hiç uzay yolculuğu yer almıyor. Uzay yolculuğu Avrupa merkezli bir girişim mi?*

Hayır, teknolojide ileri her uygarlık uzay yolculuğunu düşünür, ay nedeniyle ve roketlerin basitliği vs. dolayısıyla. Ben bunu *Years of Rice and Salt* adlı kitabımda kullanmadım, nedeni kısmen tesadüfi bir atlama ve kısmen de kitabın bizden yaklaşık yetmiş yıl sonraki tarihi konu alması;ve bana kalırsa Percival Lowell olmasaydı, henüz aya gitmemiş olabilirdik ve bir yüzyıl veya daha fazla bir süreyle de gidemeyebilirdik. Bu korkutucu bir olaydı ve Lowell'in fantezisiyle başlayıp Lasswitz/Bogdanov/Wells'in romanlarına, German Rocket Society'ye, von Braun'a, II. Dünya Savaşı'na ve NASA'ya uzanan bir tarihçeye sahipti. Bütün bu unsurlar ve Lowell'in Mars'la ilgili halüsinasyonları olmasaydı, biz hâlâ aya gidememiş olacaktık. O yüzden benim alternatif hikâyemde uzay yolculuğu konusunu dışarıda bırakmak sorun olmayacaktı. Eğer düşünecek olsaydım da zaten birkaç cümleden fazla söz etmezdim.

Nalo Hopkinson

Gece Yarısı Gezegeninden Raporlar

Bilim Kurgu dizisi/Çev. Gül Korkmaz/112 sayfa/ISBN 978-605-314-267-6

Bilimkurgu ve fantezi türlerinde, feminist bakış açısına dayanan bu sıra dışı ve orijinal eser seçkisi, esas itibariyle edebiyatta ırk ve ırkçılığı konu alıyor. *Gece Yarısı Gezegeninden Raporlar*'da etkileyici, sürükleyici ve çarpıcı göndermeleriyle ezber bozan iki öykü yer almaktadır. Bunların yanı sıra, yazarın Uluslararası Sanatta Fantastik Edebiyat Derneği'nin konferansında yaptığı; bilimkurgu ve fantastik edebiyatta ırkçılığı eleştiren ve ona karşı yeni bir soluğu yükseltmeyi hedefleyen etkileyici konuşması bulunmaktadır. Çalışma, son olarak yazarla yapılan bir röportajı içermektedir. Bilimkurgu ve fantastik edebiyat çevresinde ve bu türde yayımlanan eserlerin içeriklerinde kök salmış ırkçılığı su yüzüne çıkaran bu seçki, yalnızca edebi derinliğiyle değil, politik ve insani duruşuyla da dikkat çekici bir enerjiye sahip.

John Shirley
Yeni Tabular

Bilim Kurgu dizisi/Çev. Efe Pötöy/112 sayfa/ISBN 978-605-314-294-2

Kanunsuz mizahını, bilimkurgu avantürünü ve yakıcı sosyal eleştiriyi bir araya getiren bu koleksiyon John Shirley'nin külliyatının tamamından izler taşıyor. Shirley, kitabın başlığına adını veren deneme olan "Yeni Tabular"da Amerika'ya, radikal bir çerçeveden, başka gözlüklerle bakmaya çalışıyor. Nitekim yeni bir kısa hikâye olan "Tutsaklık Hâli" Hapishane Endüstriyel Kompleksi'ne hem korku dolu hem de gülmekten yaşaran gözlerle bakıyor. "Kırk Yıllık Cehennem Neden Gerekli?"de ise dünyamızın yakın geleceğine dair, umutlarından çok, endişelerini bir bilimkurgu yazarı süzgecinden geçirerek, mizah dolu bir dille bize aktarıyor. Ayrıca yazarın ilerici hassasiyetini, derin ve parlak zekâsını ve iğneleyici mizahını sergileyen, Terry Bisson'la yapılmış samimi bir söyleşisi de bu koleksiyon içinde yer alıyor... Zevkli, kışkırtıcı ve eleştiri dozu yüksek bir kitap...

Michael Moorcock
Modem Zamanlar

Bilim Kurgu dizisi/Çev. İnönü Korkmaz/144 sayfa/ISBN 978-605-314-314-7

Nebula ödüllü bilimkurgu yazarı, editör ve müzisyen Michael Moorcock'un kahramanı Jerry Cornellius çoğulevrende çalkantılı bir serüvene çıkıyor. 1960'ların Londra'sında başlayan yolculuğunda Jerry, New Orleans, Guantanamo, California gibi duraklara uğrarken modern dünyanın belli başlı siyasi karakterleri ile olaylarını da es geçmiyor. Sünni – Şii çekişmesi, Ebu Garib cezaevindeki insanlık dışı uygulamalar gibi tartışma yaratan birçok konu Moorcock'un radarından kaçmamış.

Rüya nöbetleri gibi art arda gelen kısa bölümleri ile elden düşmeden okunabilecek bir maceranın ardından Moorcock'un bakış açısından Londra'nın 1940'lardan 1990'lara dek geçirdiği değişim tüm çıplaklığıyla aktarılıyor.

Son olarak da seri editörü Terry Bisson'un usta yazar Moorcock ile gerçekleştirdiği bilimkurgu, çoğulevren, yazarlık, okunabilecek kitaplar ve müzik gibi birçok konuya değinen samimi bir röportaj yer alıyor...

AYRINTI

Hugo ve Nebula ödülleri sahibi • World Fantasy ödülü
Locus ödülü • John W. Campbell ödülü

SAVAŞ, TUHAF UĞRAŞLAR YARATIR. 1945 Temmuz ayında Kuzey Pasifik'teki Tinian adasında Yüzbaşı Frank January, Lasso Dağı'nın zirvesinde çakıl taşından tepecikler yapmayı kendine uğraş edinmişti: her B-29 kalkışı için bir çakıl taşı, her görev için bir tepecik. En büyük tepecikte dört yüz çakıl taşı vardı. Bu akılsızca bir oyundu, ama poker de öyleydi. 509'uncu hava birliğinin adamları bir palmiye ağacının gölgesinde, ters çevrilmiş bir sandığın etrafında, pamuklu fanilalarının içinde terleyerek, küfürler arasında tüm paralarını ve sigaralarını tüketene kadar, bir el, bir el daha, sonra bir el daha, ta ki kartlar tuvalet kâğıdı niyetine kullanılabilecek kadar yumuşayıp kenarları bükülene kadar milyonlarca el poker oynamışlardı.

"Güçlü ve tutarlı bir kurmaca hikâye yazarı."
– *New York Times*
"Robinson'ın hikâyeleri en üst düzeyde..."
– *Publishers Weekly*
"Bizim en hayalperest bilimkurgu yazarlarımızdan birinin aynı zamanda son derece iyi bir doğa yazarı olması rastlantı değil."
– *Los Angeles Times*

AYRINTI • BİLİM KURGU
ISBN: 978-605-334-328-4

11 ₺